

ב"ה

אין ליכט

פון תורה

ספר

חק לישראל

ויקהל

בלשון הקודש

ואידיש

762

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

בעהש"ת

ספר
חק לישראל

פרשת ויקהל

בלשון הקודש ואידיש

עם מ"ב פירושים, מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים
מיט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך, משניות, גמרא,
מוסר, הלכה, איבערגעזעצט אויף א לייכט אידישע שפראך, מיט
שיינע ליכטיגע אותיות און קלארע דרוק

יוצא לאור על ידי
הוצאת אמונה

ברוקלין יצ"ו

לַעֲשֹׂת אֹתָם: בַּשְּׁבִיעִת יָמִים תַּעֲשֶׂה
 מִלֶּאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם
 קָדֹשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיהוָה כָּל־
 הַעֲשֵׂה בּוֹ מִלֶּאכָה יוֹמָת: גַּלְא־
 תַּבְּעֵרוּ אֵשׁ בְּכָל מַשְׁבְּתֵיכֶם בַּיּוֹם

יְתַדוּן: בַּשְּׁבִיעִת יוֹמִין
 תַּתְּעִיד עֵיבִידְתָא
 וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעֵאָה יְהִי
 לְכוּן קוֹדְשָׁא שְׁבָא שְׁבָתָא
 קָדֹשׁ יִי כָר דַּעֲבַד בִּיה
 עֵיבִידְתָא יְתַקְמוּר:
 גַּלְא תַבְּעֵרוּן אִישְׁתָא
 בְּכָל מוֹתְבִיכוֹן בַּיּוֹמָא

ותיא ימים. ט. שבת שבתון. שבת ד: לא תבערו. שבת כ. י. יבמות. ז. סוכרין. ח.:

ב. ער השבועים
 (ג) לא תבערו אש. למי שבמים טוביו כתיב אשר
 יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ושם הוזהרה
 הבערת אש לאפות ולכלש. אבל בשבת כתיב את אשר
 תאפו אפו מבעור יום ואת אשר תבשלו בשלו לכך
 כוהיר כי בשבת לא תבערו אש למלאכת אוכל נפש
 וכ"ש שאר מלאכות שאסורים אפילו ביום:

הכסף ונקשת והס. (כ) שבת. בני. ארכים חסר אחת: (ג) לא
 תבערו אש. אמר קדוש כיון הוא אור שלי פו. גיבנס שבת כשארם שני מעסקי:

בער השורים
 לרבות אחד הכי י"ע ואלו" דכמה מקומות כתיב אלה הדברים
 ולא דרשני ליה שאני הכה דכתיב כנולכת המעטק זה הדבר
 ואני הכה לכוון אלה הדברים לדרש: לנשת אוחית ל' השם
 וחסר וי' לומר ל"ט מלאכות נעשה אותם כ' ימים לא נשבת
 וכן אשר כרה אלוהים לנשות הכהו כיוכלו תמלא עשית
 וכריות ומלאכות והיות והולדות והגלות כולם ל"ט לומר ל"ט
 מלאכות מן מן מתולדות וכן תמלא מויקהל עד לא תבערו וגו'
 כיום השבת ל"ט היות חזן מלכת השבת: הוכיר לא תבערו לסי
 שרדך הכפרת אש למלאכת המעטק לכשל סממניו וללכות וללרף
 תבערו אש. אמר קדוש כיון הוא אור שלי פו. גיבנס שבת כשארם שני מעסקי:

שפתי חכמים

שכחו מן הסקר עד הסקר לנודו כל דין שן דין אמת לאמיתו
 וכו': ב. הוכח ר"י הוא מדנקו הו"ד כפתח אש כחרי"ק
 מורס שהו ל' הפסיל כמו ויסע משה את הסם וגו' אלא הסם
 מלי"ס שהו ל' הפסיל: ג. כחת כרת' לא הכניחו כוונת
 הכי כוח מה ה"א (נח"י) ול"י כחת כן לפי שראה הכי שני
 גרסאות כהתרום לסיכ' הוכיח שהניקח הסיכ' ה"א ויכניסו אל
 אכל כפרשת חק כספיו ויקחלו אל פני השלש ת"א וינתן
 לומר וכו'. ואל"ת דלמא אדרבה לכך הוכנסה לומר לך אט"פ
 ענין הקהלה

רש"י
 ב. אלה הן האסמים ע"פ דבריו והרנונו ג. ואכנס:
 (כ) ששתי ימים. הקדים להם אזהרה שבת לליווי
 המלכת המעטק ד לומר שאינו מותר לה השבת: (ג) לא
 תבערו אש. (סנהדרין לה. יבמות ו) יש מרבותיו

וכנס וכו' כפרשת קרח ויקהל עליהם קרח שתרנום שלו ואכנס
 וכנסו: ד קד' ל"ל להוזהר עוד על שבת הא כבר הוזהר אלא
 דעת וקניס בעלוי התוספות

עליונה הכלה לרחמכם ותמרוה וכלל הדבר הזה תגדל אשתם
 המתעטטים כיום השבת לקרא כספר סיטרי מלכים ומלחמותיהם
 ומחמתים לומר כי הוא עונג שבת ואין להם כי היו כלכלו את
 הם כהמה המה להם כי יון קדש להם לא כדליו ויחי להם

(ג) לא תבערו אש. הוזהרה מבער התבערה מפי משאר
 מלאכות מפני שאינה נראית כל כך מלאכה ושםא
 קדש כשית חוליקן ואת קדוש ישאלו נאלו כעסוקי כהכלים

קדושים על התורה

משפן. אפילו פון די ערב רב איה, אפער זאקבעם וימי
 די ערב רב האבין געמאכט דעם עגל און האבין אנגדעט
 די יודין ויי זאלין אויף דינגע צום עגל, און דורך דעם
 עגל האט משה גישטעלט ויין וואההנגע אויקער די מנהגה.
 האט שוין משה איצט געוואלט אפפילין דעם ערב רב פון
 די יודין, דרן זאשן, אאל גיבאקט נוערין פון די גרבות וואס
 די יודין זאגן וועלן געבן צום משפן, און דער ערב רב
 זאלן גיט האבן אהאלק אין משפן, און ווייל דער ערב
 רב איז דאך געווען מיט די יודין איין מנהג, דרריבער האט
 משה פארמאולט דיא יודין צו זיך, אויסער דיא מנהג.
 דארטין האט ער ויי גינאנט ויי זאלין גריינגען גרבות צום משפן:
 (ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. דער אלשיך שרייבט די עבירה וואס איז מוקד שבת

פירוש לתורת אלהים
 צו טאן אויך ויי: (ב) ששתי ימים ועקם טענ תעשה
 מלאכה זאל גימאן נוערין אמלאכה וביום השבועי אונ
 אין דעם זעקעטען טאן יזיה רבם קדש זאל ויין צו
 אייך היליג שבת שרתו אנך וועהנג ל"י צו דינגען
 גאט קי איבליקער נוער עב נועמט טאן אין אים
 אמלאכה יומת זאל נוערין גימייט: (ג) לא תבערו
 איר זאלט גיט אן צינדן אש פייער בכל מושבותיכם
 אין אלע אייער זיצונג אין דעם טאג שבת:
 דארטין האט ער ויי גינאנט ויי זאלין גריינגען גרבות צום משפן:
 (ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. דער אלשיך שרייבט די עבירה וואס איז מוקד שבת

משלי חכמים

אנריסע פארזאמלונג פון יודין און זאקסם טיט ויי לערנען דיא
 דנים פון שבת, און זאקסם ויי זאגן אררשה פון שבת, און

(ב) ששתי ימים תעשה מלאכה. דער ילקום זאגט גאט האט
 גינאנט צו משה יעדער שבת זאקסמו פארזאמלונג

מצות השם

(קוד) גלו סון שלל לענוש מי שמיכ מלוקת או א' מלרבת מיתות כשנת אנלר לא תבערו אש בכל מושבותיכם כיום השבת:
 (ג) לא תבערו אש וגו'. בית דין טארדין גיט מושפטיין אים
 שבת אמענטשין צום הרגגן, אפילו עם קוקים אים
 טען זאל אים הרגגן, און אזוי מייקט דער פוקס איר זאלט
 גיט מושפטיין הרגגן טען זאל פארקדענען אמענטשן אים
 גיט טען זאל אים הרגגן מיט איין אנדער מיתה, און טען
 צו עכו"ם:

זאלט גיט אן צינדן אש פייער בכל מושבותיכם
 אין אלע אייער זיצונג אין דעם טאג שבת:
 דארטין האט ער ויי גינאנט ויי זאלין גריינגען גרבות צום משפן:
 (ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. דער אלשיך שרייבט די עבירה וואס איז מוקד שבת

**השֶׁבֶת פ ד ויֹאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה
הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר :
י קחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל־
נָדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה
זָהָב וְכֶסֶף וְנַחְשֵׁת : ו ותְּכַלֶּת
וְאַרְגְּמָן ותולעת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעֻזִּים :**

דשֶׁבֶתא : ד ויאמר משה
לכל בני ישראל
למימר דין פתקא די
פקיד די למימר :
ה סבו סנכוון אפרשתא
קדם די די תרעי
לביה יתי ית אפרשתא
קדם די ויהבא וכסף
ונחשאי ונחללא וארגמא
וצבע וחרי ובוץ ועזים :

הורדות אהרן

כל נדיב לבו . פגילס . פגוסוס פ :

בעל הטורים

(ה) יביאה את תרומת ה'. הי"ן נומר יביא אלף כשביל שמדבר כדרכה המשכן שמתחילים חכמינו זכ"ל וכסף כלי הכסף אמר רש"י

הי"ן נומר יביא אלף כשביל שמדבר כדרכה המשכן שמתחילים חכמינו זכ"ל וכסף כלי הכסף אמר רש"י

שפתי חכמים

חומרים הכערה ה ללאו יאלתו ו וי"א חלקו ז יאלתו : (ד) זה הדבר אשר צוה ה'. יו ח לאמר. לנס : (ה) נדיב לבו . ע"ש שלכו נדכו קרוי מ נדיב לב . כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום לוואתם :
למה לא אמר משפ לישראל הענין כמו שזה לו הקדוש ברוך הוא את השבת : ד דק"ל הא הכערה כלל מלאכה היא : ו פ' כעמח הוא : א דמלא חלל לאו כעמח הוא : י ע"ש מלאכות כעמח חלק דמקרא משמע זה הדבר טהר לכל לאמר לחמישים י"א לי ט"ס דק"ל למה כתוב דוקא נדיב לבו ומתוך ש"ס שלט נדכו : דעת וקנים כבעלי התוספות

שכחי לא חשבו כל מלאכה פ"מ מלאכת המשכן דוחה שבת וי"ל כיון דכתיב כחללה פ' שבת וחל"כ פ' מלאכת המשכן ודלי חווה שבתו כחללה הוא ערקו והעני נדחתו מפניו ודמע לך שכן הוא דל"א קשה למה ספר משפ רבינו עלוי השלום בענין דכפרתה חטא כדכור הקדוש ברוך הוא לנפש היא אחרת שבת לאחר מלאכת המשכן ולהכי כתב שם אך את שבתו וכו' ויפריש' כל אבין ורקין מיעוטיין סן למיעוטי שבת ממלאכת המשכן ח"כ קסא זלחה משום הכי הקדים כדי להודיע שאין מלאכת המשכן דוחה פלוגה אח' ומלאכה לפתחיב עליה כרה וקיימה חלל לאו כעמח הוא : ד דמקרא משמע זה הדבר טהר לכל לאמר לחמישים י"א לי ט"ס שאומר לנס כהקטל לאסור שאר אחריות לא סיו כהקטל :

ענין הקהלה

יאמרו לא נעשה מלאכה אבג נבדיר האש ונומין חכל כדי לעשות כוזה ובכסף סיר לאחד השבת לכך נאמר לא תבערו . ובמסכת שבת נחלקו רבותינו איכא ס"ד הבערה ללא יצאתה ואיכא ס"ד לחלק יצאתה :

שומר שבת מחלו כפועל כפל על כלי זה סבר כעמלו . כי חפן כ"ד כעמיה תלמי לנתנו מתעטפ ומעטוין ידיו נעשה ימי המשפס וילינו לעשות את יום השבת כי בו יתוה ינישו כח ואלה המנוחה ואלה המרגעס אל החומר השופש כל מלאכה ע"כ אמרו לחור אין כספורי ספר ספורות דכרי הימים ואכול ושבכו ודען לרשן ע"ס . ולא דעת ולא תפוס לאמר כי לא יאלת ממנוה ואל יזע דמה ותפסקו חולסה . כ"ל אל חלק ה' הוא כל נפש אדם כי תחברו כיום שבת אל האלוס אל אשר נכה יוחן כל מחת נספ ותרע פ"כ נגלה ונשמחו לו . יחברו כשמתה כשפוש המתעטפות ארו עמו כעולם העליון הלא הוא בהתקדש בענין כל אמריו אמרי ואל תורו ותמלאו כלתונו . כל הפסוק הסודים ספורי ה' ישרים משמחי לב ללכת אמרי ספורי הכלי הונון אל שרש חפן אלו חורו ויתעשו כזביס כחומרם הלא כהמה שמו חלקי ותמעט נדפון נכשי וכקריאתם נעבתי ואקיימה מקרא שכתבו וקראת לנשכ שונג ולא ייעו ולא יכינו כי גס זו מירל סמוך ילא כי הוא השמת חתקיו כי מאל חון לו כי מלל יסודה קדש אלהיו אשר אהב והבלי ספורי נכזיים יספיק . ויחור מהמה יש בני אדם מתקבלים כשכחות וכימים סודים מועדי ה' . תמה כל סך רעני עשני כללי כחות נפשא שאסו רוח כחות כחות ותכורות מבורות כח והמה תלויהו כשהחפך לנכר סרה כלשון הרע כעבירה סגדולה מצינ זכ"ל ונגבל פיסה דכרי בבל . ומורס מהס כיולא כיה האולס לתפעלים כיום השבת לרשן עמו וכשור ופוסה אפ יום השבת הכל לזכרי גומו ולא לזכרי נשמחו . ובאלת השבת כמות החול מחמה ערדת הפרנסה .

לקושים על התורה

פירוש התורת ארזים
(ד) ויאמר אונ משה האם גיואגמ צו ריא וישראל :
(ח) קחו סאקסב עקמוס פון איהך תירוסח לני אפ שיידינג
צו קאמ כ' אלע גריב וואס בווייליג'ט לבו זיין הארץ
יביאה ער זאל ברענגין תירוסח וי ריא תרובקה פון
קאמ ייב גאלרד וכסף אונ זיילקער ונחשית אונ
קופער : (ו) ויחלה אונ בלראה וואר וירגפן אונ
פערפיר וואר ורועשת שני אונ רויסקען פארעם
ישש אונ לייגען ועזים אונ קאר פון ציגען :

אין ערקען ווי ער וואלף דיא עבירה גיטאן אום דערך
וואבן . וייל שבת האם דער יוד א הייליגענע נשקה ויאו
אין מישען ניהא אונ ער אין ויא קטמא כיש די עבירה .
אונ צווייטיגם שבת ברעקט גיט דער פייער פון גיהנם פאר
די עקענשיון וואס האבין שבת גיט עקעניג'ט . אונ דער
וואס ויקניש שבת צינדט ער אין רעם פייער פון גיהנם
אום שבת . ועון ער וועט שאמרדין וועט זיין פייער ברענען
אין גיהנם אפילו אום שבת אויף די עבירות וואס ער האט
גיטאן שבת . דריבער ואגן דער פסק איר ואלף גיט
ברענען פייער אום שבת און רעם גיהנם וואס איר וועט

**בארט וזיען :
מ'שלי חכמים**

שוהלת אונ אין די בתי מדרשים אונ פסק ואל פון ואין ארץ
פון פסק . שבתות ואל פון ענין ארץ פון שבתות . סודות
ישלח

אמר האם משה גיבאטין די יודין אויף אלע סארה אז עכ וועט
ניין יום טוב צורך שבת ואלין די יודין ויה פארנאמלען אין דיא

להשיק מנה' הוא צבאות נפש צ צב צבאו צבאות רוח יהוה נשמה הנצח ארדני נשמת רוחו יהוה חיה להשיק מנה' היה יהוה דבר אל עם בן שבעשים :

א וישלח מלפא שלמה ודבר
ב בן-אשה אלמנה הוא מפתה נפתלי ואביו
ג איש-צרי הרש נחשת ויפלא את-החכמה ואת-
התבונה ואת-הדעת לעשות כל-מלאכה הנחשת
ד יבוא אל-המלך שלמה ויעש את-כל-מלאכתו :
ה ויצר את-שני העמודים נחשת שמנה עשרה
אמה קומת העמוד האחד וחוט שתיים-עשרה
אמה יסב את-העמוד השני : ו ושתתי כתרות
עשה לתת על-ראשי העמודים מצק נחשת
חמש אמות קומת הפתרת האחת וחמש אמות
קומת הפתרת השנית : ה שבכים מעשה שבכה
גדלים מעשה שרשרות לפתרת אשר על-ראש
העמודים שבעה לפתרת האחת ושבעה לפתרת
השנית : ו ויעש את-העמודים ושני מזרים סביב
על-השבכה האחת לכסות את-הפתרת אשר
על-ראש הרמנים וכן עשה לפתרת השנית :

א וישלח מלפא שלמה ודבר
ב יה חידם מצור : ב בר
א תתא ארמלקא הוא
משקבא דבית נפתלי ואביו
גבר צודי אומן בעורבא
דקשא ואתקלי ית דקשא
נית סוקלגנוקא נית דקשא
לקעבר קל עיבדיא בנחשא
דקשא לות מלפא שלמה
נעבר ית קל עבדיה : ג וצר
ית הרין עמודיא דנחשא
הקני עברי אמן רומיה
דעמודא חד וחוט קשא
הרמין עברי אמן מקף ליה
וכן לעמודא הנקיא : ד והרמין
הקרוקונון עבר לקטוה על ריש
עמודיא סוף נחשא חמש
אמן רוקא דקרוקא קדא
נחשא אמן רוקא דקרוקא
הנקיא : ה קרינ עובר קרינא
קליען עובר גדילן דקרוקונון
דער ריש עמודיא שבעא
לקרוקא קדא ושבקא

לקרוקא הנקיא : ו נעבר ית עמודיא והרין קירין סחור על קרוקא קדא לקטאה ית קרוקונון דער ריש רמוגיא וכן עבר לקרוקא הנקיא :

מצודת דוד

רשי

(א) את חירם . כך שמו של האומן : (ב) מססה נפתלי . אביו
היה מבני נפתלי ואמו היה נכנית דן כמ"ס בל"ה : איש
צורי . התגורר וזו רב כלור : חורש נחשת . על אביו הוא
חור : ויבטא . ר"ל וזה היה חירם בנו ממושל בתחמת מלכות
הנחשה כי למד מאביו : (ג) ויצר . לבי שלא טעם המלאכה
כהעמודים רק עשה לורה העמודים בקרקע ושפך עם הנחשת
לאחר החל' לזה אמר ויצר ר"ל עשה לורה שני העמודים אשר
היו מנחשת וכו' : שבתה עשרה אמה . ובל"ה נאמר אמתי
ש"שים ותתם אורך אלל עם נאמר מנה שני העמודים יחד וחצי

(ב) צורי . מלור . חורש . אומן : (ג) ויצר . בל"ה
פורמט . שני העמודים . שהעמיד באלום יבין
ונעו : קומת העמוד האחד . וכן העמיד : יסוב את
העמוד השני . וכן הראשון : (ה) שבכים . השככים
שה' להם למות כמין קופה : מעשה שבכ' . ומוקפות
היו גורות של לוכבי דקל :

האמה העליונה כלה היה הנעשה אחר הניקיה בקשת הקורנב להכניסו בכותרת האמור בענין ולזה לא חשבה בל"ה כי עם
נאמר בל' אורך אשר יורה שחשב בעת הניקיה כאשר שכנו כהרץ ולא היה או חצי האמה היה אצל כלן נאמר בל' קומה ומושב
אם כן אחר ההקמה ובכר ייתוסף חצי האמה יהיה : חום יב וגו' . ולא כן היה כח הרבע על כל שיש נכחה אחד יש
הקופה שלשה : השני . כמו והשני וכו' וכן היה העמוד השני ובסוף ירמיה נאמר ועביו ארבעה אלכשות נכבו : (ד) סובק
בחדשת . מעשה יליקא . חמש אמות . ובסוף מ"ב נאמר שלש אמות וזה לפי ששתי האמות התחזקות של
קומת הגולה לא היה מלויירות והיו אם כן שיות לחמונה העמוד ולזה לא חשבה : (ה) שבכים . עשרה שבכה . צורי ענשים
מחשבת . מעשה יליקא . חמש אמות . חמש שרשרות . היו עשויו לתכרות ר"ל להקט העליון כמורש . בענין :
שבעה . צורי עננת עננים היו מקיפים כל כותרת : (ו) ויעש את העמודים . למעלה אחר עשה לורה העמודים בקרקע
וכאן אמר עננה העמודים עליון ר"ל שספק הנחשת לאחר ההכנה אל מקום חפירה הליד ושני עורים וגו' על כל שככה
היה חלק העליון מהכותרת סובב שני שורות רמוגים זה למעלה מזה והיו עשויים מנחשת והרומים כשלאות ורמוגים קשורים
זה כזה וכתם על השככה : לכסות את הכותרות . ר"ל לכסול העשויים לכסות את חתם המכתורל חלק החתורל כי היה כי
לחנות הכותרת היה כענין שני אגנות כמו זו על בניו וההחמונה ית קובלה וסוף לחמונה וסוף לחמונה המעורר כי היה כי
מגלי צור וקרויה למטה כענין גולת הכותרת והעליונה בית קבולה למטה כמו' על החחמונה עשוייה מעשה שככה ובל"ה
בענין והשככות שחיס לכסות שתי גולת הכותרת והרמוגים היו חלויים בתחתית הכבל' אם כן סמוכים מהם לעליונות הגולה
ובכח אחר וזה אמר העורים היו על השככה העשויים לכסות גולת הכותרת את החלק העליון ממנה הסמוכה לראש הרמוגים
שככה חלויים בתחתית השככה כי או סמוכה להם עליונות הגולה וככח מהם כלאמור וכן עשה כדרך שחלס הרמוגים
נאחז כן חלה כשנייה :

דעם פירוש עברי שיימש נעמינס מען בייא דער הפסורה מון דער וואך :

לחשוד מיעור ומלכות ד'א ש'ן דלת יוד נפש ש'ן ש'ן דלת ש'ן רוח יאהרונה נשמת דיסור א ארד ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמת ומלכות ו'ה ו'ו ו'ז חח חיה יחיה דיסור י'ה'ה חח יחיה ומלכות אל שם ב'ן שבועה

א תאות אדם חסדו ומוב רש מאיש נוב: ב יראת יהוה דחיים ושבע יליו ב'פקד רע: ג ממן עצל ידו בצלחת גמ'אל פיהו לא ישוכנה: ד לץ תכה ופתי יערם והיכים לנבון יבין העת: ה משדר אב יברית אם בן מביש ומחפיר: ו חלל'גני לשמע מוסר לשונות מאמר'דעת: ז פוטמיה מקרוב ליה: ח לקמיקא קחית ושקרא מתערים ואכים ומעריק לאמיה ברא הוא מכהתנא ומחפורא: ט פרש ברי ושמע מרדוקא ונא תשנא מן מאמרי פוטמיה:

רשי
מצורת רוד
(א) תאות. מט שסכריות יתחול אל כן אדם טוח כעבור הספר שסכריות נפס אלל העשיר שמכסית חסד וכוזכ הנה העש סוב ממנו כי על כי לא מלאה ידו אין דרבו הכסית ואין מביא פגמים לברי כליון עמים: (ב) דחיים. טוח סויה לחיים ויתמיד כשעש' ולא וזכה אל כרע ר'ל לא תבוא עליו רע: (ג) ממן עצל. הנה פעלל ויתלל בתלחה וכל סויה שוסק ככילס וידיו סומים כללח נקבה התכסיל המתדבק בו והנה סויה שגם אל פטיו לא ישע ידיו כי לא ימלא מה לחסל ולהסיה אל פיו: (ד) לץ תכה. כאשר תכה את המתלונן על התכמה עם כי לא תועיל לו הנס הפתי המחוסר הכנסה יתחכם כעבור זכ אל לנבון חף לכרי התכמה ויעלו לו ויבין דעת יוחר ממה שעבדו: (ה) משדר אב וי'ן. כהכנסה והרי סבן הסוף גול' אל חכיו דוני הכוכבה ומכרזה את מרגש לאמו על אשר הדריכחו כדרכו וזכ"כ יכזבו נכסיו לתת לה כחוכמתם והרי סבן הכחות כוכבות יפתח אמריו כחומר השכל למען יתמירו בו כמו ממת: (ו) חלל בני וגו'. לעממים ימלא מקית לטבות המחיר על הכל נספית לשונות מאמריו דעת ולא תאמר את סטוב פד כי ישוד לסדית מאמריו דעת ואמר חלל בני לשומע המוסר על כי תסיה נלכד כפחיו:

פירוש ע"מ
(א) תאות אדם חסדו ומוב רש מאיש נוב: ב יראת יהוה דחיים ושבע יליו ב'פקד רע: ג ממן עצל ידו בצלחת גמ'אל פיהו לא ישוכנה: ד לץ תכה ופתי יערם והיכים לנבון יבין העת: ה משדר אב יברית אם בן מביש ומחפיר: ו חלל'גני לשמע מוסר לשונות מאמר'דעת: ז פוטמיה מקרוב ליה: ח לקמיקא קחית ושקרא מתערים ואכים ומעריק לאמיה ברא הוא מכהתנא ומחפורא: ט פרש ברי ושמע מרדוקא ונא תשנא מן מאמרי פוטמיה:

מורא האבין אונ וועמ קלוג ווערין אונ וועמ אנהייבין הישען הורה אונ מצות וחוכים לבין יבין דעת אונ דער קענקש וואס שטארקט דעם פאר- שטאנדיגען וועם קלוגען וועמ ער וויסען נאך קער וויסענשאפט: (ה) פשד אב יברית אם דער קינד וואס רויבט דאס פארקענין פון זיין פאטער. וועט ער מאכין אנשלוסיפן זיין מוסער פון שטוב. עם וועמ געוויס ווערין אקריג צווישען פאטער אונ מוסער ווענין אים. אונ ווי גענויגליך וועט די מוסער וועלן עטונאם געקעם מאכין דעם זעהן. וועט דער פאטער אזוי שטארק קריגען מיט די מוסער ביו זיא וועט מוזין אנשלוסיפן פון שטוב איבך די מחלוקת צו מביש ופחיר וועט דער זעהן פארשעמען דעם פאטער אונ די מוסער: (ו) חלל בני נשמוע מוסר לשונות מאמרי דעת דער קענקש וואס קוקט דיר זאגין מוסר דוא זאלקט אונעק גיין פון דיא וויסענשאפט. זאלקטו אים ניט פאלגין:

ברמנורא מ/שנה דמאי פרק ח ברמנורא פרק ה א הלוקה מן הנחתום. ברמנורא מן הנחתום כיצד הוא מעשר ונאם פארקויפט מיט אנגרויע כאם אין דאך דער דין אז ער אין פסור פון צו געבין סעשר איינער קויפט פון אכעקער

הוא לוקח והנחתום פקוד והא דתקן לטיל עפ"כ שהנחתומים חייבים להטריס כדי שיעור תרומת מעשר ומהל האם מיידי במוכר כמדה דקה שמטיב שהא מחתכר הרבה הטילו עליו לעשר חי נמי מפני התיטקות שלוקחים ממי שמוכר בדקה כדי שלא יאכלו פגלים הטילו עליו לתקן. מדה גסה ודקה מטרטריס לטיל עפ"כ: נומל כרי' תרומת מעשר. דהיינו א' ממחה וכדי חלה א' ממ"ח ולא שפירטוס מן הככר שלקח מן החתום אלא קובע להסמיקוס ומניחם מחזכרים במקום:

א' במאה ממה שיש כאן. מכל מה שיש כאן שמטע אף עם כדי שיעור חלה שפירטוס נעשו מעשר ומלא מפרט מעשר אף מן החלה: ושאר מעשר. דהיינו עוד תשטה: סמוך. הרי קבע מקום לכל המעשר ואותו הא' שקראתי לו עם מעשר חתלה נעשו תרומת מעשר על הדיעה הסמוכים לי: והשאר

נומל כרי' תרומת מעשר וחלה ואומר אחד במאה ממה שיש כאן [ה] הרי כביד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו. זה שעשיתי מעשר. עשוי [כ] תרומת מעשר עליו והשאר חלה ומעשר שני בצפוננו או בדרומו. ומחולל על המעות: ב הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחת. נומל אחר [ג] משלשים ושלש ושליש ואומר אחד במאה ממה שיש כאן הרי זה ביצר זה חולין ושאר תרומה על שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו

[ה] הרי. פירש זה סתוד ממחה ויש בלד זה מעשר וסיטו קביעת מקום: [ב] ח"ט. לפי שפירטוס הוא לת"מ בלד חלה המעשר א"כ להפריש דכיון שקרא עם ונטל תרומתו הוי סליו הממחה הרוצה מסיים שיעור קב לאחד חת' שזה יפריט ח"כ וא"כ יומר. חו"ט: [ג] מ"ב. שמוקד המלה לג' חלקים ומכל חלק עלול עשיתי הכל. *ומאה חולין שיש כאן הרי זה ביצר זה חולין ושאר תרומה על מעשר סמוך לו. זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו *ג"י ירו' זה *ג"י הרי"כ מהחולין

חלה. א' ממ"ח שפירטתי חלה: ומעשר שני בצפוננו או בדרומו. קובע לו מקום ואח"כ מחללו וא"כ להסוף חומה: ב נומל א' משלשים ושלש ושליש. היינו שלים ממחה וסאה שטולס ע"כ ג' שלישים כאן מס' לתרומה שהוא חרי ממחה וז' לתרומת מעשר שהיא א' ממחה ועל א' ממחה שיש כאן חין הכל דהיינו שלש אותה סאה: ה"ו ביצר זה חולין. סי' ישאר חולין כמו שהוא עתה שכלו בלד נמי שלישים שטמו: והשאר. דהיינו ט"ז שלישים יהיו תרומה על הכל: ומהחולין שיש כאן. דהיינו השליש שאמרתו עליו שיעור חולין ה"ו בלד זה מעשר: ושאר מעשר. דהיינו ע"ו סמוך לשליש זה אותה עשרה שלישים יהיו סמוך על המחה שלישים ולאו דוקא עשרה אלא מעט פחות כדי המציע לשליש על תרומת: זה שעשיתי מעשר. היינו השליש שקרא עליו עם מעשר חתלה: עשוי תרומת מעשר. על תשטה השלישים ולא שלישי שלם אלא חסר דכר מיטוס ולה"ק מהחולין שיש כאן דשמע ולא כל החולין ומחית' אחיה כחכה אלעזר בן גומל דאמר כס"ס כל הגס

נאר דער וואס קויפט בייא אים דארף געבין מעשור. זאגט דיא משנה נויא אזוי גיט ער דיא מעשור נויא כדי תרומת מעשר ויהא ער געמט דעם שיעור ווי פיל מען דארף געבין תרומת מעשור נדאם איז אייגנס פון הונדערט און נויא פיל מען דארף געבין חלה נדאם איז איין אקט און פערציגקטע טייל און ער טיילט דאס נאך גיט אפ פון דעם ברויט וואכר אהר מפאה סתה שיש כאן תרי בצד זה מעשור ושאר מעשור סמוך לו זה שעשיתי מעשור עשוי תרומת מעשור עליו נאר ער זאגט איין הונדערט חלק פון דעם ברויט זאל זיין אין דעם זייט ברויט מעשור. און נאך גיין טייל געבין דעם אייגנס זאל אויך זיין מעשור. דער נאך זאגט ער דעם טייל נואם איך האב גיזאגט נאר זאל זיין מעשור. זאל ער ווערין תרומת מעשור אויף די איבעריגע ניין טייל וישאר חלה און דיא איבעריגע זאל זיין חלה נדעם אקט און פערציגקטען טייל נואם איך האב אפ געשיירט אין דעם אנדערין זייט זאל זיין חלה. ואון דיא תרומת מעשור מיט דיא חלה דארף ער געבין דעם פוקון. דער נאך זאגט ער ופעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחלל על המעות שני נואם איך דארף אפ שיעורין זאל זיין איין צפון זייט אנדער ער זאגט שני זאל זיין איין דרום זייט. און דיא מעשור ע"כ ומהאקט ער אויס אויף נעלם: ב הרוצה להפריש תרומת מעשור כאחת נומל אהר

כשם שיש לנבש"כ רשות לתרום תרומה גדולה כדי לו
 רשות לתרום תרומ' מעשר וזהו נמי שרי להפריש תרומת
 מעשר באומד בעין יפה כפי' כל המנחות באות מזה הלכך
 (ה) אותו שליט שהוא מפריש משלם אפי"ס שהיה ראו

[ד] והשאר חלה ומעשר שני [ג] בצפונה או
 כדרומו ומחולל על המעות : ה] הלוהק חסד
 הנחרתוהו מעשר מן החמה על הצוננת. ומן
 הצוננת על החמה אפי"ס משפוסין הרבה רכרי
 רבי מאיר. רבי יהודה אוסר. שאני אומר חמי'
 של אמש היו משל אחד ושל היום היו
 משל אחד. רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה :

העשירית ונ' העשירית פן א' מל"ג גוליס ועיין בחי"ט :
 (ה) כלומר דהשתא אין לנו לזכרון חסר דכר מיטות כיון
 דכל"ט' מתני' כ"כ"ז אלמור : [ד] והשאר חלה. כ"ר' סו"ט
 להפריש תרומה ונ"מ וחלה כלתה כמה פן אחד מעשרים וס"ט
 ס"ט"ט אחד מעשרים היינו ה' ח"ט ממאה ל' מ"ט ח"ט
 וכל' חלה שהיא ח' מ"ח ח"ט ח"ט
 דכך אין החשבון הנמלה :
 (ס) בחבונ'י. שכן דרך בני
 ח"ט כהסופת יד ימין וטול של
 סכנדר ימין וסוף ח"ט ח"ט ח"ט
 אותו דבר לכך מקדים לטוב.
 תרי"ט : (כ) כי הנהחוס ככלתו
 חסר טיעסע חסיפ' ח' ח"ט ח"ט

היתרו חסי' לכתלה : ואפי'
 מטפוסים הרבה. ולא חיישי' שמה לחמול קנה הנחתוס תכואה ממי שהוא מעשר והיוס ממי שאינו מעשר
 ונמלא מפריש מן הספור על החיוב דהתו' מחד נכרה וזין אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרבה : רבי
 יהודה אוסר. כשנשי' של אמש או שניהם של היום מודה ר' יהודה לר' מאיר דלפי' ולפוסים הרבה שרי
 ללא חיוב לדפוסים (כ) חבל א' של אמש וא' של היום חסי' מדפוס ר' אסור שאני אומר וכו' : [ד] שמעון אוסר
 בתרומת מעשר. דלפי' שניהם של היום או של אמש כיון דכשני דפוסים היא חמרי' מתרי נכרי וזין ח"ט
 התכואה ושמה ח' עשרוה' לא ונמלא מפריש מן הספור על החיוב : ומתיר בחלה. דכלתה כ"ע מודה חסי' של

צנוייה דריבול סאָה תְּרוּמָה אונ איין דרייבול
 תְּרוּמַת מַעְשֵׁר. אונ אזוי קען ער סאכין דיא
 גאַנצע תְּבוּאָה וְהַשָּׂר תִּחַ אונ איין אָכָם אונ
 פֶּרֶזְזִינְקֶטע טייט' זאל זיין חלה וּפְעַשֵׁר שְׁנֵי בְּנֵימִי
 או בְּדוּמו אונ מַעְשֵׁר שְׁנֵי זאל זיין אין צָפוֹן זייט
 אָדער אין דרום זייט וְהַחֵיב עַל הַקֵּטֶה אונ נִיֵּא
 זָלוּן זיין אויס גַּעְמָאָהֶשֶׁת אויף גַּעְלָם : ג הַיְהִיב
 פון תְּחַתּוֹס פֶּעַשֵׁר פון תְּחִיבַת עַל הַצֹּנֶנֶת ופון הַצֹּנֶנֶת עַל
 תְּחִיבַת נוען איינע קויפֿט גרויט פון אַבְעָקֶער
 נוארעקע אונ קאַלמֶטע קען ער אָפּ שײַדן מַעְשֵׁר
 פון די קאַלמֶטע גרויט דיא נוארעקע אָדער
 פון דיא נוארעקע גרויט אויף דיא קאַלמֶטע אָפּי
 פּסוּמין דַּרְבֵּי דְבִי רַבִּי פּאיר אָפּילו די גרויט זענען
 גַעמאַכט אין גַעפֿלִיבֶע פּאַרְקֶעס קען דאָך זיין
 אז ער האט דיא תְּבוּאָה גַעקויפֿט פון גַעפֿלִיבֶע
 מַעְשֵׁר אונ דריקער האט ער גַעמאַכט דיא
 גרויט אין גַעפֿלִיבֶע פּאַרְקֶעס גְּדִי ער זאל וויקען
 פון נועקים תְּבוּאָה יַעֲדֶער גרויט איז. אונ עם
 קען דאָך זיין אז דער גרויט נואם ער גיט אים
 מַעְשֵׁר אויף דעם אַנְדֶערין גרויט איז ער פון
 גַעמַעשֶׁרְתֶּה תְּבוּאָה אונ דער אַנְדֶערער גרויט
 איז פון גיט גַעמַעשֶׁרְתֶּה תְּבוּאָה. גיט ער דאָך
 מַעְשֵׁר פון דעם גרויט נואם איז פֶּסוּר פון מַעְשֵׁר
 אויף דעם גרויט נואם קען דאָרף פון אים גַעבִין
 מַעְשֵׁר איז דאָך דאס גיט קיין מַעְשֵׁר. דער פאר
 האט קען גיט סוּרָא. נוארום איה גיט גאָך דאס
 פֶּרֶקְסֶטע גַעקֶערס אונ דאס פֶּרֶקְסֶטע גַעקֶערס
 קויפֿת תְּבוּאָה פון איין סוּרָא. דריקער אָדער די
 אַלֶע גרויט זענען גַעמַעשֶׁרְתֶּה אָדער אַלֶע זענען
 גיט גַעמַעשֶׁרְתֶּה קען ער מַעשֶׁרין פון איינע אויף
 דאס אַנְדֶערע אונ דאס נואם ער האט גַעמאַכט
 אין גַעפֿלִיבֶע פּאַרְקֶעס די גרויט איז גאר עם זאל
 אים זיין גַעקֶער צו פּאַרְקויפֿן. אזוי זאָגט רבי

מאיר רבי יהודה אוסר שאני אוסר חטים של אמש הי
 משי אחד ושל היום היו משי אחד רבי יהודה זאָגט
 אויב די אַלֶע גרויט זענען פון דיא תְּבוּאָה נואם
 ער האט גַעקויפֿט אין איין טאָג קען ער מַעשֶׁרין
 פון איינעם אויף דעם אַנְדֶערין אָפּילו זיי זענען
 פון גַעפֿלִיבֶע פּאַרְקֶעס. נוארום ניייל זיין זענען
 גַעקויפֿט גינוארין אין איין טאָג זאָגן מיר גַענויס
 האט ער זיי גַעקויפֿט ביי איין סוּרָא. אָבֶער דיא
 גרויט נואם איז פון דיא תְּבוּאָה נואם ער האט
 גַעקויפֿט גַעבִין טאָר ער גיט גַעבִין מַעשֶׁר אויף
 די גרויט נואם איז פון די תְּבוּאָה נואם ער האט
 היינט גַעקויפֿט. ניייל עם איז אין צנוייה קעג
 גַעקויפֿט גינוארין קען זיין אז עם איז פון צנוייה
 מַעשֶׁרין. איינער האט גַעמַעשֶׁרְתֶּה אונ איינער
 האט גיט גַעמַעשֶׁרְתֶּה אונ סאָקֶער גיט ער מַעשֶׁר
 פון פֶּסוּר אויף חייב איז דאָך גיט מַעשֶׁר
 רבי שמעון אוסר בתְּרוּמַת מַעשֶׁר וְיִמְחֵר בְּחִלָּה רַבִּי שְׁמֵעוֹן
 זאָגט אויב די גרויט איז גַעמאַכט אין גַעפֿלִיבֶע
 פּאַרְקֶעס איז גַענויס אז זיין זענען פון
 תְּבוּאָה נואם איז גַעקויפֿט גינוארין ביי גַעפֿלִיבֶע
 סוּרָאִים. אונ אָפּילו דיא תְּבוּאָה איז גַעקויפֿט
 גינוארין אין איין טאָג. פון דַעקְסוֹנֶענין קען זיין
 אז דער גַעקֶער האט זיי גַעקויפֿט ביי גַעפֿלִיבֶע
 סוּרָאִים. דריקער טאָר קען גיט מַעשֶׁרין פון איין
 פּאַרְקֶע אויף דער אַנְדֶערער. טאָקֶער גיט ער
 מַעשֶׁר פון אזוי אַבְרוּיט נואם איז שוין גַעמַעשֶׁרְתֶּה
 גינוארין אויף אזוי אַבְרוּיט נואם איז גאָך גיט
 גַעמַעשֶׁרְתֶּה גינוארין אָבֶער חלה קעג ער גַעבִין
 פון איינע אויף דיא אַנְדֶערע. נוארום דער חיוב
 פון חלה איז דאָך נוען קען קַגֶעט די טייג. איז
 דאָך דער חיוב פון אַלֶע טייג גינוארין ביי דעם
 גַעקֶער איז דאָך רא גיטא נועלְקֶער גרויט קען
 דאָרף גיט גַעבִין פון אים סְלָה אונ נועלְקֶער

אחש בשל היום והפילו משני דפיסוס דאי נמי מתרי גברי זבין לא חיישי' שהרי אלל הנחתום מתחייבה כחלה שהיא נלגלג לת העיסה והלכ' כר"ס: ד' פלטר. הוא הלוקח מן הנחתומים ככרות הרבה כבת ח' ומוכרין לח"כ כשוק ח' ח': מעשר מכל דפוס ודפוס דברי ר"מ. דס"ל לר' מאיר פלטר מתרי תלתא נחתומין זבין ואזו אומרים דפיס' זה קנה מנחתום ח' והשני מנחתום אחר ור' יהודה סבר

מנחתום ח' הן הלכך אם כולן משל אחש או משל היום מעשר מה' על הכל כדון נחתום: מנפול. קניה מן פלטרין הרבה ומוכר לאחרים וכיון שהוא רגיל לקנות מאנשים הרבה הלוקח ממנו מעשר עכ"ל"ל והלכה כר"ס: ד' הלוקח מן העני. המוזר על הפתחים: פלחי

ד' הלוקח מן הפלטר. מעשר מכל ספוס [ו] ושפוס. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר מאחת על הכל. מודה ר' יהודה בלוקח מן המנפול שהוא מעשר מכל אחד ואחד: ד' הלוקח מן העני. וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או [ו] פלחי דבילה. מעשר מכל אחד ואחד. ובתמרים ובנרגולות בודל ונוטל. אמר ר' יהודה אימתי בזמן שהמתנה מרובה אכל בזמן שהמתנה מעשר מכל אחד ואחד:

סריכה מן הלחם כדפוסים משויס' וס' מוס' כר"ס: [ו] וספוס. כמו דפוס לפי ששני עשין הלחם כדפוס כר"ס: [ו] פלחי דבילה. כשנתנו לפרוסות ודפוסות כענין מתפנל לפתים שיש כפלה כמה דפוסות כר"ס' ופלה מן' טולה וזוקק: (א) והכמ"ס מפוס כר"ס. לפי שגמור שזה

מרוכה. אכל בזמן שהמתנה מעשר מכל אחד ואחד: ד' הלוקח מן הפלטר. דורס התמרים או הנרגולות ומשך יחד וכן נכללים ומתעבדים מאלל מפריס מן החיוב דקבנר ר' כללה כדבר היבט אכל פרוסות של לחם ופלחי דבילה אין נכללין ואחרי לפרשי מן הסעוד על החיוב: בזמן שהמתנה מרובה. בזמן שהכל נותנים מתנה מרובה שכל המתנות שוות אז מועלת כלילה: אבל בזמן שהמתנה מועטת. כלומר שמתנה ח' מיעוטה מחכרתה לא מהני כלילה דלמלא כל הד וסד לא מתרמי ידידה והייש' שמה מן הרוב מפריס על המיעוט כך נראה פי' משנה זו בירושלמי (א):

פון דעם סוחר וואס האט גיט געמאכט פארן קען זיין ער זאל אפ שיידן מעשר פון געמאכטע אויף גיט געמאכטע. ואזוי ווי אין יעני משנה איז געשטאנען: ד' חילוקים מן העני וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או פלחי דבילה מעשר מכל אחד ואחד ווען איינער קויפט עסיגונארט פון אן ארעם וואס גייט אין די היינער בעטיגן עסיגין און דער ארעם מאן ופאר זיך אליין וואס קען האט אים גיגעבן שטיקער ברויט אדער שטיקער צו זאמען גיטרעטענע פייגין. מוז ער געבן מעשר פון יעדער שטיק בוזנדר בתמרים ובנרגולות בודל ונוטל די איינציגע מייפלען און דיא איינציגע פייגין געמריקנטע וואס דער ארעם מאן האט זי זאמען געקליבען מישט ער אויס אלע און בלי און גיט פון זייא מעשר. ווארום שטיקער ברויט אדער שטיקער גיטרעטענע פייגין קענען זיך גיט אויס מישען. קען דאך זיין ער זאל געבן מעשר פון געמאכטע אויף גיט געמאכטע. דריבער מוז ער געבן פון יעדער שטיקול בוזנדר. אבער איינציגע מייפלען און איינציגע פייגין געמריקנטע מישען זיך גיט אויס מעשרת ער דאך פון אונגעמאכטע אויף אונגעמאכטע אפר רבי יהודה אימתי בזמן שהמתנה פרוהה אפי' בזמן שהמתנה מועטת מעשר מכל אחד ואחד והנה ווען איז דער דין אז ער קויפט אויס אלע צו זאמען און גיט מעשר. נאר אז אלע האבן אים גיגעבן מער און איינער האט אים גיגעבן ווייניגער העלפט גיט וואס ער מישט אויס. טאמער גיט ער דיא מעשר פון דעם וואס האט אים גיגעבן מער וויייל זיי זענען פיל וועלדין זיי אים קויפען אין האנטו און דיא איז געמאכטע.

ברויט קען דארף יא געבן פון אים חלה. נאר פון די אלע ברויט פון דעם בעקער דארף קען געבן חלה: ד' חילוקים מן הפלטר מכל ספוס וספוס דברי רבי מאיר ווען איינער קויפט ברויט פון אפלטר וראם איז אנגעקמער וואס קויפט צו זאמען אסאך ברויט געבאקטע און ער פארקויפט איינציג עייס. דער וואס קויפט ביי דעם פלטר דארף מעשרין יעדן פארים ברויט בוזנדר. אזוי זאגט רבי מאיר ווארום הפלטר קויפט פון עטליכע בעקער און עס קען זיין דער בעקער קויפט געמאכטע הבואה און דער אנדערער בעקער קויפט גיט געמאכטע הבואה און יעדער פארעם ברויט איז פון איין אנדער בעקער און אז ער וועט געבן מעשר פון איין פארעם ברויט אויף דעם אנדערין פארעם ברויט קען דאך זיין אז ער אפארט אזוי אברויט וואס איז געמאכטע אויף אזוי אפארט וואס איז גיט געמאכטע אויף דאך דאס קיין מעשר רבי יהודה אפר מאחת על הפי און רבי יהודה זאגט אפלטר קויפט נאר פון איין בעקער. דריבער אפילו זיי זענען פון עטליכע פארעם אויב זיי זענען אלע פון די הבואה וואס איז געקומן געקויפט גינארין אדער פון דיא הבואה וואס זענען היינט געקויפט גינארין קעגן מען מעשרין פון איין פארקע אויף דער אנדערער. ואזוי ווי אין יענע משנה שטייט מודה רבי יהודה גלגל מן המנפול שהוא מעשר מכל אחד ואחד דאס איז רבי יהודה מודה ווען איינער קויפט פון המנפול ודער וואס קויפט פון פיל בעקערן מוז ער געבן מעשר פון יעדן פארעם בוזנדר. ווארום עס קען זיין אז דער בעקער האט געקויפט הבואה פון דעם סוחר וואס האט געמאכטע אויף דער אנדערער בעקער האט געקויפט הבואה

שנתן מחנה גדולה איש לרבו הוא וכו' הלא המעשרות. וזה
 שנתן מחנה מיעוטו איש כליי הוא ולא מעשר לכך לא יתערב
 הכל שמה יפיוס מדמאי על הודאי [ח] רובנות אחרות.
 אם לקח ממנו וזר ולקח ממנו פסע שניה. ה"ח [ט] אין
 אדם רשאי. שפין רשמי להוליא מירי בלתי מתוקן רשמה
 לא יודיע ללוקח אפ"כ אם עבר
 מעשר: (ד) דלי אפ"כ עכל
 מיעוט כחולין מרובין נכתבל
 כרוב מדורכיה ולא נחתיב
 חלל מדרבין: וחס יתקן בעכל
 ודלי ממקום אחר יסיה מן הסיוט
 על הפסעו: (ה) ה"ס נלחמן

ירק בשוק בזמן שמביאין לו מנגותיו מעשר מאחד על הכל. [ח] ומנגות
 אחרות מעשר ככל אחר ואחר: ח הלוקח טבל משני מקומות. מעשר מזה
 על זה. אף על פי שאמרו [ט] אין אדם רשאי לכתוב טבל אלא לצורך:
 ומנגות אחרות מעשר מכל א' וא'. דכעלי נבגות שמה זה עישר וזה לא
 עישר: ח מב' מקומות. שני המוכרים הודיעוהו שהוא טבל: כגון שנחשב לחכירו חולין מופעין
 כסבל מרובה שאין לטבל זה תקנה עד שיעשר עליו ממקום אחר (ד) ודוקא לחבר (ה) מותר למכור טבל אבל
 לא לט"ה וע"ה שנחשב לו חולין כסבל כאלו הוא עושה הולך אלל חבר והוא לוקח לו טבל ממקום אחר ומעשר לו:

ל סימון. סוחר הלוקח תבואה מצעלי בתים הרבה ביחד
 ומוכר לאחרים במדה גסה: לא יעשר מזה על זה.
 דשמא מה שלקח ממנו כשניה מאלס אחר קאלו ואחי
 לארצות מן הפסור על הייב: ואפי' מאותו הסוג.
 כלומר מאותה קופה ודומה

ן הלוקח מן הסימון וחור ולקח ממנו שניה.
 לא יעשר מזה על זה. אפי' מאותו הסוג. אפי'
 מאותו המין. נאמן הסימון לומר משל אחר
 הם: ז הלוקח טבעל הבית וחור ולקח ממנו
 שניה. מעשר מזה על זה. אפי' משתי קופות.
 אפי' משתי עיירות. בעל הבית שהיה מוכר
 ירק בשוק בזמן שמביאין לו מנגותיו מעשר מאחד על הכל. [ח] ומנגות
 אחרות מעשר ככל אחר ואחר: ח הלוקח טבל משני מקומות. מעשר מזה
 על זה. אף על פי שאמרו [ט] אין אדם רשאי לכתוב טבל אלא לצורך:
 ומנגות אחרות מעשר מכל א' וא'. דכעלי נבגות שמה זה עישר וזה לא
 עישר: ח מב' מקומות. שני המוכרים הודיעוהו שהוא טבל: כגון שנחשב לחכירו חולין מופעין
 כסבל מרובה שאין לטבל זה תקנה עד שיעשר עליו ממקום אחר (ד) ודוקא לחבר (ה) מותר למכור טבל אבל
 לא לט"ה וע"ה שנחשב לו חולין כסבל כאלו הוא עושה הולך אלל חבר והוא לוקח לו טבל ממקום אחר ומעשר לו:

הבית נאה אקאהל געקויפט הבואה קענ דער
 לוקח געבין מעשר פון איינע ערליי תבואה אויף
 די אנדערע. אפילו ער גיט אים די תבואה פון
 צוויי קערב און אפילו פון צוויי שקטעט וער האט
 אין נאה אשקאט אויף פעלדערן טייל זיי וענען
 פון איין בעל הבית. אדער ריא נאנצע תבואה
 איז געמעשרת אדער עם איז גאר גיט נאנצע תבואה
 בעל הבית שהיה סובר ירק בשוק נאנץ שקביאין לו מנגותיו
 מעשר פאחה על חזק ומנגות אחרות מעשר סבל אחר ואחר
 אבעל הבית וואס פארקויפט ירק אין גאס.
 אויב ריא ירק איז פון זיינע גערטנער. אפילו
 איינער האט ביי אים געקויפט ירק עטליכע
 קאהל מעשרת ער פון איינע ערליי ירק אויף
 ריא אנדערע. אדער אז די ירק איז פון פערעמדע
 גערטנער און קען האט ביי אים געקויפט ירק
 עטליכע קאהל מוז קען מעשרין פון יערין
 קאהל קויפן בוונדער ותויתו: ז הלוקח סבל משני
 מקומות מעשר סבל על זה וען איינע קויפט טבל
 תבואה ואום געמעשרתו פון צוויי גערטנער וואס
 הייקט פון צוויי סוחרים אונג ביידע האבין אים
 גינאנט אז ריא תבואה איז גיט געמעשרת קען
 ער געבין מעשר פון איינע ערלייא תבואה אויף
 די אנדערע אף על פי שאמרו אין אדם רשאי לכתוב טבל
 אלא לצורך: אפי' ריא חכמים האבין גינאנט קען
 מאר גיט פארקויפן טבל טאקעו נועט ער פאר-
 געסן צו זאגן אז זייא וענען גיט געמעשרת.
 סידין אז ער מוז פארקויפן טבל. קענ ער פאר-
 קויפן ודהיינו עם האט זיך אף מיטש בייא זיין
 חבר אביסול חולין ועמעשרתע תבואתו אין
 טבל אום געמעשרת. קען ער דאך גיט געבין
 מעשר פון די צומישטע תבואה טאקער גיט ער
 פון די חולין ועמעשרתע אויף ריא טבל אום-
 געמעשרתע. דריבער קען קען אים פארקויפן

אונ די איבעריגע וענען גיט געמעשרת קען דאך
 זיין אז ער גיט מעשר פון געמעשרתע אויף גיט
 געמעשרתע. דריבער מוז ער געבין מעשר פון
 גערע שטיקול בוונדער: ז הלוקח מן הסימון וזר
 ולקח ממנו שניה לא יעשר מזה על זה אפילו מאותו הסוג
 אפילו מאותו המין ווען איינער קויפט תבואה פון
 אסימון. אסימון איז אסוחר וואס קויפט תבואה
 פון געצלי בתים וואס האבין פעלדער. אונ ער
 קויפט מיט אנרויקע קאס. איז ער פסור פון
 צו געבין מעשר. נאר דער וואס קויפט פון דעם
 סימון דאך געבין מעשר. אזוי וויא עם שטייט
 ופרק ב משנה ה אויב דער קענמש האט נאה
 אקאהל געקויפט תבואה פון דעם ועלבינען
 סימון. קאר קען גיט מעשרין פון ריא תבואה
 וואס ער האט איין קאהל געקויפט אויף די תבואה
 וואס ער האט נאה אקאהל געקויפט וטאקער
 איז איינע ערליי תבואה גיט געמעשרת אונ
 די אנדערע ערליי תבואה איז גיט געמעשרת קען
 דאך זיין ער גיט מעשר פון געמעשרתע תבואה
 אויף גיט געמעשרתע אפילו ער האט אים ביידע
 קאהל פארקויפט פון איין קארב. אונ אפילו די
 ביידע תבואה וענען איין נאטונג דהיינו ביידע
 ווייץ וענען רויט אדער ביידע ווייס האט קען
 אויף מורא טאקער איז דאס פון צוויי סוחרים.
 אונ איין סוחר האט געמעשרת אונ דער אנדערער
 סוחר האט גיט געמעשרת נאמן הסימון ייסר ה"ח
 אדו חס אבער אז דער סימון זאגט זייא וענען
 געקויפט גינארין פון איין בעל הבית איז ער
 בגלויבט: ז הלוקח כבעל הבית וזר ולקח ממנו שניה
 מעשר סבל על זה אפילו משתי קופות אפילו משתי עיירות
 ווען איינער קויפט תבואה פון אבעל הבית וואס
 ער פארקויפט ריא תבואה פון זיינע פעלדער
 אונ דער נאה האט ער ביי דעם ועלבינען בעל

מן משל ישראל על של עכו"ם. האי תנא סבר אין קנין לעכו"ם כח"י להפקיע מן המעשר ור"מ היא וחינה הלכה דקיי"ל יש קנין לעכו"ם כח"י להפקיע מן המעשר דכתיב (ויקהל כה) והארץ לא תמכר ללמיתות הא אס נמכר למתה (ו) הו"ל: על של כותים. פירות הכותים ודאי עכל מוכרים (אומן) דלע"ס דכשאלוילי פירותיהן פטורי מעשרין כמחזקין אין מעשרין: ללא חיטי על לפני עור לא תתן מכסול (ו): ור"מ אומר נושל כותים

על של כותים. דומין למעשר לנפסיה ומנחך ומוכרו ושמח האי מעטור והאי לא ומנחל מפרטי מן הספור על החיוב (ח) וכומן הזה הכותים עשאוים כעכו"ם גמורים לכל דבריהם: י עציץ נקוב. כלי שמישים בתוכו עפר. וזרעיס בו אס נקוב כדי שיש קטן שהוא פסול מכות: לכתחלה למי מלי לתרום ומסוס סיפא נקט ל' דיטנד: תרומה ויחזור ויתרום. למן הספור על החיוב הסריס ולאו תרומה היא הלכך יחזור ויתרום ומ"מ כיון שקלא לה סס תרומה נותנה לכהן ללא ליתי לולולי בתרומה ור"מ ליהויא פליה תרומה ומעשר כמו כפיסא מסוס דמלורוי' לאו עכל היא: אבל מן הנקוב על שאינו נקוב. למן החיוב על הספור הסריס התרומה הויא עכל דלורוי'תא (ט) הלכך לא יאכל עד שזיליא עליה תרומה ומעשרות:

הרי זה כארץ. ופירותיו עכל גמור דלורוי': תרם מן הארץ. אפי' לכתחלה למי מלי לתרום ומסוס סיפא נקט ל' דיטנד: תרומה ויחזור ויתרום. למן הספור על החיוב הסריס ולאו תרומה היא הלכך יחזור ויתרום ומ"מ כיון שקלא לה סס תרומה נותנה לכהן ללא ליתי לולולי בתרומה ור"מ ליהויא פליה תרומה ומעשר כמו כפיסא מסוס דמלורוי' לאו עכל היא: אבל מן הנקוב על שאינו נקוב. למן החיוב על הספור הסריס התרומה הויא עכל דלורוי'תא (ט) הלכך לא יאכל עד שזיליא עליה תרומה ומעשרות:

די ערד געוים. איז גלייך נוי ער וואקט פאר- גייט אין דער ערד. אונ ער קעגן געבין תרוקה ויבשער פון די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער פלי אויף די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער ערד אונ ער קעגן געבין תרוקה אונ מעשר פון די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער ערד אויף די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער פלי משאינו נקוב על תבואה ויחזור ויתרום אבער אז ער האט פארזייט אין אפלי וואס זיא איז גיט גילעכערט איז דאס פטור פון תרוקה. אונ אויב ער האט אפ געשיידט תרוקה פון די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער גיט גילעכערטע פלי אויף די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער גילעכערטע פלי. דאך אפ געשיידט פון פטור אויף חיוב איז דאס תרוקה פון די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער גילעכערטע פלי. גאר פון דעקסונגענין ווייל ער האט אויף יענע תבואה אויך גערופן דעם גאסען תרוקה מוז ער דאס אויך געבין דעם פנהן מן נקיב על שאינו נקוב תרומה ולא תולכי עד שזיאי עליה תרומות ופטורות אונ אויב ער האט אפ געשיידט תרוקה פון די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער גילעכערטע פלי אויף די תבואה וואס האט געוואקסן אין דער גילעכערטע פלי וואס הייקט מן החיוב על הפטור. מן התורה איז דאס גיט תרוקה גאר די רבנן האבין גיזאגט ווייל קען האט דאס גערופן דעם גאסען תרוקה מוז קען דאס געבין דעם פנהן. גאר דער פנהן טאר דאס גיט עסין ביו ער וועט פון די תרוקה געבין תרוקה וועער

על מעשרות: (ו) ור"מ קני' קהל טלה תולב למכרה להנטיין להפקיע מן מעשרות: (ז) דרש"י לוי כפסתי ומסוס גזל סכין נמי לא חיטי דהוי ממון סכין לו מונעט ועוד ללא סוכרד הילקו הר"ס: (ח) ור"מ דמחיי עטמה פליב על משל ישראל על של כותים. מו"ט: (ט) ואסור אף לכניסו כמתן כח"י פ"ב דתרומות וזרע מספוק מן תרומו גם אס

על מעשרין מעל ישראל על של עכו"ם. משל עכו"ם על של ישראל. משל ישראל על של כותים. משל כותים על של כותים ר' אריעזר אומר נקוב כותים על של כותים: י עציץ נקוב דה"ו כארץ. תרם הארץ על עציץ נקוב מעציץ נקוב על הארץ תרומתו תרומה. משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום וזרעיס בו אס נקוב כדי שיש קטן שהוא פסול מכות: לכתחלה למי מלי לתרום ומסוס סיפא נקט ל' דיטנד: תרומה ויחזור ויתרום. למן הספור על החיוב הסריס ולאו תרומה היא הלכך יחזור ויתרום ומ"מ כיון שקלא לה סס תרומה נותנה לכהן ללא ליתי לולולי בתרומה ור"מ ליהויא פליה תרומה ומעשר כמו כפיסא מסוס דמלורוי' לאו עכל היא: אבל מן הנקוב על שאינו נקוב. למן החיוב על הספור הסריס התרומה הויא עכל דלורוי'תא (ט) הלכך לא יאכל עד שזיליא עליה תרומה ומעשרות:

טבל אונ פון דיא טבל גיט ער מעשר אויף דיא צומישטע תבואה. פון דעקסונגענין אז איינער האט פארקויפט טבל גיט צו דעם וואס האט צו מישטע חולין מיט טבל. איז אויך אנוטע פארקויפט אונ דער וואס האט געקויפט גיט פון נוי מעשר: מן מעשרין משי ישראל על של כותים משי כותים על של כותים או אידך האט צווייערליי תבואה וואס ער האט געקויפט פון אידך אונ פון איין עובר פוקדים, אדער ער האט געקויפט תבואה פון אידך אונ פון אפוהי, אדער ער האט געקויפט תבואה פון צוויי פוהים, קעגן ער געבין מעשר פון איינע ערליי תבואה אויף דיא אנדערע רבי איינער אופט משי כותים על של כותים רבי איינער נאגט אז אידך האט געקויפט תבואה פון צווייא פוהים טאר אידך גיט מעשרין פון איינע אויף די אנדערע. (ווארעם נפוחים מעשרין גאר פאר ויה אונ גיט צו פארקויפן) מאקער האט איין פוהי געמעשרט די תבואה ווייל ער האט געוואלט די תבואה האלטיין פאר ויה אונ דער נאך האט ער ויי פארקויפט איז דאך אייגענטם תבואה פטור פון מעשר אונ דער אנדערער פוהי האט דיא תבואה גיט געמעשרט ווייל ער האט ויי געהאלטן צו פארקויפן פון די תבואה דארף קען געבין מעשר. אז ער וועט געבין מעשר פון איינע תבואה אויף דיא אנדערע קען דאך ויין אז ער וועט געבין מעשר פון געמעשרטע אויף גיט געמעשרטע: י עציץ נקוב תרי זה גארן. תרם פהאנן על עציץ נקוב. מעציץ נקוב על הארץ. תרומתו תרוקה אז איינער האט געמאכט לעכער אין אפלי אונ האט אין די פלי אריין געשיט ערד אונ האט אין

ויקהל יום א

עיקר תרי"ט

לרכות כטנים וזוים : [י] מן תרסמי . ת"מ נדמלא ונדולא אף ת"ג ככלל להכי תמן סתמא : [ז] ויחזור כ"י . שברי אפשר סהד ממן עכל אכל אם פירס מעלוי שלטינו נקוב על שלטינו נקוב תרומתו חלד ומזינ מדרבנן . תוי"ט : [ח] עד שריציא . כהנה"ל וואח"ל חתנא :

יא מן הרמאי על הרמאי . הרמאי על הוראי . תרומה [יב] ויחזור ויתרום . מן הוראי על הרמאי . תרומה ולא תאכל [יג] עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות :

יא מן הרמאי על הרמאי . לתמא האי מעשר על הוראי ללו מעשר : תרומה . ואלו לא תהא את התרומה כיון למסקנ הוא ורוב עמי הלחן

מעשרים הן : מן הוראי על הרמאי תרומה ולא תאכל . והוי דומה למפריש מן הנקוב על שלטינו נקוב מן החוב על הפטור שאל הדמאי מעשר נמלאת

דמלאת וואח"ל חתנא : ויחזור ויתרום און אויב עד האם גינעבין תרומה פון רמאי אויף נדאי אויף תבואה וואס יזא איז געוים גיט געמעשקרת גינוארין . איז דאס תרומה וניייל טאמקער איז די רמאי אויף גיט געמעשקרת גינוארין . אונז ער בארף געבין נאך אקאהל תרומה ופון די רמאי טאמקער האט קען פון דיא רמאי גינעבין תרומה איז נאך דאס מן הפטור על החיוב מן הנדאי על תרומה תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליו תרומות ומעשרות אויב עד גיט תרומה פון תבואה וואס איז גיט געמעשקרת גינוארין אויף רמאי . איז דאס תרומה וטאמקער איז די רמאי אויף גיט געמעשקרת גינוארין איז רס גיטע תרומה נאך טאמקער איז די רמאי געמעשקרת איז די תרומה קיין תרומה נאך סקל אזוי ווי יזא איז גינעבין פריער רדיקער טאר גיט רעך בהו עסין די תרומה סיידין ער זאל געבין אויף די תרומה ותרומה ומעשר :

ומעשר וניייל מן התורה איז דאס שקבל אזוי ווי עם איז גינעבין פריער . יא תבם מן הדמאי על הדמאי ונען איינער האט אפ געשייטקת תרומה רמאי ופון תבואה וואס ער האט געקויפט בייא איין עם הארץ אויף קמאי וואו"ף תבואה וואס ער האט געקויפט ביי איין אנדער עם הארץ איז דאס תרומה וניייל טאמקער האט קען פון ביינע ערליי תבואה נאך גיט גינעבין תרומה נאך ער בארף נאך אקאהל געבין תרומה פון די אנדערע רמאי . טאמקער די רמאי וואס ער האט פון איר גענוקען תרומה האט שוין רער עם הארץ פון איר פריער גינעבין תרומה און פון די אנדערע רמאי האט רער האט געקויפט עם הארץ גיט גינעבין תרומה . איז דאס מן הפטור על החיוב . איז נאך דאס גיט תרומה . רדיקער בארף ער נאך אקאהל געבין תרומה פון די אנדערע רמאי מדמאי על הנדאי תרומה

רש"י

נמרא ברכות דף מ"ו ע"ב

תוספות

בין הדברים . כי אלמס מוסיק כגון וזכיה אף דלס לא יתי ריוס אז וכלה כנו . וחנף וכן מוסיק וזכיהם אזוה וזכיהם את ועשיהם את גערין ליתן ריוס כין מם סמקוף חיכה ללנף שנתלח חיכה שלחתי וכן ידך לחתי וי"ן על תוכו של ימנע ש"ן למנע סידיה לנו סכר מלות וזין לנו למסות ע"מ נקבו פירס :

הלכה סי' טלה לוי החיטון למכר ומלכות לכייה אלף למר חני רב עובדיה קמיה דרבא ולמרתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדברים עני רבא בחריה כגון על לבכך על לבככם בכל לבכך בכל לבככם עשב בשרך ואברתם מורה הכנה פתיל אתכם מאיך א"ר חמא ברבי חנינא כל הקורא ק"ש ומדקרק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאי בפרש שרי מלכים בה תשלג בצלמון אל חקרי בפרש אלא בפרש

בין הדברים . כי אלמס מוסיק כגון וזכיה אף דלס לא יתי ריוס אז וכלה כנו . וחנף וכן מוסיק וזכיהם אזוה וזכיהם את ועשיהם את גערין ליתן ריוס כין מם סמקוף חיכה ללנף שנתלח חיכה שלחתי וכן ידך לחתי וי"ן על תוכו של ימנע ש"ן למנע סידיה לנו סכר מלות וזין לנו למסות ע"מ נקבו פירס :

קמים : מלכים בה תשלג בצלמון . התורה אשר בה מלכים ימלוכו תשלג ותזנן לך את כל המות :

הני רב עובדיה קמיה דרבא רב עובדיה האט גילעדיקט פאר דא עס שטייט אין פסוק וזכרתם איר זאלט לערנען שיהא לכוף פם דיין לערנען זאל ויין נאנט שיתן ריוח מן הדברים עד זאל געבין אדער נייטיקערונג צווישען די ווערקער נום זענען פהעקט איינע צו די אנדערע עני דאי בחריה האט רבא גינגעקעט אויף רב עובדיהם כירר כגון על לבכה . על לבככם . בכל לבככם . עשב בשרך . ואברתם . וזכרתם . מורה פתיל . אתכם מאיך רי אלת צוויי ווערקער דארף קען רער ווייטערין איין ווארט פון דעם אנדערין ווארט ווארום אז קען וועט זאגן געשווינגט וועט קען זאגן צוויי ווערקער מיט איין אות על לבככם מיט איין למיה וזכרתם

קמיה : מלכים בה תשלג בצלמון . התורה אשר בה מלכים ימלוכו תשלג ותזנן לך את כל המות : הני רב עובדיה קמיה דרבא רב עובדיה האט גילעדיקט פאר דא עס שטייט אין פסוק וזכרתם איר זאלט לערנען שיהא לכוף פם דיין לערנען זאל ויין נאנט שיתן ריוח מן הדברים עד זאל געבין אדער נייטיקערונג צווישען די ווערקער נום זענען פהעקט איינע צו די אנדערע עני דאי בחריה האט רבא גינגעקעט אויף רב עובדיהם כירר כגון על לבכה . על לבככם . בכל לבככם . עשב בשרך . ואברתם . וזכרתם . מורה פתיל . אתכם מאיך רי אלת צוויי ווערקער דארף קען רער ווייטערין איין ווארט פון דעם אנדערין ווארט ווארום אז קען וועט זאגן געשווינגט וועט קען זאגן צוויי ווערקער מיט איין אות על לבככם מיט איין למיה וזכרתם

אלה לים לנחלים כנחלים נקוו כנחלים נעע: אף אהלים. כתי מדרשות אהלים ל' נטיעה נטלה כהם שנחמ ויעה להלו אסדנו: קמרין ליה גננת קושרין לו חופה להשיאו אה: יחזור לראש. כגון שהיה יודע שנפרק זה עשה ולגן אכל אינו יודע כחיה מקום בו טעה: בין פרק לפרק. שידע עממ הכרעה ולריך להתחיל מ' אחרת ואינו יודע כחיה מה: יחזור לפרק ראשון להספוק האשון

אל תקרי בצלמון אלא בצלמות ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב כנחלים נמיו וגו' כאהלים נמע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם ממומאה למהרה אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות. הקורא למפרע לא יצא. רבי אמי ורבי אמי הוו קא קמרין ליה גננת לרא' אמר להו ארעהו והכי איזול ואשמע מלתא דבא מדרשא ויתיה ואימא לבו אזר אשכחיה לתנא דתני קמיה רבי יוחנן קרא ומעה אינו יודע להיכן טעה באמצע הפרק יחזור לראש בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשונה. אמר ליה ר' יוחנן ליה לא שנו. אלא לכתובה יחזור לכתובה ראשונה. אמר ליה ר' יוחנן ליה לא שנו. אלא שלא פתח בלמען ירבו ימיכם אבל פתח בלמען ירבו ימיכם

אחלים לנחלים כנחלים נקוו כנחלים נעע: ולי נראה להחלים דהלי קהל ללו לשון אהל אהל לשון כשמים אהל נראה מדמך לן טובו אהל לנחלים נעע: הקורא אח טעה ואינו יודע לסיק טעה חזר לראש. מ' מטעם שחזר יודע מסיק טעה אכל היה יודע מהיכן טעם הלך חיכה לו כסוף חזר לריך לשון אהל מלאו כסוף וליך וכן כהלו ומנייה:

והיה אם שמוע: בין כתיבה לכתובה. שידע שריך לומר וככתבתם ואינו יודע אם ראשון אם שני: ורא". לתנא

כימ אשון וארום בירידין אל תקרי בצלמון אלא בצלמות ואקטמ גימ ליענען בצלמון נאר ואקטמ ליענען בצלקנות. דער גיהנם ואמר רבי חמא ברבי חנינא נאך האמ רבי חמא ברבי חנינא גינאנט למה נסמכו אהלים לנחלים פאר וואס שמיים דער ווארט אהלים נעבין דעם ווארט נחלים דקתיב ווארום עס שמיים אין פסוק נחלים נמיו כנחלים נעע ה' די גיעזעהלשין פון יודין וענין געניגט ווי מייבין ווי די גיעזעהלשין וואס נאמ האלט געפלאנצט יסר ר' צו וואגין דיר פה נחלים מעלין את האדם כסמאחא פסקיה אזוי ווי דיא מייבין מאבין דעם מענטש פון טמא עד זאל ווערין טהור אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות אזוי די גיעזעהלשין ודיא שהילען דיא פטי מדרשים מאבין ופאי דעם מענטש וואס איז גינען חיוב. אפענטש גייט אריין אין שוהל פנהר מיט עבירות. און אין שוהל נאנט עד יודין. גייט עד ארום פון שוהל אצדיק הקורא לספרה לא יצא דר מענטש וואס ליענען קריאת שמע צוריק. עד ליענען פריער דעם לעצמין פסוק געאכדעם ליענען עד דעם פסוק וואס פאר דעם לעצמין און אזוי ליענען עד ועדער פסוק ביז עד לאום אויס דעם פסוק שמע ישראל. איז עד גיט יוצא. נאר עד מוז נאך אפאהר ליענען קריאת שמע פסוק רבי אמי ורבי אמי הוו קא קמרין ליה גננת רבי אלעזר רבי אמי און רבי אסי האבין געמאכט אחופה פאר רבי אלעזר. עד האמ גינארקט חונגה האבין אסר לוי האמ רבי אלעזר גזאנט אז רבי אמי און רבי אסי אהלין וקכי דער ווייר איידער איז נועם מאבין דיא חופה איז וואשפן מילתא כפי קדרשא ויתיה ואימא לבי דער ווייר וועל איך גיין אין בית המדרש און איך וועל דארט עפעס הערין אנניעם דין וועל איך קומען אייך וואגין אז איז רבי אלעזר גינאנגען אין בית המדרש אשכחיה דמיא דקמיה קמיה דבי יוחנן און האמ גימראפין דער פנא האמ גיערונגט פאר רבי יוחנן קרא ופעה ויתיה

יכו' : סרביה נקט. אין סרביה נקט ואתי, אתא ואמר להו אמרו ליה, ואין לריך לתוור חלה לחמת לעטות מכלן עד חמת וליכי אלו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו : שהרשה שגורה כפוי :

שמע סרביה נקיש ותיי ווייל דער צונג שלעפט שוין די ווערשער, דער צונג איז שוין געוואהנקט נאך דעם גרשמיין וכתבתם זאל ער נאגין וקנה אס שמוע, נאך דעם אנדערין וכתבתם זאל ער זאגין למען ירבו, דריבער אז ער האט שוין אן געהויבן זאגין למען ירבו איז דאס שוין געוויס נאך דעם אנדערין וכתבתם אתא ואמר יהו רבי אלעזר איז געקומען צו רבי אמי און רבי אסי

וודר ויקהל ד' ר ע"א ת"ת דליתת יוד הא ואו הא

קחו מלחכם תרומה לה', ולי תימח דקשיא מלה עליינו כל נדיב לבו וביאה מהו וביאה חלה מהכא חוליסתא רוח ללולתא דבר נש דלחיל מלחריה ומכון לביה ורעותיה כללותא חתקין חקונא דלעילא כמה דלוקימנא בקמיתא כשרין ומשבחין דקאמרין מלחין עלאין לעילא וכהווא סדורא דתושבתי דקא חמרי ישראל לחתא חרי קשטי' גרמאח' וחתק' בתקונתא כחתח' דחתקט' נבעלה וכסדורא דלולתא כהווא חקונא דלולתא דמישב חתקינו עולמתחא וכל אינון דליה ומתקטען כל אינון כדה, לבתר דחתקין כלל וחתקו כד מעו לחמת וליכי כדון כלל מתחנתא חרי ועולמתחא עד דמעו לגלל ישראל כדון אלטרך למוקיה כלל על קוומייהו, בנין דכד בר גש מעי לחמת וליכי וכלל חתקין עולמתחא נעלי לה וחריה כעילת גרמא לגבי מלכא עלאה, וכיון דמעו לגלל ישראל כדון מלכא קרימח עלאה נעיל כדרגו ונסקי לקבלא לה, ואן מקמי מלכא עלאה כעין קרימח על קוומתא כאימתא כרעדה דהא כדון חושט ימיניה לגבה ולכתר שמאליה דשו לה חמות רישה ולכתר חתקו חרוייהו דלולתא טומיה ולביה ורעותיה כהדא, השתא דמלכא עלאה ומערוותיה אינון, כבורה כדוה כאינון נשקין מאן דלטרך למשאל שאלתין ישאל דהא כדון עטתא דרעותא חריה כיון דשאל בר גש שאלתיו מקמי מלכא ומערוותיה כדון יתקין גרמיה כרעותיה ולביה לתלתא חחרתין לחתרא חדוה דעמירו דהא מלחין חלתא חתכרס כדכוחתא חחרא ויתקין בר גש גרמיה למסע קמיתיה ולאחא לון כדוה גינזא חלחין חלת, וע"ד דיהא רעותיה דיתכרונ תחא מאינון כרכאן דחדוה עמירא, וכדון אלטרך למשל על חספיי ולמוסר נפשיה כשעתא דחריה קקא נפשין ורמין כדון חריה עטתא למסר נפשיה כנו אינון נפשין דחריה קקא דהא כדון לרורא דהי חריה כדקא יאות :

מוסר יוסף חק הלכה פסוק

הר"מ הלכות תפלה פ"א

(א) וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בלילה שהרי איברו אמיר שול בין התרביים מתעבלין והולכין כל הלילה שנאמר תיא העולה וגו' כענין שנאמר ערב ובוקר וצהרים אשוחה ואחמת ומנחה ואף על פי כן נהגו כל ישראל בכל מקומות

(א) וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בלילה, און אזוי האבין דיא רבנן גינאנט קען זאל דאוונען איין תפלה בייא נאכט שהרי אבוי חמיד' שיי בין הערב'ים מתעבלין וחזקין פי הניחיה וואר'ים די ג'ידער פון דעם קרבן חמיד וואס קען האט גישאכטין פארין נאכט ווערין פארברענט אויף דעם כזבא אנאנצע נאכט שגאטר וואר'ום עם שמיים אין פסוק היא העולה על מוקדה על המזבח פי הניחיה דיא עולה זאל ויין אויף דעם פייער וואס אויף דעם כזבא אנאנצע נאכט גענון שגאטר וויא ערב ויבקר וצהרים אשוחה ואחמת ויששע קווי אבינד און פריה און האלבין מאג וועל איה בעטין און וועל ברקוען פאר נאט און ער וועט הערין מיין שמוקבע ותי תפלת גרבות חובה כהשתא שחרית ומנחה און מעריב דאוונען איז גיט אזוי אשולד'דיקייט אויף דעם ענקש'ט ווי צו דאוונען שחרית און מנחה ותי על פי כן נהגו ביי ישראלי כדן מקוביא

משערי קדושה ח"ב שער ד'

הא זכה משע רבנו ע"ה לקבל חסדו עד שחטתה ארבעים יום וארבעים לילה ולא עלה אלוהו ז"ל למרום עד שחטתה ארבעים יום וארבעים לילה ולא זכה ר' אליעזר ורבי עקיבא ור' ישמעאל לכל אותה החלמה והנכוחה בעלייתן למדרס ושבע קולי, ואין תפלת ערבית חובה כתפלת שחרית

לא יזכה משה רבינו עליו השמים וקבלי חסדו עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה משה רבינו האט גיט זוכה גינען צו געקען די תורה פון תקדוש ברוך הוא ביו ער האט געפאקט פערציג טעג און פערציג נעכט ויה ענה אלוהו וקראו מנחה פסוק עד שתתענה ארבעים יום וארבעים לילה און אלורה הנביא האט גיט זוכה גינען ארויף צו גיין אין היקעל ביו ער האט געפאקט פערציג טעג און פערציג נעכט ויה ענה רבי אליעזר ורבי עקיבא ורבי ישמעאל ורבי איתא הקבחה ותנביאה בעלייתן פירוש רבי אליעזר און רבי עקיבא און רבי ישמעאל ווען זיי זענען

עד אשר התענו ימים רבים בכל מיני סופי ומרישות ולא זכר
 שלמה לאותה תנחה ויתכס מכל האדם עד שמתענה חרובים יום
 וארבעים לילה כמו שאמרו על מ' דמשלי ספית מ'ס רכתי זכס'
 סוחר אמר רשכ'י לרכי פתחם כד חווייה דגופיה גופיה מליח חלודין
 כלאחו מן המערה אלו לא חמיטני כדך לא הייתי כדך :

מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלו עליהם כהפלה
 חובה : (ב) וכן תקנו תפלה אחר תפלת המנחה
 פסוק לשקיעת החמה יום התענית כלבד כדי להוסיף
 תנחה ובקשה מפני התענית וזו תיא תפלה הנקראת
 תפלה נעילה כלומר נעלו שערי שמים בעד השמש
 ונתהרהר לפי שאין מתפללין אותה אלא סמוך לשקיעה החכה : (ג)
 ומנחה ובשבתות ובמועדים ובראשי תרשימי ארבעה שלש של כל יום ותפלה המוספין וביום הכוזרים חמש
 ארבעה אלו ותפלה נעילה :

ארויף געאנגען אין היקעל האבין זיין גיט
 בעקומען די חקקה אונ גיט דיא גנוגאד עד אשר
 התעט ימים רבים בגי מיני סופים ויפרישות ביו זיין
 האבין געפאקט פיר טענ אונ האבין זיך
 געפייניגט אונ האבין זיך אפגעשניקט פון דיא
 וועלמליכע פערענניגונם ולא זכה שמה לאותה
 חקקה ויהיכם פגל האדם אונ דער כלך שלמה האם
 גיט זוכה גינוען צו דיא חקקה ער זאל זיין
 קלוגער פון אלע מענטשין עד שהתענה ארבעים יום
 וארבעים לילה ביו ער האם געפאקט פערציג טענ
 אונ פערציג נעקט גיט שאמרו על מ' דמשלי שהיא
 מ' בדיה אזוי וזיא די חקקים האבין גינאגט אויף
 די גרויסע מ' פון ווארט משלי . מ' איז פערציג .
 צו ניוויזן אז שלמה חקקה האם געפאקט פערציג
 טענ אונ פערציג נעקט אויף דיא חקקה זיינע
 ובפסר הוהר אסר רבי שמעון בן יוחאי רבי פתחם בר חיייה
 דגופיה מליח חלודין כלאחו מן המערה אין ווהר שמיית
 ווען נוען פתחם האם גינעהן זיין דאס לייב פון
 רבי שמעון בן יוחאי איז קראנק ווען ער איז
 ארויס געאנגען פון דעם קעלער וואס ער איז
 דארט גינען בעהאלמין האם רבי פתחם געלאמט
 גרויס צער . האם רבי שמעון גינאגט צו רבי
 פתחם איז יא חמיטני כדך יא הייתי כדך ווען דו
 וואלקט מיה גיט אזוי גינעהן . וואלט איה גיט
 גינען מיט אזוי פיל תורה וזעה אין ספקת שבת
 דף ט'ג צונויטע זייט דעם דער ציילונג פון רבי
 שמעון בן יוחאי מיט דעם קעלער :

מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלו עליהם כהפלה
 חובה : (ב) וכן תקנו תפלה אחר תפלת המנחה
 פסוק לשקיעת החמה יום התענית כלבד כדי להוסיף
 תנחה ובקשה מפני התענית וזו תיא תפלה הנקראת
 תפלה נעילה כלומר נעלו שערי שמים בעד השמש
 ונתהרהר לפי שאין מתפללין אותה אלא סמוך לשקיעה החכה : (ג)
 ומנחה ובשבתות ובמועדים ובראשי תרשימי ארבעה שלש של כל יום ותפלה המוספין וביום הכוזרים חמש
 ארבעה אלו ותפלה נעילה :

מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלו עליהם כהפלה חובה
 פון דעסקונענין איז דער מנהג ביני אלע יודין
 אין אלע ארטער ווא יודין וואהגען מען זאל
 דאווענען מעריב אונ מען האם . געמאקט דיא
 תפלה מעריב זאל זיין גלייך וזיא אלע תפלות :
 (ב) וכן תקנו תפלה אחר תפלת המנחה פסוק לשקיעת
 החכה יום התענית כלבד אין דעם מאג וואס עס
 איז אפגעניח וואס מען פאקטו האם מען צו
 גינענין נאך אפפלה וואס מען זאל דיא תפלה
 דאווענען נאך מנהג נאנט צו דיא זונג אונמער
 גאנג כדי לחזקת התנה ובקשה בפני התענית וזייל עס
 איז אפגעניח זאל מען נאך פעטין מען זאל
 גיהאלפין ווערין מיט דיא וואך וואס מען האם
 ווענין דעם געפאקט ווי היא תפלת הנקראת תפלה
 גלייך דיא תפלה ווערט גערופין תפלת געילה
 כלומר נעלו שערי שמים בעד השמש ונתהרהר מען
 מיינט די מויערין פון היקעל זענען פארגשלאסין
 גינארין פאר דיא זונג אונ דיא זונג איז שוין
 געהאלטין גינארין לפי שאין מתפללין אותה אלא סמוך
 לשקיעת החכה וזייל דיא תפלה נעילה מאד מען
 גיט דאווענען נאר גאנט צום זונג אונמער נאנג :
 (ג) ומצאו התפלות בכל יום שלש די תפלות פון אלע
 מאג זענען רביי ערבית ושחרית ובקשה מעריב .
 שחרית . מנהג ובשבתות ובמועדים ובראשי תרשימי
 ארבעה שבת אונ יום טוב אונ ראש חודש דאווינגט
 מען פיר תפלות שיש של כני יום ותפלה המוספין
 דריי תפלות אזוי נוי מען דאווינגט אלע מאג אונ
 די תפלה מוסף איז דיא פערדע תפלה וביום
 הכוזרים חמש יום כפוד דאווינגט מען פינף תפלות ארבעה אלו ותפלה געליח די פיר תפלות וואס מען
 דאווינגט אלע יום טוב ובמריב שחרית מוסף מנהגו אונ די תפלה געליח :

ויקהל יום ב תורה

אונקלדוס

לחמשיך מת' ד'א יהוה נפש י יה יהו יהוה . רוח יוד הא ואו הא . נשמת יהוה חיה יהוה ד' רפילי יוד אל
 שם ב"ן שבעשית בניקוד חולם :

י ומשכי דדכרי מסמכי ז ועזרת אילם מאדמים ועזרת

פירוש לתורת אלהים
 (א) ועזרות אונ פעל פון נוידער מאדמים רויט גע- פארקט ועזרות חקשים אונ פעל פון אזוי אחיה
 משלי חכמים
 פאר וואס האם נאם גיבאפין אויף די שבתים אונ גיטם סוכים
 מער ווי אויף אלע מצות , אונ אז מען איז מחלל שבת קיטם
 מען
 נאל מען זאגן ארנשה פון סוכות , אונ שבת זאל מען זאגן
 ארנשה פון די מצוה פון דעם שבת , דארפן מיר נאר וויסן

תַּחֲשִׁים וְעֲצֵי שָׁמַיִם : ה וְשֶׁמֶן
 לַמָּאֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
 וְלִקְטֹרֶת הַפָּמִים : ט וְאַבְנֵי-שֹׁהַם
 וְאַבְנֵי מַלְאִים לְאֶפֶד וְלַחֹשֶׁן :
 י וְכָל-חֲכָמֵי-לֵב בְּכֶם יִבְאוּ
 וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה :
 וַיַּעֲשׂוּ כַּכֵּן כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה :

רשבים

(ח) ולקטרת. לצורך קטורת תביאו הפמים :

ענין חכמי לב

(ו) וכך חכם לב בכנס וכו'. ויש להכין מי יכחין אם הוא חכם
 לב. וכל אדם לא יוכל לומר על עצמו שהוא חכם לב שיקרב
 אל ענין קדוש כזה לעשות מלאכה ה'. ונראה להכניסן היה
 שלא אמרו לו לגמרי הלוי של ה' יולד כל הפסים ומיזון
 כולם והוא יכון מדעת עצמו להלוי. זה מוכיח על הכונה ה'
 אשר בקרבנו. ומה' הוא מוכן למלאכה הקדש. כי רוח ה' בקרבנו
 יודע כל זאת. כי מדוע לא ידע זאת חיש אחר. וזכו ויעשו

פירוש לתורת אלהים

וְנָאם זֶה הַיְיָקָם הַחֹשֶׁן וְעֲצֵי שָׁמַיִם אֹנִי טַעֲנֵנָה
 הַמֶּלֶךְ : (ח) וְשֶׁמֶן כָּמֹד אֹנִי בּוֹמִיאִיל צו לְיִיקָעֵן
 אִין דְּעַר מְנֹרָה וּבְשָׂמִים אֹנִי בְשָׂמִים צו דְּעַם
 בּוֹמִיאִיל פֿון נֶאֱלָבֹנָג וְקִטְרֹת הַפָּמִים אֹנִי צו דִּיא
 קְמֹרֶת פֿון גִּינְעֶרְקִי : (ט) וְאַבְנֵי דִיא שְׁמִינִיעֶר

משלי חכמים

מִן נֶאֱלָבֹנָג וְכֵן בֵּית דִּין. אֲדַעַר נֶאֱמַר אֲלִינִי שְׁמִינִיעֶר דְּעַם
 קְמֹרֶת עַד זֶה שְׁמִינִיעֶר אִין דִּיא צִיט. רַבְשֵׁל עַד אִין גִּינְעֶר

תרומם

נביאים מלכים א ז

לחמשיך מנה ד'א צבאות נמש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה רנצח ארני נשמה רדור קלנה חיה
 יחירה רנצח יקונה חיה יחירה רדור אל שם ב'ן שבעשיה :

א וְכִתְרוֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשֶׁן א וְקֹרְנֹתָיו דַּלַּל רִישׁ
 בְּאוֹרָם אַרְבַּע אַמּוֹת : ב וְכִתְרוֹת עַל-שְׁנֵי הָעַמּוּדִים
 גַּם-מִמַּעַר מִלְּעַמַּת הַבָּמִן אֲשֶׁר לַעֲבַר *שִׁבְכָה
 ד הַרְמוּנִים מֵאֲתָם טָרִים סָבִיב עַל הַכִּתְרוֹת הַשְּׁנִיָּת : ה אִף מִלְּעֵלָא מִקְּבִיר דִּקְבָא
 ו וַיִּקָּם אֶת-הָעַמּוּדִים לְאֵלֶם הַתִּיבֵל וַיִּקָּם אֶת-
 ז קָחוּר קָחוּר עַל קֹרְנֵי הַתִּיבֵל : ח וַאֲקִים נֶת עֲמֻדָּא לְאוֹלֵמָא דְּסִיקְלָא וְאֵקִים נֶת
 ט מְצוּרַת דְּרוּד
 רש"י

(א) מעשה שושן באולם. כי לזרי צבעת העמודים היו מקוים
 סביב את חלק העליון מן סכותת אולם ממלל ר"ל אשפת
 הרוחה את היסוס סקריו אולם מעשה ספקת המול היה מעשה
 שושן. או ר"ל לחצר סעמימוד את העמודים כאלום שני מנחשת מעשה שושן וזכרו על הכותרת כשם כאלום : ארבע אמות
 מעשה הבוסן היה כשעת ארבע אמות על הכותרת ממעל כי העמודים היו כולות ארבע אמות כמ"ס למעלה והכותרת כולות מלל
 אד והיו אם כן יותר מארבע אמות אבל מעשה הבוסן היה רק כשעת ארבע אמות : (ב) וכתרת וכו'. כל לומר חמין סיס כשעת
 סוכ והוא אל מחשבו סחברי העמודים לא היו כי אם סביבות העמוד ולא היו נעשים ככיתת כובע לכפות גם חלל סעמוד ממעל
 כי הכותרת ההם כמו גם ממעל מעלומת הבוסן שהיא חלל העמוד הפונה לעבר השככה ולד מעלה אם כן מסה נא כשעת אשכר סף
 עליו מעשה הבוסן : והרמונים סחברי שורים. ר"ל מספר הרמונים היו מלתום תרומים כשני תרומים נחמוס סחם סכוכ על
 סכותרת מלל ככל עור : השנית. כמו והשנית ר"ל וכן היו מספר הרמונים לכותרת השנית : (ג) לאלוהי התיבל. כאלום
 מלמי

צמודא קימינא ויקרא ית
 שמייה יכין וואקים ית צמודא
 משמאלא ויקרא ית שמייה
 בוצו: ד ועל ריש צמודיא
 עובר שושנתא ושלמת עיבירת צמודיא:

מצודת דוד

בלמי פהיל הומת אשר כפלת פדומי: יכין . לסימן טוב שיטן הכית לעד . השמאני . אשר כפלת הלפני: ביעו . סוף
 מלה חורכת בו עו ר"ל הכיות סוף כקרבנות הנעשים כה ומלא עזו וחוק לישראל: (ד) ועל ראש העמודים . ר"ל לאחר הקמת
 העמודים כהאלם או הניה מעשה השטן על ראש העמודים והיו השטן הרואה ליפת האולם: וחרום וכו' . כי כפת הקמתם
 מדוין לא נשלמה המלאכה עד אשר הניה עליהם מעשה השטן ויכרתו אחר הקמתה:

דעם פירוש עברי מיישש נעשינב מען בייא דער הפסודה פון דער וויאך

תרגום

כתובים משלי יט

להמשיך מוסר ומלכות ורא שוין דלת יוד נמש שוין דלת יוד רוח יאהדונהו נשמת דיסוד א אד
 ארנ ארני נמש ארני יוח אלף דלת גון יוד נשמת המלכות יו הו וו הו חיה יחיה דיסוד יהוה חיה יחיה
 דמלכות אל שם ב"ן שבעיה:

* סקרא דיגלאה קמינק * עד בליעל יליץ משפטא ופרי רשעים יבלע און: ב נבואו
 קדיניה ופקרוו דרשיעי דלצים שפמים ומהלמות לגו כסילים: ב גץ וצין המה
 ספיק צאקא: ב ממקנין שכר וכל שנה בו לא יחכם: ד נהם כפפיר אימת מלה
 למקני דיני וסחמא מתעברו חומא נפשו:
 ב דקמיקא הוא חקרא ונחמא שקרא וכל דשני כיה לא נחכסם: ד נהים היה אריא איקמא
 ב דמלקא וסן דמחמיה ליה חמי על גפשיה:

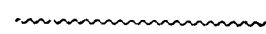
רשי

מצודת דוד

(א) יליץ משפט . יעד לאדם משפטו יסורין ומיתה:
 יבליע און . האון יבלעהו: (ב) שפמים . על
 דעת לזה הלץ המסר בלשון הרע: ומהלמות . מכות:
 לגו . לגוסו: (ג) רץ . הוא מי שזחה יין: הומה .
 שרואה לשכר יין ישן, ובלמת כל שזחה בו לא יחכם:
 (ד) אימת מלך . הקב"ה: מהעבר . מכעסו:

ספיק . בן מאוים סחד המלך על מי אשר יכעם פירוש ע"ט

(א) עד גביעל יליץ משפטא , דאם איז אמישל ווייל דער נויין מאכט
 שפור דעם מענטש אונ ווען דער מענטש איז
 שפור רעט ער וואס גיט שוין איז אונ געהט וואס
 גיט שוין איז וכל שונה בו לא יחכם אונ דער מענטש
 וואס איז פאר אירט ופארקלאנדעט אין דעם
 וויינדיקען וועט גיט קלוג ויין: (ד) נהם כפפיר
 אימת מלה דיא מורא פון קלף דארף נין וייער
 גרוים, מען דארף מורא האבן פאר אקלה ווי מען
 האט מורא פאר דיא ברומנג פון אלייב, סתעברו
 חומא נפשו דער וואס דערצערונט דעם קלה הט ער
 גימאכט אפעלער אויף ויה אליין, ער אליין האט
 אויף ויה געבריינגט אאומגליק:

ויקהל יום ב משנה שבת פרק כב עיקר תימ

פרק כב א מצילין מזון שלש סעודות. ואמלו ככלים הרבה דללו ככלי אחד אמרו ג' כל כתבי דכמה דכתי מלי: לכס. כל אחד מזון שלש סעודות: ובלבד שלא יספוג. שלא יסוה ספוג לשאוב היין ולחזור ולהסיף ויפסד שם לספוג בית אחוזה לדיכא חסם סחיתה שלא יעשה כדרך שהוא עושה כחול ואמלו ליקח כילו שמן ודבש שהם עבים ודבקים ולקח ידו כשפה הכלי אסור שלא יעשה כמעשה חול:

אין סוחמין את הפירות. דהוי ליה מפרק תולדה דש: אסורין. גזירה שמא יחטט לכחמלה: רבי יהודה אומר אם לאוכלים. הוי אוחן פירות מכנסים: היוצא מהן מותר. ללל יחא ל' כמה שזכו לויכא למגור בהן שמא יחטט: ואם למשקין. הוי מכנסין דמיחא ליה במחוי דמסיק אסור: היוצא מהן אסור ועכס מודה רבי יהודה לחכמים דלף ע"ג דכנסן לאוכלים הוילא מהן אסור כיון דדרגין למחיתה קיימו כי לחו לדי משקה יהיב דמחיה ככוי. ובשאר מיני פירות מודים חכמים לרבי יהודה כיון דלא: לן מחיתה לא מחלקו אלא בחומים ורומים דר' יהודה מדמה להו לשאר פירות והכמים מדמה להו לזיתים ועכסו והלכ. כר' יהודה (ה): חלות רבש. כשהו מרוסקים זכ ה. כש משלמו מתוך השעה ואין דרך לסחתי הילכך ר"א מחיר והכמים אסורים גזרו אסו שזין מרוסקין והלכה כר"א (ב): ב כל שבא בחמין. שנתכל: מירוחין. דהדחתו מיני בשולו אכל לא שרוין: חוץ מן המליח הישן. דג מליח שעברה עליו שנה משמלה: וקוליס האספנין. דג שגליטמו דקה והדחתו בחמין הוה גמר בשולו: ג שובר ארס את החבית. מפי שהו מקלקל (ג): ובלבד שלא יתכוין

כב א חבית שנשברה אפסא וואם איז צו בראבין גינוארין אונ די משקה רינגט אויס פון פאס פצילין הימנה פון ש"ש סעודות מעג קען מציר זיין אום שבת אזוי פיל משקה וויא קען דארף די רריי סעודות פון שבת ואופר גאחרים באו ותיצוי לכס אונ ער קענ זאגין צו אנדערע קענטשלין קאכט אונ נעמט פאר אייך משקה פון דיא פאס אונ יערער נעמט משקה אויף דיא רריי סעודות פון שבת ויגבד שיא יספוג גאר ער זאל גיט איין סונקען אשונאם אין דיא כשקה אום שבת איין צו זאפין אונ דער נאך זאל עם ארויס רינגען אין אפלייזן סחסיין את הפירות והוציא מהן משקין קען קאר גיט אויס קען פון זיאי ואם יצאו מעצמן אסורים. ורבי אליעזר מתייר: ב כל שבא בחמין מע"ש שרוין אותו בחמין כשבת וכך שלא בא בחמין מערב שבת מירוחיה אותו בחמין כשבת חוץ מן המליח הישן (ג"א ל"ג) (ורגים מלוחים קמנים) וקוליס האספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: ג שאכר ארס את החבית לאכול היומנה גזירותו ובלבד שלא יתכוין

אונ אינזייניג איז האניקן שריקטו פערב שבת אויב ער האט זיי צו קוועקשט ערב שבת ויצאו מעצמן אונ די האניק רינגט אלזין ארויס פון דיא טאקס אום שבת אסורים איז דיא האניק אסור צו עסין אום שבת ורבי אליעזר מתייר אונ רבי אליעזר זאגט קען מעג עסין די האניק אום שבת: ב פי שיא בחסין פערב שבת אלע עסין וואס זענען גיקאכט גינוארין פאר שבת שרוין אותו בחסין שבת קעג קען זיי טייקין אין ווארעקע וואסער אום שבת וכל שיא בא בחסין פערב שבת אונ אלע עסין ו. ס זענען גיט גיקאכט גינוארין פאר שבת פריזין אותו בחסין שבת קעג קען זיאי גאר אפ שווייקען גיט ווארעקע וואסער אום שבת. אבער ווייקין אין ווארעקע וואסער אום שבת קאר קען גיט חייז פון המליח הישן גאר הערינג וואס עם איז שוין קער וויא אייאר ווי ער איז אין זאל ורגים מליחים קמנים ארער קליינע פיש איינגעזאלצענע וקליים האספנין אונ אפיש וואס ער האט אריבע הויט דיא אלע פיש קאר קען גיט אפ שווייקען אין ווארעקע וואסער אום שבת שבתהן וויא גמר פלאקט טייר זיאי זענען שטארק גיזאלצין אונ איידער קען שווייקען זיאי אפ קען קען זיי גיט עסין. אונ דיא אפ שווייקען טאכט זיי פערטיג צום עסין. רבי דאך גלייה וויא זיאי וואקטין גיקאכט גינוארין אום שבת: ג שובר ארס את החבית אפיקטש מעג צו פרעכין אפסא אום שבת גאכוי הימנה גזירות ער זאל פון איר נעמען אגעטריקנקע פייג צום עסין ויגבד שיא יתכוין לעשות

לעשותה בלוי. לעשות לה פה נאה: אין נוקבין מצדפה. ל' דנזק' כפי חבית רבלי וטול חז' כולה דכי נקיב לה מתקן פתחה חז' רבלי יום מתייר. דלח' דרז' פתח חבית כזך והלכה כרבי יוסי: וליא יקבנה

מצדה, כלומר הא דשרי רבי יוסי להיות נוקב את המנופה לא שרי אלא למעלה בראש המנופה דלחו אורחא למעבד פתחה חז' אלא וטול לה המנופה אבל מלדה ומנין דעביד ליה לנקב בלד המנופה משום נתיחא ולינו ריבא לפתחה למעלה שלא יפלו זרורות או עפר כיון: מפרח. ויש כהן מנין: ממחק: בערב. שם מקום: חוששני לו מחמת.

אם מירח השעוה (ד' לדקב' כדוסינו הכלי סביב הנקב: ד' לתוך הכור. שאין בו מים: שיהא שמוך. שלא יסריח ממחת המים. והא קמ"ל ללא חיישינן דלמא חתי לאשויי גומות וצתקקעית הכור כדי שיהא זוהה להוסיב שם הקדרה: ואת המים היפים. הלאים לשתיה: ברעים. בתוך מקוה מים רעים שאינן לריוויין לשתיה ומלחא דשמיטא היא ומשום קיטא נקט לה דתקן ואת הלוגניס בחמה כשכל שיחמו מהו דתימא נגזר דלמא חתי לאטמוני גרמז קמ"ל: מי שנשרו בלוי. שנקלו כמים כשכח: מוחלץ עמהן ואינו חושש. שמה יחסדו אוחו סבכסן (ה): הניע לחצר החיצונה. שומטין בחמה. ליכנס: אבל לא כנגד העם. ושחשדוהו סבכסן. ומשנה זו למחוי היא שהלכה כדילוי כל דבר שחמרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור הילכך אסור לשטוקן אפי' שלא כנגד העם: ד' ונסתפג. וקמ' (ו): ואפי' בעשר אלונמיאות.

אכל אסור כדליחא במרחא ס"ס י"ג. והר"י כחך דכיון דבעלמא מתקני פטור הכא משום זורז עבד שרי לכתחלה ויכע דהכא שרי דוקא ככלי קטן דלא שייך ביה כיון וסחירה אבל ככלי גדול לא וכלי גדול כל המוקד ורביעא חסם כ"מ ככ"י. והר"ם מוקי למתני דהכא כחכ"י שחכמה דרביקו כמריה כותב וי"א בחו' וטור: (ז) הוילול ואם מירח חייב הלכך חושש ליה שמה מירח ולא חשש ונסתפק אלא מירח או חייב לא לא לזון נראה דר"י לאסונוי א"תקא חתי. חו"ט: [א] ברעים. כלי מלא מים ימים לתוך מקוה מים רעים. רש"י: (ה) כ"ה כמרי' והר"ם כמריהו אבל לא כנגד העם הילכך ה"ל טעמא חתי דקמ"ל ללא חייב להאי חשדא. ומיזו אחי קסא מה"ש ממנה דלכ"ל ללא יכא כירו הולוגניוטי שמה יחסוה והר"ם כחכיוו וי' ואיך חושש שמה יחסוה וי' חלקל ללא רזו חז"ל להלוי' וי' לסיק נבדרי מעוירא שחשדא דשמה יחסוה כי גדול כבוד סכריות ואפי' כנגד ח' מנדין אל ישנה מפני כן משח"כ כהלוגני' שאינן נשום מלבוש אלא מביאה כיו. גורו כפי' שלא יביאם שמה יחסוה: [ג] כ"ה כמרי' כ"י. מוקמינן כנגד' דמי מערה חתי דומיא דמי טכריה ולה"ק הרוקן דיעבד לכתחלה אלא ריתון כחתי' אבל כמי טכרי' ורוקן לכתחלה ולא מני לה כהא חז"ל לגווי' דמי מערה דחתי' ס' וי"ל חתי האו' שחשדוהו מע"ש ח' ושו"ט: (ו) והוא מ"ל מפתחה הספד דמ"ג פ"ט

אם מירח השעוה (ד' לדקב' כדוסינו הכלי סביב הנקב: ד' לתוך הכור. שאין בו מים: שיהא שמוך. שלא יסריח ממחת המים. והא קמ"ל ללא חיישינן דלמא חתי לאשויי גומות וצתקקעית הכור כדי שיהא זוהה להוסיב שם הקדרה: ואת המים היפים. הלאים לשתיה: ברעים. בתוך מקוה מים רעים שאינן לריוויין לשתיה ומלחא דשמיטא היא ומשום קיטא נקט לה דתקן ואת הלוגניס בחמה כשכל שיחמו מהו דתימא נגזר דלמא חתי לאטמוני גרמז קמ"ל: מי שנשרו בלוי. שנקלו כמים כשכח: מוחלץ עמהן ואינו חושש. שמה יחסדו אוחו סבכסן (ה): הניע לחצר החיצונה. שומטין בחמה. ליכנס: אבל לא כנגד העם. ושחשדוהו סבכסן. ומשנה זו למחוי היא שהלכה כדילוי כל דבר שחמרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור הילכך אסור לשטוקן אפי' שלא כנגד העם: ד' ונסתפג. וקמ' (ו): ואפי' בעשר אלונמיאות.

ג'שוח פני נאר ער זאל גיט מאכין דיא פאם זאל ווערין אאפענע פלי דירך דעם אויף גרעבין ודריינג ער זאל שייין אונ גלייך אויף גרעבין קאר מען גיט? נאר ער זאל אויף גרעבין ווי עם נועט זיך גרעבין אין נוקבין סניפה של חבית מען קאר גיט מאכין אלאך אין דער שפונד פון פאם, נאר ער זאל די גאנצע שפונד ארויס געקען דער רבי יהודה אזוי זאגט רבי יהודה הנביאם פתירו און די דקמים זאגן מען קעג מאכין אלאך אין דער שפונד ויא יקבנה מצדה ער זאל גיט מאכין די לאך אין דער זייט זייט שפונד נאר הויבין ואם היתה נקיבה און אויב דיא פאם איז גיווען גילעקערט יא ימו עליה שעוה זאל ער גיט ארויף גלעבין נואקס אום שבת פניי שהוא ספרה ווייל ער נועט די נואקס ארום שמירען און מען קאר גיט בשמירען אום שבת קפר רבי יהודה האמ' רבי יהודה גיזאגט מעשה בא לפני בני יוחנן בן זבאי בגרב עם האמ גימראפין פאר רבי יוחנן בן זבאי אין דעם ארמ ערב אז איינער האמ ארום געשמירט אלאך פון אכלי קיט נואקס ואמר חוששני וי מחמת האמ רבי יוחנן בן זאגט אין האב מורא ער איז חייב אסמאת: ד' נותנין פגשיל יתוך הכור מען קעג אריין שמעלין אום שבת גיאקאטע עסין אין אנרוב בשביי שיהא שטור דאם עסין זאל ווערין געהיט עם זאל גיט קאליע ווערין פון היץ ואת חכמים

ויקהל יום ב

עיקר תוימ

סדיים שמקנחים בהם ונסתפג בהם זה אחר זה אע"ג דלא נסיבוי מיה בכל חד וחד. אפ"ה. לא יביאם בירו. לתוך ביתו אפי' ע"י עירוב כיון כאלו יסור האלה חלה גזרה שמה יסתפג כמיון : אבל עשרת בני אדם. הואיל ומרובין הם

דללוס : וכחך הרין דמסתפג דמסתפג דיעבר ל"ד דלפי' דכחלהו מסתפג דקדתינו סיפא' לו' מסתפגים בו' ולא נסתפג לחלק בין חדס א' לוי' כ"א אלא לענין הכאה וליע' וליע' שמה יבא' לוי' חסיקה שכיון שכל הרחוקין מסתפגים א' אחת אומר עליו לנסתפג אף אחת אברין כדכתיב' ואין סדור עומד דלחיה' כפי' כירה ע"ה. וז"ל והאיד' עירוב

הסתפג כנגד. הא חתן ככ"א. וז"ל היתום עליו לנשט' מתקנס מפי' הר"ב דלא יתן עליו מים משום דשניתינו והו' לכתוב ומוסי' התם ל' הר"ב וז"ל ומס' דרוקא כנגד טונף אמרי' ע"ה יתו' הו' כטובו. וספר התרומה : [ג] לא יביאם בירו. אשם מתיר לו' יביאם ית' לחוש שיקטע כדי להכריז והוא יבא' אכל כשנאמר לו כי אין דרך לסולא' זין הסגד

שנסתפג בו מתקנס רחמינו כה' וז"ל ויתו' לו זין ספיס' יבא' או ערו. הר"מ : (ו) ונראה דטעמא' נמי' ספי' כלה מתגרדין דהוי' כעובדה דחול והר"מ מפ' דכ"ח. איהו הוא מתמטל זה שדורכין על גופו ככה עד שיגיע דיועה או שיהיה עד שיגיע דיועה שסבור ליגע על עומד עד שיוע' בשנת מפני ספיס' איהו' : (ח) וכל שאר הנוסח הני' לקורדינוס ופירש"י ע' הסגר. וכה"ש ב' הר"מ ופירש' כור המים ויש בו חמיונות לפי' שהמים מתקנסים וזו' והכנסם לים ויש והיוע' כיום שנת אסורס' : (ט) ופירש' דרמי' לרפואה וגזר' משום שחיקת סמיני' :

[ג] לא יביאם בירו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונגשי' אחת פניהם יריהם ורגליהם ומביאין אותה בירן : ו' סכין ומשמשי' (ס"א) ל"ג כבני מעים) אבל לא מתעמלים ולא מתגרדין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקשווין ואין מעצבין את הקמן ואין מחזירין את השבר. מי שנפרקה ירו ורגלו לא יטרפם בצונגן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא :

אלונגית שמה יסתפג : ו' סכין. לא מתעמלין. לספק ביר על כל מיה אלא להאה : אבל לא מתעמלין. לספק ככה (ז) : ולא מתגרדין. כמגדת ודומה לו ויקח לו קרס להתגרד בו משום דהוי' כשוכדא' דחול : אין יורדין לפוליסא. (ח) כקעה מלאה מים ותחתיה' טיט כמו דבק ויש בה מנומיות שיכנס הרוחץ סם כליחו טיט וידבק בו ואינו יכול לנלות עד שיתקבלו בני אדם ויעלוהו בקושי גדול וכדכתיב. א"פ (ח) כקעה טיט' שלה מחלוק הרחוצ' סם נוטל ובגדיו נארוין כמים ואחי' לדי חסיקה : אפיקשווין. לקרס ופירשו' ופיק' וזין כלומר' להוליח' הטון מתקנס אש מתגרמין קוי כור. וזין מוון ודוקא' לשתות מקפה שמביאו להקי' הוא שאסור' בשבת (ט) אבל להכניס אכנעו לתוך פיו כדי להקי' נותר והוכא' לדית' ליה נערה וחס' יקרא יתרפא' מותר אפי' על ידי מקפה : ואין מעצבין את הקמן. לתקנו ולישכ' עלמותיו וחלויות' שדרו משום דמחזירין את השבר. עלם ששכר' ואין הלכה' כמשהו' זו אלא שרי. מעבדים לשון ודין נעבדו וישעיו' : שנפרקה ירו. שילא' קעטר' שנסתפג בטען על מקום

וכגדויו נארוין כמים ואחי' לדי חסיקה : אפיקשווין. לקרס ופירשו' ופיק' וזין כלומר' להוליח' הטון מתקנס אש מתגרמין קוי כור. וזין מוון ודוקא' לשתות מקפה שמביאו להקי' הוא שאסור' בשבת (ט) אבל להכניס אכנעו לתוך פיו כדי להקי' נותר והוכא' לדית' ליה נערה וחס' יקרא יתרפא' מותר אפי' על ידי מקפה : ואין מעצבין את הקמן. לתקנו ולישכ' עלמותיו וחלויות' שדרו משום דמחזירין את השבר. עלם ששכר' ואין הלכה' כמשהו' זו אלא שרי. מעבדים לשון ודין נעבדו וישעיו' : שנפרקה ירו. שילא' קעטר' שנסתפג בטען על מקום

קעטר' שנסתפג בטען על מקום

מיט' צעהן האנטיקער. איז דאך אין יעדן האנטוה נייניג וואקער. פון דעספונע גיין יא יביאם גיין זאל ער ניש טראגן רי האנטיקער אין האנט אום שבת. טאקער וועט ער אים קוועטשין אביסל וואקער פון האנטוה אום שבת אבי גשרה גיין אדם סתפגין באינגיית אחת אקער צעהן מענטשין מענין זיה אפ וויישען מיט איין האנטוה אום שבת אונס פירט יריהם ודינגים וייגער פנים מיט דא הענט אונס מיט רי פים אפילו דעם נאנצין גוף אויך ויפציין איהו גיבט אונס קענין טראגן דעם האנטוה אין ריא הענט אום שבת. אפילו דער האנטוה איז שטארק נאם. פון דעספונענין האט מען ניש מורא טאקער וועט מען אים קוועטשין דא וואקער פון האנטוה אום שבת. ווייל זיין זענען עטליכע מענטשין וועט איינער רער מאנען דעם אנדערן אז עס איז שבת אונס קען מורא ניש אים קוועטשין : ו' סכין ומשמשי' גבי' קנים מען קען זיה אים שמירען מיט אייל אום שבת אונס מען זעה איין רייבין דא לייב אויף רעם לייב עס זאל איין זאפין אויף לייב דאם איז ארפואה צו די גידערים אפי' יא סתפגין אקער איין רייבין מיט פח' ריא אייל זאל איינגעוואקסט ווערן אין לייב מורא מען ניש אום שבת זיא סתגרדין אונס מען מורא ניש אום שבת קראצין דאם לייב מיט אפלי

טאם איז גיטאקט צום קראצין זיה אין יודין. קידידיטא מען מאר ניש גיין אום שבת אין אטארה וואס ער איז גליישיק. טאקער וועט ער פאלין אונס וועט איין קעצין דא קליידער אונס וועט זיין אים קוועטשין אום שבת זיין עושין אפיקשווין מען מאר ניש טרינגען שבת אמשקה צו ברעכין. אונס קען דאם ברעכין וועט אים זיין ארפואה מען קען אין קעצין את תקטן אויב איין איז איקער ניקראכין מאר מען אים ניש אום גלייבין די גלידער אום שבת. אונס דורך איין עכרים מען מען. אונס אין דעם טאג וואס דער קינד איז גיבארין מען אשפראך אויף אויסקלייבין דא גלידער פון רעם קינד זיין סתפגין את משבר אויב אנדער איז צו ברעכין גיבארין מאר מען אים ניש גלייך שמעלין אויף זיין ארם אום שבת ודער דין גלייבט מען קעגן מי שנפרקה ירו והגיו אויב ביא אקענטש איז ארום ענטקען גיבארין אהאנט אקער אפום פון גליד ארם די רפואה דער זין מען זאל גיסען אויף רעם ארם קאלטע וואקער יא יטרפם זיינו מאר מען ניש גיסען אויף רעם ארם קאלטע וואקער אום שבת אפי' רוחץ הוא גרדי אקער ער מען זיה וואשין וקארין אין קאלטע וואקער זאם נתרפא' נתרפא' אונס אויב ער ווערט געהיילט דורך דעם פאנין איז ניש :

מ"מ עופות שבבבל שמנים . משל חזן ישראל : בלך , לכה לך אלף שקלר היל : למדבר עזה . וכו' מח"י : מועדים שבבבל שמחים . רגלים לשמות כמועדים ויהי מח"י : מפני שהם עניים . וכל הטעם אין להם שמחה כמחלל זכמשה ואין להם מרגוע ממלאכה לפיכך כמיעדי כל שמחתם : מצויינין .

טלסס ס' כלה כלי החילון דגמורס דמלכות דכריסא אכרסמ יתיב רב חייא בר אבא ורב אסי קמיה דרבי יוחנן וייתיב רבי אבא לרב אסי ומנמס אל רבי חייא בר אבא בלך למדבר עזה ואראו שבבבל שמנים אל' בלך למדבר עזה ואראו שמנים מהן מועדים מה שבבבל שמחים מפני שהם עניים . מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינין לפי שאינן בני תורה . מפני מה עבו"ם מוזהמין מפני שאוכלים שקצים ורמשים איתער בהו ר' יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הרבר באחותך שהיא אסורה לך

מליינין עמסם כלבוסיס נליס : מצויינין . מקושטיס : לכנסס ככני ח"י מפני מחמת מורחן מכבדין אותן מחמת לבוסיסן שרלחין חשוכין : דרדקי . כחויס סלל היגעו לסכר' : מופני שלא גללו . העופות כמו אותן של ח"י כדלמך לקמן : שאנן מואב מצעוריו . ספיסה דקור על כן עמד עממו כו

אמרה ואם לאו לא אמרהו . אמרו ליה לוימא לן מר אזיה מהן מפני מה עופות שבבבל שמנים מפני שלא גלו שנאמר שאנן מואב מצעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלך

אסי ספני מה עגלים ספיחין פאר וואס זענען דיא יתיר רבי חייא בר אבא ורבי אסי קפיה דרבי יוחנן רבי חייא בר אבא אונ רבי אסי זענען גיועסין פאר רבי יוחנן ויהיב רבי יוחנן וקא כהננס אונ רבי יוחנן איז גיועסין אונ האט געוויקעמט ונישלע- פערט אפר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי האט רבי חייא בר אבא גיואנט צו רבי אסי ספני מה עיפות שבבבל שמנים פאר וואס זענען די עופות פון בבל פעטער פון די עופות וואס זענען אין ארץ ישראל אפר ליה האט רבי אסי גיואנט צו רבי חייא לך דבר עזה ואראו שפנים כהו גיי אין סדך עזה ודער סדך איז אין ארץ ישראל וועל איה די רי עופות ניינין עופות וואס זענען פעטער פון דיא עופות וואס אין בבל . נאך האט רבי חייא גיואנט צו רבי אסי ספני מה מועדים שפנים פאר וואס פרייט קען זיך יום טוב אין בבל קער וויא קען פרייט זיך אין ארץ ישראל . האט רבי אסי גיואנט ספני שהם עניים נוייל אין בבל זענען דיא קענקשין ארעם אונ אנאנץ ואהר האבין זיי קיין אפרוה פון די ארבעט אונ עסין ארעמע עסין . דריבער אז עס קומט יום טוב זיי רהען אפ פון זייער ארבעט אונ עסין פעטער עסינווארג איז די שמחה בייא וויא גרויס . נאך האט רבי חייא גיפרענט ביי רבי אסי ספני מה תלמידי חכמים שבבבל קייניס פאר וואס די תלמידי חכמים וואס זענען אין בבל גייען שענער געקליירט פון די תלמידי חכמים וואס זענען אין ארץ ישראל . האט רבי אסי גיגעפערט דף שאינו בני תורה נוייל זיי קענען גיט לערנען אזוי גוט ווי די תלמידי חכמים פון ארץ ישראל . דריבער נוייל די תלמידי חכמים פון ארץ ישראל גיט קען פבור פאר זייער לערנען . דארפן זיי גיט זיך צירען מיט שיינע קליידער . אבער די תלמידי חכמים פון בבל . גיט מיט גוט אזוי פיל פבור וועגן זייער לערנען . דריבער גייען זיי אין שיינע קליידער . זיי זאלן אויסזעהן גרויסע לייט . וועט מען זיי געבן פבור וועגן די קליידער . נאך האט רבי חייא גיפרענט ביי רבי

במה גבי' ל'ב' אסמכתא
עלמה הו' ד'כ' כעלמא
נפק לן כללוי ניעמרו' כדפי'
קקוערס :

והבא מנלן דגלו דתניא רבי יהודה אומר
חמשים ושתיים שנה לא עבר איש ביהודה שנא'
על ההרים אשא בכי ונהי וגו' מעוף השמים
ועד בהמה נרדו הלבן בהמה בגימט' חמשים
ותרתיו הו'. מפני מה מועדים שבככל שמחים מפני שלא היו באותה
קללה דרתיב והשבתי כל משושה חנה חרשה ושבתה וכל מועדה.
מפני מה תלמידי חכמים שבככל מצוינין לפי שאינן בני מקומן דאמרי
אינש' כמתאי שמאי בלא מתאי תותבאי . מפני מה עכו"ם מוזהמין
שלא עמדו על הר סיני שבשעה שכא נחש על חוה המיל בה וזהמא
ישראל שעמדו על הר סיני פסקו וזהמתו עכו"ם שלא עמדו על הר
סיני לא פסקו וזהמתן א"ל רב אחא ברביה דרבא לרב אשי גרים מאי
א"ל אע"פ דאינהו לא הוו מוזהייהו הוו דרתיב את אשר ישנו פה עמנו
עומר היום לפני יי אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום :

לר' לנהכד' אל' כמתי שמי יכר' עם : בלא מתאי . במקום שאינה עירי : תותבאי . ככודי חלוי בשמלתי
שמלה מתרגמין תותביה : בשבא נחש על חוה . כשתן לה ענה אלכל מן הפזן כל עליה דכתיב הנחש השאילי
ל' נישאון : גרים מאי . שלא היו על הר סיני מהיכן פסקו ויהימתן : מולייהו הוה . כמתי וכלי כעמדו על
הר סיני נתקדשו ונעמרו ונעמדו מכל מוס ואף עורסו ופסחיסו שהיו כשרלל כדתיבא בספרי :

בו יהיו לא יפר דריבער איז ביי מואב געבליבען
זיין געשמאק אונ זיין ריח איז גיט אונגיטאקאשט
גינוארין . דאס סייניט מען דריבער וענען זייא
געוודג אונ פעט אונ קלוג וקא סגנו דגי אונ פון
וואנען גיטיין מיר אז די עופות פון ארץ ישראל
זענען פארטריבען גינוארין דמניא רבי יהודה אומר
ווארום מיר האבן גילערונגט דבי יהודה זאגט
חפשים ושמעם שנה לא עבר איש ביהודה צנוויי אונ
פופציג יאהר איז קיין גענשט דורך געגאנגען
אין דעם לאנד יהודה נאכער ווארום עס שטייט
אין פסוק דער נביא וקסיה האט גיזאגט וירמיהו
על ההרים אשא בכי ונהי אויף די בערג וועל איה
אויף זייבין אנעוויין אונ אקלאג . נאכדעם שטייט
ווייטער אין פסוק מעוף השמים ועד בהמה נרדו הלבן
עופות אונ בהמות זענען אלע אונזעק געגאנגען
פון ארץ ישראל בהמה בגימטריא חפשים ותרתיב היו
דאס ווארט פקמה פטרעפט צנוויי אונ פופציג .
צנוויי אונ פופציג יאהר איז גינען ארץ ישראל
וויקט אפירו אנהקמה אונ אעוף זענען אין ארץ
ישראל גיט גינען ספני פה סיגדל שבככל שמחים
פאר וואס זענען די ימים טובים אין קבל פריי-
ליבער ווי אין ארץ ישראל ספני שלא היו באותה קללה
ווייל זייא זענען גיט גינען אין דיא קללה דרתיב
ווארום עס שטייט אין פסוק נאם האט גיזאגט
והשבתי כל משושה חנה חרשה ושבתה וכל מועדה איה
וועל שמערו אלע פרייליכקייט אונ אלע ימים
טובים אונ חלשים אונ שקתים אונ וועב'בין יום
טוב זיי וועלן טאקן וועט אלץ ווערין גישמערמ
די קללה און נאר גינען אויף ארץ ישראל גיט
אויף קבל ספני פה פלמדי חכמים שבככל מצוינין פאר
וואס גינען די תלמידי חכמים פון קבל אין שיינע
קליידער פ'י שאינן בני מקומן ווייל זייא זענען גיט
פון קבל . זיי זענען אין קבל פערעמדע דאספי אינש
אונ קעקשען זאגן כמתאי שמאי בלא מתאי תותבאי אז

איך בין אין מיין שטאט גיט מען מיר קבוד ווענין
מיין נאמען . אז איה בין אין אפרעמדע שטאט
וואס מען קען מיר גיט גיט מען מיר קבוד ווענין
מינע קליידער . אז מען זעהט אעקנש גיט
געקליידט אין שיינע קליידער גיט מען אים
קבוד ספני פה עכיס סייקייטן פאר וואס זענען דיא
געצין דינער פארמיווסף שא עסו על הר סיני
ווייל זיי זענען גיט געשטאנען אויף דעם בארג
סיני שבשעה שבא נחש על חוה ווארום ווען דער
שלאנג האט מונה גינען מיט חנה הסיני ביה וקסיה
האט ער אין איר אריין גינעבין אמיאוקסייט .
דריבער אלע קינדער וואס פון איר ווערין
גיבארין . זענען פארמיווסף ישראלי שפירו על הר
סיני פסקה ויהסון יודין ווייל זיי זענען געשטאנען
ביי דעם בארג סיני האט אויפגיהערט ואזי אונזעק
געגאנגען פון זיי די מיואוקסייט עכיס שלא עמדו
על הר סיני לא פסקה ויהסון אבער די געצין דינער
ווייל זיי זענען גיט געשטאנען געבין בארג סיני .
איז פון זיי גיט אונזעק געגאנגען די מיואוקסייט
אפר'יה רב אחא ברביה דרבא רב אשי רב אחא דער
והן פון רבא האט גיזאגט צו רב אשי גרים פאי ווי
אזוי האט אויפגיהערט ואונזעק געגאנגען דיא
מיואוקסייט פון די גרים . זיי זענען דיא גיט גינען
געבין בארג סיני אפר'יה האט רב אשי גיזאגט
צו רב אחא אף על פי דאינהו לא הוו סלייחי תוי אפילו
די גרים אליין זענען גיט גינען געבין בארג סיני .
אבער זיי זענען נשמות זענען גינען געבין בארג
סיני דרתיב ווארום עס שטייט אין פסוק משה
רבינו האט גיזאגט צו די יודין נאם מאכט היינט
אפארבינדונג את אשר ישנו פה עמנו עומר היום לפני ה'
אלהינו סיי מיט די מעקשען וואס שמיינען היינט דא
מיט אונן פאר נאם ואת אשר איננו פה עמנו היום אונ
סיי מיט די מעקשען ווס זענען היינט נאר גישמא
מיט אונן נאר זיי וועלן הערשטן גיבארין ווערין :

זוהר ויקהל ה' ע"ב ת"ח דלילות יוד הא ואו הא

מלא דא שטענא ברין דכונגא קדישא ולא אחייבי לי רשו לנלאה בר לכו חסדי עליוני דאי כהיא שעתא דאיהו נקטא נפשו ורוחין ברעו דכקוחא חזא איהו ישי לביה ורעותיה ללא ויהיב נפשיה דכקוחא כההוא רעותא לאכללא לה כההוא דכקוחא אי אסתכלת כההוא שעתא כההוא רעותא דאיען ונשטין ונשמתין דאיהו נקטא האי בר נש דאתריר כנרורא דחיי כהאי עלמא ובעלמא דחיי ותו דנשיא לאסתכללא מכל סטרין מלכא ומטרוניאח מלשיאל ומתחא ולחמטערא כנשמתין ככל סטרין אשתערת כנשמתין מלשיאל ואשתערת כנשמתין מתחא ליה שלום לתחא כנוונא דההוא שלום דלעילא ההוא דכריד לה למטרוניאח ואכל לה וואעטר לה ככל עטרין אורף הכי האי כ"ג קב"ה קרי ליה שלום לתחא כד"א ויקהל לו ה' שלום וכל יומיו הכי קראן ליה לעילא שלום נטין דלכילוי ואעטר למטרוניאח לתחא כנוונא דההוא שלום לעילא וכד אסתלק ההוא בר נש מהאי עלמא כשמתיה סלקא ובקעא ככל אינון רעיוני ולית מאן דימחי בידה וקב"ה קרי לה ואמר יבא שלום ושכינתא אמרה ינחו על משכבותם וגי' וישתחוו לה תלמידי טורי דאפרסמונא דיבא ולא יבא מאן דימחי בידיה ועל דא זכאה איהו מאן דישי לביה ורעותיה ללא ועל דא כתוב כל נדיב לכו ביבאה את תרומתה ה' לנבי מלכא עלאה כמה דלחמיר ארי' ר' אבא קליה ואמר וי ר"ש אנת כתיבין ואנא כתיבא ערך לא ערך כתיבא כתיבא על כתיבין ובינאי על עלמא . ר' שמעון ככונגא דשרגא דלדליק לעילא ואלדליק לתחא וכנרורא דלדליק לתחא כתיבין כל בני עלמא (כ"א נהיר לעילא) ווי לעלמא כד יסתלק כהוא דלתחא כההוא דלעילא מאן ינהיר כהוא דלחיותא לעלמא קס רבי אבא ונשיק לרבי חייא אמר ליה מלין אליו הוה תחות ידך וע"ד קב"ה שדרי עד הכא לאתחברא עמכון זכאה חולקיה :

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

משערי קרושה ה"ב שער ד'

הרמב"ם הל' תפלה פ"א

אסרו כוזב הקדוש פ' תרומה גופיהו דלדיקא ללא אחמשיכ כהאי עלמא כתר הנהו דההוא קליפה לא נעלמא עלייהו רוח מסבא כלל ללא אשתנא כהאי עלמא אלא משתנא דמנוס ושבתין וקנין הווא רוח מסבא לא יכול לשטנא עליהו כלל כיון ללא אשתנא מדליה כלום וכו' ולי מהמני מדליה כיומין דמול עליה אמר וריתי פרש על פניכם וכי

(א) תפלות אלו אין פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם אם צדה אדם להתפלל כל היום בולו פרושות בידו ובל אותן התפלות שוסיף כמו מקריב גביות למיכך צריך שיהיה דבר בכל בדיה וברכה כן והאמצעות מעין הברכות ואם חרש אפי' כבדכה אחת דיו כדי להרוע עולמי ולא חובה ו' ראשונות ושש אחרונות לעולם אין מוסיפין בהם ולא פוחתין מהם ואין משנין בהן דבר : (ב) אין הצבור מתפללין חמלה נדבת

אָפְרוּ בוֹיָהּ הַקְרוּשָׁה פְּרִשְׁתָּהּ תְּרוּסָה דְעַר זוּהַר זְאֵנְטָה אִין דִּיא קְרָהּ תְּרוּסָה נִיטְיוֹן דְצִדְקָתָהּ דִּיא

(א) תפלות אי אין פוחתין מהם אבג מוסיפין עליהם ווייניגער פון דיא דריי תפלות קאר

אָפְשִׁיכוּ בְּתַאי עֲלֵמָא בְּתַר הַנְּאוּת דְּתַתִּיא קְלִיפֵיהּ לֹא שְׁלֵמָא עֲלִייתָהּ דִּיא סְפָאָא קְלִי דִּי צִדְקִים וְזֵאָם הַאֲבִין יִהּ אוֹיֵף דִּיא וְעֲלֵמָא נִיטְ , נְאָה גְעִצְיוּגִין נְאָה דִּיא פְּעִרְעִיגִינְעֵנְם פֿון גֵּוֹם , פֿון אָנְעֲלֵמִיקְט נִיט אוֹיֵף זֵי דִּי שׁוּמְקָהּ דִּיא אָנְעִיגְוֵי בְּתַאי עֲלֵמָא אֵלֵא פֿאַנְעִיגְוֵי דְמִצּוֹת נִיִּיא הַאֲבִין אוֹיֵף דִּיא וְעֲלֵמָא קִיין אָנְרַעֵר הַנְּאָה גְעֵהָאט נְאָר פֿון אָנְעֲלֵמִיקְט פְּעִרְעִיגִינְעֵנְם וְזֵאָם זְעִנְעֵן אָסְפָּנְהָ וְשַׁבְתִּין תַּנְיִן פֿון שְׁבֵת אונ פֿון יוֹם שׁוּב הַתּוֹא רוח סְפָאָא לֹא יְכִיל וְשַׁלְמָאָה עֲלִייתָהּ קְלִי דְעַר גֵּיטְט פֿון שׁוּמְקָהּ קֵעֵן נְאָר נִיט גִּינְעִלְמִיקְטִיגֵן אוֹיֵף זֵי כִיין דִּיא אָנְעִיגְוֵי פְּרִידיָה בְּלֵאָם וְזֵיִל עַר הָאֵם פֿון אִים קִיין הַנְּאָה גְעֵהָאט זֵיא פְּתוּנִי מְרִיבִיהּ בְּיִסְמִין דְּחַיִּי אונ אוֹיֵף דְעַר הַאֲבִין גְעֵנְמִישׁ הָאֵם הַנְּאָה פֿון דַּעַם רוח שׁוּמְקָהּ אִין דִּיא וְזֵאָכְדֵרְעֵנְךָ טַנְט גְּזִיָּה אָפְסֵר אוֹיֵף אִים אִין גִּזְאָנְט גִּינוֹאֲרִין וְזֵיִתִּי פֿרשׁ על פְּנִיכֵם פֿרשׁ תַּנְיִם אִיךָ וְעַל פֿאַרשׁפְּרִיטְיוֹן דִּי מִיקְט וּפּוֹן אִייעֵר בּוֹיָהּ אוֹיֵף אִייעֵר פְּנִים , דִּי מִיקְט פֿון דִּי יָמִים שׁוּבִים וְזֵאָם אִיר הָאֵם גִּימָאָכְט

קען ניש דאוונען , אָפְּעֵר קַעֵר פֿון דְרִי תפלות קענ קען דאוונען אם רוצה אדם להתפלל כל היום כגוי דהשנה בידו אוב מענטש וייל דאוונען אפילו אנאנדין קאר מען ער דאוונען זיך איתן התפלות שיוסיף במו מקריב גביות אונ דִּיא אַלַע , אִיבְּעִירֵנְע תפלות ומער ווי דִּי (רבינו) וואם ער דאווינט איז גִּלְיִיך ווי ער וואלט מקריב גיווען קרבנות וואם זענען אַנְדֵרֶה לְשִׁירָה צִרִיך שְׁתַּדֵּשׁ דָּבָר בְּכָל בְּרָכָה וְיִרְבֵּה סך האמצעות מעין הברכות דריבער דער מענטש וואם דאווינט אַתְּפֵלֶה קער ווי דִּיא דְרִי תפלות דארף ער געפעס צו געבין איינע גיגעט אין לערער בְּרָכָה פֿון דִּיא מִיטְעֲלֵמִיקְטע בְּרָכוֹת , אוֹזִי אִיבְּעֵם וְזֵאָם יִהְיֶער צו דִּי הַאֲבִין וְזֵאָם חֵרֵשׁ אָפְּיִו בְּרָכָה אחת דִּיא אונ אוֹיֵף דְעַר הַאֲבִין נְאָר צו גִּינְעִבִין אַנְיֵנְע גִּיבְעַט אָפְּיִלוּ נְאָר אִין אִיין בְּרָכָה אִין אוֹיֵף גְעֵנְג כְּפִי הַדּוּרֵי שְׁהִיא נְדָבָה זֵיא חוֹבָה קֵעֵן זְאָל וְזִיקֵעֵן אִז דִּי תְּפִלָּה אִין אַנְדֵרֶה אונ נִיט קֵעֵן מוֹז זֵיא דִּיא וְזִיקֵעֵן וְשִׁשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשִׁשׁ אַחֲרוֹנוֹת דִּי עֲרֻשְׁטֵע דְרִי בְּרָכוֹת אונ דִּיא לְעֲצֻמֵע דְרִי בְּרָכוֹת יְעֹלֵם אִין מוסיפין מהם זיא פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם אם צדה אדם להתפלל כל היום בולו פרושות בידו ובל אותן התפלות שוסיף כמו מקריב גביות למיכך צריך שיהיה דבר בכל בדיה וברכה כן והאמצעות מעין הברכות ואם חרש אפי' כבדכה אחת דיו כדי להרוע עולמי ולא חובה ו' ראשונות ושש אחרונות לעולם אין מוסיפין בהם ולא פוחתין מהם ואין משנין בהן דבר : (ב) אין הצבור מתפללין חמלה נדבת

והוא דמי אליהו לא זכה חסד לתורה יקש רחמים על אכילת
ועתים יתירה שלא יכנס לתוך מעיו. והמרו קדמוניו הגדל המופלא
לאדם הוא המאלל וכתיב שומר פיו ולשונו שומר מצוות נפשו :
שאסור להחלל חפלת נרבה בשבחות וימים טובים

למי שאין הצבור מכיין קרבן נרבה ולא יתפלל אפי'
יחיד מוסף שמים אחת חובת היום ואחת נרבה לפי
שאינ מתנדבין קרבן מוסף ויש מן הנאונים מי שהורות
למי שאין מקריבין בהן נרבה אלא חובת היום בלבד :

אדם דער וואָבין וְהָאָדָם דָּבִי אֲהִיֶּה לֹא וְכֵה אָדָם הַתּוֹרָה
דער פּנא דְבִי אֲהִיֶּה שְׂרִיבְשֵׁי אויב אַמְעַנְמֵשׁ
זעהט ער האט גיט וזכה גינען צו הורָה לערנען
יבגש רחמים על אַיְקָה וְשָׂמִיָּה יִתְרָה שלא יָכַס רַחֲמֵי פִעֵי
נאל ער פֵּעִטִין בִּיָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם זֶל
גִּיט אַרְיִין קוֹמֵען אִין וַיִּזְעַע גִּידֵעֵרִים קִיִּין
אִיבֵעֵרִיגֶע זַעֲמִין אונ טְרִינגֶען וְאָמְרוּ קְרִמִּינֵי הַגֶּדֶד
הַסּוֹפֵא אָדָם הוּא הַבְּאָדִי אונזֶעֶרע פֵּרִיעֶרִיגֶע
הַכְּמִים הַאָבִין גִּינאָגֶשׁ דָּאָם בַּעַשְׂמֵע אַפְצֵאֵהֶמֶנֶג
קֵען וְזִיל גִּיט קוֹמֵען צו אַעֲבִירָה אִין דְּער קֵעֶנְגִּישׁ
נאל וַיִּין אַפְגֵּיט פֿון גִּינֵע זַעֲמִין אונ טְרִינגֶען
יבתיב אונ עִם שְׂמִיָּט אִין פֶּסוּק שׁוּמַר פִּי וַיִּשׁוּב
שׁוּמַר פִּצּוֹת נָפְשׁוֹ דְּער קֵעֶנְגִּישׁ וְנָאָם הִיט וַיִּין מוֹיֵל
פֿון גּוֹשֶׁע זַעֲמִין אונ טְרִינגֶען. אונ ער הִיט וַיִּין
צוּגַג פֿון צו רִיידִין אַזְעֶלְכֶע רִייד וְנָאָם קֵען טָאָר
גִּיט רִיידִין. וְנַעַם עֶר הַיִּשְׁעֵן וַיִּין לַעֲבִיִן פֿון צִרוֹת :

דיא תּפִּלָּה אַנְדְּרָה טאַרִין וַיִּיא אויך גִּיט פִּי שְׂאִין
הַצִּבּוֹר מְבִיאִין קִרְבָּן נְדָבָה וְנִאָרוּם דִּיא תּפִּילוֹת זַעֲנֵען
דָּאָךְ גִּינֵעִין דִּיא קִרְבָּנוֹת וְנָאָם קֵען הָאָט מִקְרִיב
גִּינֵעֵן אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אונ אַצְבוֹר הָאָבִין גִּיט
מִקְרִיב גִּינֵעֵן אַקְרָבֶן נְדָבָה וְיֵאָ אִפְסִי יחִיד
מוֹסֵף שְׂמִים אַקְרָבֶן צִנּוּי קֵאָהֶל דִּאוּנְעֵן מוֹסֵף אַחַת
חֻבַּת הַיּוֹם וְאַחַת חֻבַּת נְדָבָה אִינִין קֵאָהֶל מוֹסֵף וַיִּירֵל
קֵען דִּארְף דִּאוּנְעֵן הִינְט מוֹסֵף. דָּאָם אַנְדְּרֶע
קֵאָהֶל מוֹסֵף אַנְדְּרָה. אַפִּילוֹ אַזְאִינְצֶעלְכֶער
קֵעֶנְגִּישׁ טָאָר גִּיט אִין דִּאוּנְעֵן פִּי שְׂאִין מִקְרִיבִין
קֵעֶנְגִּישׁ וַיִּירֵל מוֹסֵף וַיִּירֵל מוֹסֵף טָאָר קֵען גִּיט
קֵרִינְגֶען אַנְדְּרָה וְיֵשׁ מִן הַנְּאִינִים מִי שְׁחִירָה שְׂאִסֹּר
הַתּפִּילָּה נְדָבָה בְּשַׁבּוֹת וַיִּסִּים מוֹכִים אַנְדְּרֶע
גִּאֻוִּים פִּסְקֶנְגֶן אִז שְׁבֵת אונ יוֹם טוֹב טָאָר קֵען
גִּיט דִּאוּנְעֵן אַנְדְּרָה תּפִּלָּה פִּי שְׂאִין מִקְרִיבִין בֵּת
נְדָבָה אִמָּא חֻבַּת הַיּוֹם בְּגִיד בְּגִיד וַיִּירֵל שְׁבֵת טָאָר קֵען גִּיט
מִקְרִיבִין וַיִּין אַקְרָבֶן נְדָבָה. גָּאָר דִּי קִרְבָּנוֹת וְנָאָם
קֵען דִּארְף מִקְרִיב וַיִּין אִום שְׁבֵת הָאָט קֵען מִקְרִיב גִּינֵעֵן :

ויקהל יום ג תורה

אונקלוס

לחמשוך שמית דלא יהוה נפש י יה יהו יהוה. ויה יוד הא ואו הא. נשמה יהוה היה יחידה דמימי היה אל
שם בן שבעשה בניקוד חולים :

יֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אֹהֶל־וָאֵת־
מִכְסֵהוּ אֶת־קַרְסוֹ וְאֶת־קַרְשׁוֹ
אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־עַמּוּדוֹ וְאֶת־
בְּרִיתוֹ קִי שַׁפְתֵי חַכְמִים

י דקל כיון שמימי את המשכן למה ליה למכתב א"כ את
אלה ואת מכסהו הם הכל בכלל משכן : כ מפני שמימי
כירעות העוים שנקראו הם הכל שמימי וירעות עוים להלל
פל המשכן : ל כי כן כתיב ועשית מכסה להלל עורות אילים

פירוש לתורת אלהים
יֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן דָּאָם מִשְׁכָּן וְאֶת אֹהֶל־וּ וַיִּין
גִּינֵעֶלְמַט וְאֶת מִכְסֵהוּ אונ וַיִּין דְּעַק אֶת קַרְסוֹ וַיִּינֵע

מַשְׁרֵי
נְעוּנֵעֵן אַנְדְּרִיטִין דִּיאַקְסָאָר צו יוֹךְ אִין שְׁסוּב ער זֶל אַכְטוּנְג
נְעִבִין אויף דִּי קִינְדֶער, אונ אויך הָאָט יוֹךְ נְעִפִירָם מִיט דִּיא
קִינְדֶער, וַיִּי פִּלְעִין עַפְשִׁפֶּרֶם קִראַנְג וְעֵרִין פִּלְעֵנִם בְּאֶלֶר קוֹמֵען
דְּער דִּיאַקְסָאָר אונ גֵּעִבִין אַפְעֵרִיצִין, פִּלְעֵנִין וַיִּיא נְעוּנְדֶערִין,
פֿון דִּיעֶשֶׁנְעִינִין הָאָט דְּער פִּאָפֶּרֶד בַּעַשְׂפֶּלֶם גָּאָךְ אַנְדְּרִיטִין
דִּיאַקְסָאָר ער זֶל קוֹמֵען רְבִי פִיר קֵאָהֶל אִין יֹאָהֶר נְעוּנָאָר וְעֵרִין
צו דִּי קִינְדֶער, וַיִּירֵל אִז וַיִּי וְעֵלִין מִיט דְּעַם דִּיאַקְסָאָר נְעוּנָאָהֶנֶם
וְעֵרִין וְעֵלִין וַיִּיא אִים גִּיט פִּאָלְגִין, דְּער פִּאָפֶּרֶד הָאָט לִיב
כֵּן

בהמה בני' נ"ב. סמכתא
כעלמא היא דנ"ב
נפקא לן בלאו ומעריה כדפי
בקועתוס :

אלמא הגולין מסינין סתק
והנין : נ"ב שנה. משגלי
בירי' לדיקור' כחרכות
בירי' שלים עד שנקדו בני
כורס ואז פלו מהס לייסד
את הכי' ירא עיני קודם
גמר הכנין שהיא למד' ע'
שנה בשנת' כ' לדיקור' כדלמך
במגילה: שאינן במקום.
שמא"י גלו לשם והגולה
למקום נכרי מנין עמנו
במלכותים שהיא חסד :
במתאי שמאי. כעירי' חיי

והכא מנלן דגלו דתניא רבי יהודה אומר
חמישים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה שנא'
על ההרים אשא בכי ונהי וגו' מוקף השמים
ועד בהמה נרדו הלכו בחמה בנימי' חמישים
ומפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא באותה
קלה רכתבי והשכתי כל משושה חנה' ושרשה ויבתה וכל מועדה.
מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצוייני לפי שאינן בני מקומן דאמרי
אינשי בתלמי שמאי בלא מתאי ותובאי. מפני מה עכו"ם מוזהמין
שלא עמדו על הר סיני שבשעה שבא נחש על חוה המיל בה וזהמא
ישראל שעמדו על הר סיני פסקו וזהמתן עכו"ם שלא עמדו על הר
סיני לא פסקו וזהמתן אל' רב אחא ברבי רבא רבב' אישי גרים מאי
אל' אע"פ דאינורו לא הוו מזלייהו הוו דבתיב את אשר ישנו פה עמנו
עומד היום לפני יי אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום :

צ"ק להכבד אל' כשמי יכיר כס : בלא מתאי. כמקום שהיה עירי : תותבאי. כעירי חיו בשמתי
שמלה מתרגמינן תותביה : בשבא נחש על חוה. כשתן לה עלה לחמל מן העץ כל עליה הנהח השיאני
ל' נישמוין : גרים מאי. שלח הו' על הר סיני מתיקן פסקו וזהמתן : מזלייהו הוה. כשמי וכל שעמדו על
הר סיני נתקדשו ונתהרו ונתפשו מכל מוס ואף עורים ופסחים שהיו כדתיבא בספרי :

איה' בין אין מיין ש'אמא גימ מען מיר פבור ווענין
מיין נאמען. אז איה' בין אין אפרעקדע ש'אמא
וואס מען קען מיר גימ גימ מען מיר פבור ווענין
מיינע קליידער. אז מען זעהט אפענקיש גייט
געקליידרט אין. שיינע קליידער גיט מען אים
פבור ספני פה עכיים מיהיין פאר וואס זענען דיא
געצין ריגער פארמיאוסקט שאי עסוי זי הר סיני
ווייל זיי זענען גיט געשטאנען אויף ר'עם פארן
סיני שבשעה שאב נחש זי חנה ווארום ווען רעד
שלאנג האט קוננה גיווען מיט חנה הפיל ביה ויהפא
האט ער אין איר אריין גיגעבין אמיאוסקייט.
ר'יער אלע קינדער וואס פון איר ווערין
גיבארין. זענען פארמיאוסקט יעדא ש'סדוי זי הר
סיני פסקה ויהיין וירין ווייל זיי זענען געשטאנען
ביי ר'עם פארן סיני האט אויפגיהערט ואזי אנועק
געגאנגען פון זיי די מיאוסקייט כפי'ם שאי עסוי
זי הר סיני לא פסקה ויהיין אבער רי געצין ריגער
ווייל זיי זענען גיט געשטאנען געבין פארן סיני.
איז פון זיי גיט אנועק געגאנגען די מיאוסקייט
אפר גימ רב אחא ברבי רבא רבב' אישי גרים מאי ווי
זוהן פון רבא האט גינאגט צו רב אישי גרים מאי ווי
אזוי האט אויפגיהערט ואנועק געגאנגען דיא
מיאוסקייט פון די גרים. זיי זענען דאך גיט גיווען
געבין פארן סיני אפר גימ האט רב אישי גינאגט
צו רב אחא אף זי פי דאיהו לא הוו מזלייהו חיו אפי'ז
די גרים אליין זענען גיט גיווען געבין פארן סיני.
אבער זייערע נשמות זענען גיווען געבין פארן
סיני דתיב ווארום עם ש'מייט אין פסקו משה
רבינו האט גינאגט צו די וירין ג'אט מאכט היינט
אפארקירונג את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה'
איהו סיי מיט די מענקשין וואס ש'מיינען היינט דא
מיט אונן פאר ג'אט ואת אשר איננו פה עמנו היום איה'
סיי מיט די מענקשין וום זענען היינט נאך גישטא
מיט אונן נאר זיי וועלען הערשט גיבארין ווערין :

בו ריהו יא נפר דריבער איז ביי מואב געבליבען
זיין געשטאק און זיין ריח איז גיט אומגיטאקאשט
גינארין. דאס מיינט מען דריבער זענען זייא
געווען און פעט אונן קלוג ויהא קינן דניי אונן פון
וואנען ווייסן מיר אז די עופות פון ארץ ישראל
זענען פארשריבען גינארין דמיא רבי יהודה אפר
ווארום מיר האבין גילערונג רבי יהודה זאגט
חסדים ושמים שנה לא עבר איש ביהודה צוויי און
פופציג יאהר איז קיין מענקש' ורקה געגאנגען
אין ר'עם לאנד' יהודה זאפר ווארום עם ש'מייט
אין פסקו רעד נביא יד'קיה האט גינאגט וירמיהו
זי ההרים אשא בכי ונהי אויף די בערג וועל איה'
אויף זייבן אגעוויין און אקלאנ. נאכדעם ש'מייט
ווייסער אין פסקו מוקף השמים ועד בהמה נרדו ה'גב'
עופות און בהמות זענען אלע אנועק געגאנגען
פון ארץ ישראל בהמה בנימי' השמים ויהרין היו
דאס ווארט קהמה בטרעפט צוויי און פופציג.
צוויי און פופציג יאהר איז גיווען ארץ ישראל
וויקט אפירו אבהמה און אעוף זענען אין ארץ
ישראל גיט גיווען ספני פה מועדים שבבבל שמחים
פאר וואס זענען די גימס טובים אין פ'כל פריי-
ליבער ווי אין ארץ ישראל ספני שלא היו באוהה קלנה
ווייל ניא זענען גיט גיווען אין דיא קללה דתיב
ווארום עם ש'מייט אין פסקו ג'אט האט גינאגט
והשתי' כל משושה חנה' ושרשה ויבתה וכל מועדה איה'
וועל ש'שערין אלע פרייליכקייט און אלע נמים
טובים און חששים און ש'קתים און וועלכין יום
טוב זיי וועלען מאכין וועט אלץ ווערין ש'שערמ.
די קללה איז נאר גיווען אויף ארץ ישראל גיט
אויף פ'כל ספני בה מלמדי חכמים שבבבל מצוייני פאר
וואס גיינען די תלמידי חכמים פון פ'כל אין שיינע
קליידער פ'י שאינן בני מקומן ווייל זייא זענען גיט
פון פ'כל. זיי זענען אין פ'כל פרעקדע דאמרי אינשי
און מענקשין זאגין כהתא שמאי ג'א סתא ויהתאי אז

אכל אסור כדליתא בגמרא כ"ס י"ג. והר"י כחך כדיון דעלמא
 מתקבל טעור הכל משום דורך ענת שרי לכתלה וכ"ע להכא שרי
 דוקא כדלי קמן דלא שייך ביה גזין ופחירה אבל כדלי גדול לא וכלו
 גדול כל החוקק ארבעה אסורין כל"מ כ"כ. והר"ם מוקי למתני'
 דהכא כחכי נשכברה ודיקום כעירובי כופא ח"ל כתי' ועור :
 (ז) וטולל ואם מירח חייב הלך
 משום שחי עמא מירח ולא הלך
 ונסתפק בהא מירח אי חייב
 או לא דלאן נרחס דר"י לאלגזני
 א"ת"ק אחי. חו"ט: [א] ברעים .
 כלי מלא מיס ריפס לתוך מקוה
 מיס רעים . רש"י : (ה) כ"ה
 כפרש"י והר"ם ספירוטו אבל ד'
 כנגד העם הלך ה"ל עממא מ"ס
 דקמ"ל דלא ליה טייס להאי תשעה .
 ומיזה אכתי קסא מ"ס מתפסה
 דלק' דלא יבא כדו הלוגטיות
 עמא חוטע והכ"מ כפודו כ'
 ואין יאסעו עמא יאסעו ויש
 לתקן דלא לנו חו"ל להפירי
 דלא כדבדו משליו משום חשש
 דשמא יאסעו י' גדול כבוד
 ספרות ואח"י כגד א' מבדלו
 באלגטיות שאינן נשום מלכות אלא מכילה כדור . גורו כסן שלא
 יביאם עמא יאסעו : [ב] כמי' מצדה כי' . מוקמין כגמ' דמי
 מערה חמין דומיא דמי טכרים ולה"ק סרוק' דיעשה ללכתלה
 אלא יתקן כמין אבל כמי' טכר' רוח' לכתלה ולא תני לה ככא
 אלא לגלוי' דמי מערה חמין ור"ל חמי' הא"ו שומטא מ"ס
 ח' ופשוט' : (י) והוא מ"ל מעפחה הספג' דמ"ג פ"ט

לעשותה בלי . לעשות לה סה נאה : אין נוקבין
 מגופה . הדבוק' כפי חבית אלא נועל אח כולה לדי
 נקיב' לה מתקן פתחה הוא : רבי יוסף מתיר . לזין
 דרך פתח חבית ככך והלכה כרבי יוסי : ולא יקבנה
 מצירה . לגומר הא דשרי
 רבי יוסי ליהוה נוקב' את
 המגופה לא שרי אלא למעלה
 כראש המגופה לזאו אורחא
 למעבד פתחה חתם אלא
 וטול כל המגופה אבל מלדה
 זמנין דעבד ליה לנקב כדל
 המגופה משום פתחה ואינו
 ריזה לפתחה למעלה שאל
 יפלו לררות או עשר כלי
 במרח . ויש כחן משום
 ממחק : בערב . שם מקום :
 חוששני לו מחמת .

אם מירח העשור (ד) לדבק' בדוסי הכלי סכיב הנקב :
 ד לתוך הבור . שאין בו מיס : שיהא שמור . שלא
 יסריח מחמת החום . והא קמ"ל דלא חיישין דלמא אחי
 לאשויי גומות שרקקיעת הנור כדי שיהא שיה לאשיב
 שם הקרה : ואת המים היופים . כדראים לשמיה :
 ברעים . כחך מקוה מיס רעים שאינן ראויין לשמיה
 כחמה כשכלי שחמו מור דלמחא כגור דלמא אחי לטמוני
 סה"ך עמהן ואינו חושש . עמא יחשדו אורח שכבסן (ה) :
 שומחן בחמה . ליבסן : אבל לא בגנדר
 כל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' כחדרי
 חדרים אסור הילכך אסור לשטותן אפי' שלא כנגד העם : ה' ונכתפג . וקח (ו) : ואפי' בעשר ארונטיאות .

ומלחא דפשיטא היא ומאס קופא נקט לה דחין וזא הלוגטס
 גרמץ קמ"ל : מי שנשרו בליו . שפלו כמיס נכחה : סה"ך עמהן
 הגיע לחרצ הריוצונה . כסמיכה למכוח העיר סה"ך מקום המשתמר : שומחן בחמה . ליבסן : אבל לא בגנדר
 העם . שיחשדויו שכבסן . ומשנה זו למהיה היא שהלכה כדיונו כל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' כחדרי
 חדרים אסור הילכך אסור לשטותן אפי' שלא כנגד העם : ה' ונכתפג . וקח (ו) : ואפי' בעשר ארונטיאות .

דעשות בני גאר ער גאר גימ מאכין דיא פאם זאל
 ווערין אאפעגע פלי דירך דעם אויף ברעכין
 ורהיינג ער זאל שייין אונ גלייך אויף ברעכין
 קאר מען גימז גאר ער זאל אויף ברעכין ווי עס
 וועט זיך ברעכין אין נוקבין מגופה שרי חבית מען קאר
 גימ מאכין אלאה אין דער שפונד פון פאם . גאר
 ער זאל די נאנצע שפונד ארויס נעמען דגיב רבי
 יהודה אזוי זענען רבי יהודה וקב"ס סתירין אונ די
 חקבים זאנין מען קעג מאכין אלאה אין דער
 שפונד זאל יקבנה פגזר ער זאל גימ מאכין די לאה
 אין דער זייט פון שפונד גאר הויבין ואם היתת
 נקיבה אונ אויב דיא פאם איז גיווען גילעבערמ
 יא ימו גלייך שעה זאל ער גימ ארויף קלעבין וואקס
 אום שבת קסני שהיו ספירד ווייל ער וועט די וואקס
 ארויס שמיירען אונ מען קאר גימ בשמיירען אום
 שבת אפר רבי יהודה האמ' רבי יהודה גינאנט
 געשה אפי' לפני רבן יוחנן בן גמאי בערב עם האמ
 גימקרא פאר רבי יוחנן בן גמאי אין דעם ארמ
 ערב אז איינער האמ' ארום געלאקט אלאה פון
 אפלי מיט וואקס וואס חוששני לו מפאת האמ רבי
 יוחנן גינאנט איה האב מורא ער איז חייב
 אפמאט : ד נותנין תבשיל לתוך הבור מען מען אריין
 שטעלין אום שבת גיקאקע עסין אין אגרוב
 בשביל שיהא שטיר דאם עסין זאל ווערין געהיט
 עם אכתי נשכברה ודיקום כעירובי כופא ח"ל כתי' ועור :

דללאים : וכתיב הרין דמחמט דמשתת ועבדך לך דר דלפי
 נכתחה מחמט דדקתי סיפא לוי מחמטני כו' ולא משמע לחת
 כין חדס ח' לוי כ"ה חלל לעיני כהנה וביע' וליג' שמה יכ
 לרדי סחוקה שכיון שכל הכהוהין מחמטני' חס חמה חסר עני
 למחמט ח' חמה אושרין כחמיה וחין הכבד עומד כליחת כפ'
 כירה ע"כ : וחס' והח' שריני
 למחמט כנגד : ח' חתן כס"ה
 מ"ב היתם עליו לשמש מחמט
 מוס' דשרייתו וכו' לכיפוס ומיטו
 חסס כ' הרין כו' ומסין דרוקס
 כנגד עוקף אחרי' שרייתו חס
 ככוסו : ספר סחוקה : [א] לא
 יביאם בירו : חלל חתן לו
 להכיהם יש לחוש שישמע כדי
 להכיהם ויהי יכס חלל כסחמט
 לו חי חין דרך להחיל זס הכגד

סדיים שמקנחים בהם וגמחטב בהם זה אחר זה אט"ג ללא
 נפישו מיה ככל חד וחד : חס"ה : לא יביאם בירו :
 לתוך ביתו חס"ה ע"י עירוב שאין כאלו חסור הולאה חלל
 גורה שמה יכסה ויחסטס כנולו : אבל עשרה בני
 אדם : חוליל ומרובין חס
 מדכרי אהדדי וחס"ה חלל
 אלוניטת לוי בני חדס דהשתח
 נפיש כה מיה חס"ה מביחין
 חות' כידס ולא גזרינן שאין
 יחסטוה חוליל ומרובין חן :
 פניהם ידיהם ורגליהם :
 אורח' דלמחא נקס וה"ה
 לכל גיטן וחין הלכה כמסנה
 זו חלל חס"ה אחד מביח בידו חלוניטת נסתחב כה ולא
 שייטין שמה יחסוט : ו סכין : שמן כסכת : ומשמששין -
 ביד על כל הנוף סיכבס חללה : אבל ל' לא מתעמלין : לשפס
 כסח (ז) : ולא מתגדרין : כנגרדת ודומה לו ויקח לו
 קרס להתגדד עד משוס דהוי כעובדל דמול : אין יורדין
 פלוכימא : (ח) כקטה מלחה מים וחמחית' פיט כמ'
 דכס' כה מקומות סיכבס חרוקס כמ' חלימו מיט יודכס
 זו וחזינו יכול לשלוח עד שיתקבלו בני חדס וישלוחו כקושי
 גדול וכדוק : ס"ה כקטה שטיס שלה ממלוק והרוחק סס נוטל
 להקיא ופירושו חס"ה קוין כלומר להחיל החוון ממחוס

שנסחטב סו ממחוס רחילו יניחו סס חלל וישע לו כין שייס
 יכס חו כרי : חס"ה : וכלה עקמח כמו שפי' כלל מתגדדין
 דהוי כעובדל דמול וחס"ה חס' דל"ה : חיה סוס חמחול סו
 עזרכיו על גופו ככס עד שינע וישע לו שיהי' עד שינע
 וישע שפסור ליגע חס חלמו עד שישע כסכת חס"ה דמול' :
 (ח) בכל ס"ה סוסוס חני' לקרייה ופירש' סס סכר :
 וליג' ח"ה ופירש חני' חמס ויס כו חמיוס חס' סמחיס
 מחוקסי' זו והכנס לסס וישע והויעס כיוס שכת' חסורס :
 (ט) ופירש' דמיו לרפוס וגור חמסו שחיקס חמין :

כעולו וכגדלו כשריון כמיס וחס' לרדי סחוקה : אפיקמיוון :
 וחס' וחס' הויא חללכוכח' : חס"ה חמיה : חיו מחכסל : ללי
 דהוי כעובדל דמול וחס"ה חס' דל"ה : חיה סוס חמחול סו
 עזרכיו על גופו ככס עד שינע וישע לו שיהי' עד שינע
 וישע שפסור ליגע חס חלמו עד שישע כסכת חס"ה דמול' :
 (ח) בכל ס"ה סוסוס חני' לקרייה ופירש' סס סכר :
 וליג' ח"ה ופירש חני' חמס ויס כו חמיוס חס' סמחיס
 מחוקסי' זו והכנס לסס וישע והויעס כיוס שכת' חסורס :
 (ט) ופירש' דמיו לרפוס וגור חמסו שחיקס חמין :

ויאם איז גימאקט צום קראצין זיך אין יודין
 קירדייא קען קאר גיט גיין אום שבת אין אסאהל
 וואס ער איז גלייבשיק, קאקער וועט ער פאלן
 אונ וועט איין געצין דיא קליידער אונ וועט זיין
 אים קוועטשין אום שבת זיין עניש אפיקמיוון קען
 קאר גיט פרינגען שבת אמשקה צו פרעכין,
 אונ אויב דאס פרעכין וועט אים זיין ארפואה
 קען קען איז געצין אה תקום אויב אקער איז
 איקער גיבאקט קאר גיט שבת אונ דורך איין עכורס קען
 די גלידער אום שבת, אונ דורך איין עכורס קען
 קען, אונ אין רעם קאן וואס דער קינד איז
 גיבארין קען אישראל אויף אויסקלייבין דיא
 גלידער פון רעם קינד זיין פשויון אה השגר אויב
 אקליד איז צו גיבאקט גיבארין קאר קען אים גיט
 גלידען שפעלין אויף זיין ארט אום שבת ודער רין
 גלייבט קען קעגן מי שפערק יוד ונגין אויב בייא
 אקענטשט איז ארויס גענוקען גיבארין אהאנט
 אדער פאוס פון גליר ואיז די רפואה רער צו קען
 זאל גיסקען אויף רעם ארט קאלקט וואקערן יא
 יפרש ביצין קאר קען זיין גיסקען אויף רעם ארט
 קאלקטע וואקער אום שבת אה רוחן הוא פרטי
 אקער ער קעג זיך וואשין וקארין אין קאלקטע
 וואקער זאס גיפא גיפא אונ אויב ער ווערט
 געהיילט דורך רעם קארין איז נוט :

מיט צעהן האנטיקער, איז ראך אין יערין
 האנטוך נייניג וואקער, פון רעקסנווע גיין יא ביאם
 גידי זאל ער גיט פראגין די האנטיקער אין האנט
 אום שבת, קאקער וועט ער אים קוועטשין
 אביסור וואקער פון האנטוך אום שבת אה עשרה
 בני אדם מספיקן באיניטיא אה אקער צעהן קענטשין
 קענין זיך אפ ווישען מיט איין האנטוך אום
 שבת פניהם זידיס ונגלייס זייער פנים מיט דיא
 הענט אונ מיט די פיס ואפילו רעם נאנצין גוף
 אויף יפשיין אויף גיט אונ קענין פראגין רעם
 האנטוך אין דיא הענט אום שבת, אפילו דער
 האנטוך איז שטארק נאם, פון רעקסנוועגין האט
 קען גיט מורא קאקער וועט קען אים קוועטשין
 דיא וואקער פון האנטוך אום שבת, ווייל זיין
 זענען עקליקע קענטשין וועט אייגער רער מאנען
 רעם אקערין אז עס איז שבת אונ קען קאר גיט
 אים קוועטשין : ו סכין ומשמשין בני מיס קען
 קען זיך אים שטידען מיט אייר אום שבת אונ
 קען עקען איין רייבין דיא אייר אויף רעם לייב
 עס זאל איין ואפין אין לייב דאס איז ארפואה צו
 די גידערים אה יא מספיקן אקער איין רייבין מיט
 פון דיא אייר זאל איינגענוקט ווערין אין לייב
 קאר קען גיט אום שבת זאס סתגדין אונ קען
 קאר גיט אום שבת קראצין דאס לייב מיט אקלי

עמוד סימניא וקרא ית
 שמיה זכין ואקים ית עמודא
 משמאלא וקרא ית שמיה
 בצעו: ד ועל ריש עמודיא
 עבר שושנקא ושקמת עיבירת עמודיא:

מצורת דוד

בלטי סהיל הימנית אשר כפלת פדומי: יכין. לסימן טוב שיכון הכות לפד: השמאלי. אשר כפלת הפדומי: בצעו. סוף
 חזק מורכבת בו עו ר"ל הכותי הוא כקרבנות הנעשים בה ימנא עו וחזק לישראל: (ד) ועל ראש העמודים. ר"ל לחת הקמח
 העמודים כהאלום או הנית מעשה השושן על ראש העמודים והיו השעת הרואה כיפת האלוס: התחום וכו'. כי כעת הקמחם
 עדיין לא נשלח המלאכה עד אשר הנית עליהם מעשה השושן וחזרה אחרי הקמחם:

דעם פירוש עברי סימניא נעמיס מען ביאי דער הפסורה מן דער רויך

כתובים משלי יא

תרגום

להמשיך סיפוד ומלכות דרא שוין דלת יוד נפש שוין שוין דלת שוין רלת יוד רוח יאהודנהו נשמה ריסוד א אד
 אדנ אדני נפש אדני רוח אלף דלת נון יוד נשמה רמלכות יו וו הו חיה יחירה ריסוד יהנה חיה יחירה
 רמלכות אל שם ב"ן שבועיה:

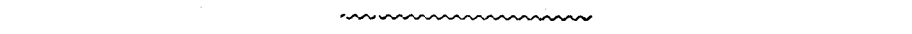
א סהרא דיגלאה קמיניק * עד בליעל יליין משפט ופי רשעים יבלע און: ב נכונו
 קדיניה ופסהון דרשיעי
 ספיס עקאה: ב סתקנין
 דמסקני דיני ומקתא
 לגשמי הון דסקלאן:
 ב דמיקנא הוא חקרא ורנחא שקרא וקל דשגי ביה לא נחמבם: ד נהים היה ארניא איסקא
 דמקנא ומן דמקמיה ליה קמי על גפשיה:

מצורת דוד

רשי

(א) יליין משפט. יעד לחדס מסטיס יסורין ומיתה:
 יבלע און. האון יבלעהו: (ב) שפטים. של
 קרעה לזה הלך הנספד נלשון הרע: ומהלומות. מכות:
 לנו. לנפשו: (ג) דץ. הוא מי שטותה יין: הומה.
 שרונה לשכר יין יסן. ובחמת כל שונה בו לא יחכס:
 (ד) אימת מלך. הקב"ה: מתעבר. מעמיסו:
 סכסיר. כן מאוים סחד המלך על מי אשר יכעס
 פירוש ע"מ

(א) עד בליעי יליין משפט. דער פאלשער עדות או
 עד קוקט צום משפט רעם עד גוטע
 רייד מען זאל גיט דערקענען זיין פאלשקייט
 יפי רשעים יבע און אונ דיא מויל פון דיא רשעים
 שדינגט איין די אוקרעקט נועלעך זאכין עם איז
 אוקרעקט זאגט ער גיט: (ב) נכינו נציים שפטים
 דיא קענשלין וואס לאכין פון תורה אונ מצות
 פאר זיי איז אנגעברייט יסורים ומהלומות זיי נכילים
 אונ שלעק איז אנגעברייט צו די קערפערס פון
 דיא נארען. די רשעים: (ג) גז מנו הופה שכר דער
 נויין לאקט פון דעם מענטש וואס סרניקט אים.
 דער שטארקער נויין ברוקט אונ לאקט פון זיין

ייקהל יום ב משנה שבת פרק כב עיקר תויט

פרק כב א מצילין מזון שלש סעודות. וספלו ככלים הרכה דללו ככלי אחד אמרו כפי כל תכתי דכמה דכתי מילי: **לכב**. כל אחד מזון שלש סעודות: **ובלכר שלא יספוג**. שלא יסיס ספוג לספוג היין ולאחר ולהסיף והע"פ שיש לספוג בית אחיה לליכא חשש סמיטה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ואסילו ליקח בינדי שנת ודכס עיני ודנדיס ולקנח ירו כשפת הכלי אסור שלא יעשה כמטעה חול: **אין מוחסין את הפירות**. לדי ליה מסרק חולדג דלג:

פרק כב א חבית שנשברה. מצילין הימנה **בא ורוצלו לכב**. **ובלכר שלא יספוג**. אין מוחסין את הפירות הרוציא מהן משקיין. ואם יצאו מעצמן אסורים. רבי יהודה האמר אם לאובלים. היוצא מהן מותר. ואם למשקיין. היוצא מהן אסור. הלוח דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורים. ורבי אליעזר מתיר: **ב בר שבא בחמין מע"ש שרוין** אורו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מריחיה אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן (גי' ל"ג) ורבינו מלוחים קמטיים) וקורים האספנין שהרחתן זו היא גמר מלאכתן: **ג שובר אדם את החבית לאכול הימנה** גרונרות ובלכר שלא יתבוין

וכותים ועניני מודה רבי יהודה לחכמים דלף ע"ג דכנסן לאובלים היולא מהן אסור כיון דלרכן לסמיטה קיימו כו אחו לירי מטעה יהיב דעמיה בכי. וכשאר מיני פירות מודים חכמים לרבי יהודה כיון דלל: **ד** מסיטה לא נחלקו אלא כחותים ורמונים **דר' יהודה מדמה להו לשאר פירות** וחכמים מדמה להו לוחים וענינים והכל. **כר' יהודה (ה):** חלות דבש. כשהן מרוסקים **זכ ה**. כש מעצמן מתוך הכסוה ואין דרך לסמתי הילכך ר"א מתיר וחכמים אסורים גזרו אטו שאין מרוסקין והלכה כר"א **(ב):** **ב כל שבא בחמין**. שנתכל: **מדיחין**. להדמחו מינו כשלו אכל לא שרוין: **חוץ מן המליח הישן**. דג מליח שעברה עליו שנה מאמלח: וקורים האספנין. דג שקליטמו דקה והדמחו בחמין הוא גמר כשלו: **ג שובר אדם את החבית**. מפני שהוא מקלקל **(ג):** ובלכר שלא יתבוין

פרק כב א חבית שנסברה אפסא נואס איז צו ברבאין גינוארין אונ די משקה רינת אויס פון פאס מצילין הימנה מזון שלש סעודות קען קען מציר זיין אום שבת אזוי פיל משקה וויא קען בארף אויף די דריי סעודות פון שבת ואסר לתתם באו ותצילו יבם אונ ער קען זאגין צו אנדערע פונעקטשין קוקט אונ נעקט פאר אייך משקה פון די פאס אונ יעדער נעקט משקה אויף די דריי סעודות פון שבת יבנדו שיא יספוג נאר ער זאל גיט איין מונקען אשנוואם אין דיא משקה אום שבת איין צו זאפין אונ דער נאך זאל עס ארויס רינען אין אפלי אין מוחסין את הפירות הרוציא מהן משקיין קען קאר גיט אויס קנועקשין פירות אום שבת די זאפט זאל ארויס גיין פון זיאי נאס יצאו מצטמן אסירין אונ אויב דיא זאפט רינת אלזיין ארויס פון די פירות אום שבת קאר קען זיין גיט מרינגען אום שבת. מאקער וועט ער אויס קנועקשין דיא פירות אום שבת בני יהודה אוסר רבי יהודה זאנט אם יאקנין אויב דיא פירות זענען אנגעגרייט גינוארין צום עסקין היוצא מהן ספק דיא זאפט נואס גייט אלזיין ארויס פון זיאי אזוי מוקה. קען קען זיין מרינגען אום שבת ואס למשקין אונ אויב דיא פירות זענען אן געגרייט קען זאל פון זיאי אויס קנועקשין דיא משקה צום מרינגען היוצא מהן אסיר דיא זאפט נואס גייט אלזיין ארויס פון זיאי אזוי אסור צום מרינגען אום שבת מיה דבש זיאי איז האניק איז זעמאנט אזוי וויא חלות ופון הויבין איז נואקס

אונ איננוייניג איז האניקן שרינקו מערב שבת אויב ער האט זיי צו קנועקשט ערב שבת ויצאו מצטמן אונ די האניק רינת אלזיין ארויס פון דיא נואקס אום שבת אסירים איז דיא האניק אסור צו עסקין אום שבת יבבי אליעזר ספיר אונ רבי אליעזר זאנט קען קען עסקין די האניק אום שבת: **ב גי שבת בחמין** מערב שבת אלע עסקין נואס זענען גיקאבט גינוארין פאר שבת שרוין אוחו בחמין בשבת קען קען זיי טייקין אין נוארעקע וואסער אום שבת כפי שלא בא בחמין מערב שבת אונ אלע עסקין ו.ס זענען גיט גיקאבט גינוארין פאר שבת מיה: אוחו בחמין בשבת קען קען זיאי אפ שטוינגען מיט נוארעקע וואסער אום שבת. אבער טייקין אין נוארעקע וואסער אום שבת קאר קען גיט חיון פון קמליי הישן נאר הערינג נואס עס איז שרוין קער וויא איהאר ווי ער איז אין זאלץ והיניס מיתים קפניס דערע גליינע פיש איינגעזאלצעע וקליס האספנין אונ אפיש נואס ער האט אריגע הויט דיא אלע פיש קאר קען גיט אפ שטוינגען אין נוארעקע וואסער אום שבת שהרחתן ו.ס היי גטר פזאקען טיייר ויאי זענען שטארק גיזאלצין אונ איידער קען שטוינגען ויאי אפ קען קען זיי גיט עסקין. אונ דאס אפ שטוינגען מאקט זיי פערטיג צום עסקין. איז דאך גלייך וויא זיאי נואקטיין גיקאבט גינוארין אום שבת: **ג שובר אדם את החבית** אקעקשט קען צו ברענגען דיא זאפט אום שבת זאכיי הטעה יתבת ער זאל פון איר נעקען אנעקסקוקשט פינג צום עסקין יבנדו שיא יבפיו לעשות

עד אשר התעור ימים רבים בכל מיני פגומי ופרישות ולא זכר שנתה לנחמה חכמה ויחכם מכל האדם עד שהתעור ארבעים יום וארבעים לילה כמו שזכרו על מ' דמשלי שהיה מ'ס רבתי וכו' הוזהר אמר רשב"י לרבי פתח ספר חמושה דנוסיה מלח חלודין בלחתי נח המעטה אלו לא תחיתני כרך לא סייתי פכך :

ומתרה לפי שאין מתפלין אותה אלא שמוך לשקיעה החמה: (ג) ונמצאו התפלות בכל יום שלש ערבית ושחרית ומנחה ובשבתות ובמועדים ובראשי חרשים ארבעה שלש של כל יום ותפלת המוספין וכויום הבפורים חמש ארבעה אלו ותפלת נעילה :

מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלו עליהם כהפלה חובה: (ב) וכן תקנו הפלה אחר תפלת המנחה פסוק לשקיעה החמה יום התענית בלבר כדי להוסיף תחנה ובקשה מפני התענית וזו היא התפלה הנקראת הפלה נעילה בלומר נעלו שערי שמים בעד השמש ומתרה לפי שאין מתפלין אותה אלא שמוך לשקיעה החמה: (ג) ונמצאו התפלות בכל יום שלש ערבית ושחרית ומנחה ובשבתות ובמועדים ובראשי חרשים ארבעה שלש של כל יום ותפלת המוספין וכויום הבפורים חמש ארבעה אלו ותפלת נעילה :

ארויף גענאנגען אין היקעל האבין ויזיא גיט בעקוקמען די חקקה אונ גיט דיא גבוהא עד אשר התעור ימים רבים בכל מיני פגומים ופרישות ביו ויזיא האבין געפאקט פיר טעג אונ האבין יזיא געפייניגט אונ האבין יזיא אפגעשניידט פון דיא וועלטליכע פענענדיגונג ויא זכה שלמה ליומיה חקקה ירחם כלי האדם אונ דער קלף שלמה האם גיט זוכה גיווען צו דיא חקקה עד זאל זיין קלוגער פון אלע מענטשין עד שהתעור ארבעים יום וארבעים לילה ביו עד האם געפאקט פערציג טעג אונ פערציג נעקט כמו שאמרו על מ' דמשלי שהיא מ' ברהי אזוי וזיא די חקקים האבין גיזאגט אויף די גרויסע מ' פון נואחם קשלי' מ' איז פערציג צו ניווען או שלמה הקלף האם געפאקט פערציג טעג אונ פערציג נעקט אויף דיא חקקה ניווע יבספר הוזהר אמר רבי שמעון בן יוחאי רבי פנחס בר חייה דביבית פליא חילוינ כצאתו מן תפילה אין וזהר שמיים ווען רבי פנחס האם גיוועהן נזיא דאם לייב פון רבי שמעון בן יוחאי איז קראנק ווען עד איז ארוים גענאנגען פון דעם קעלער ונואם עד איז דאךט גיווען בעהאלטמין האם רבי פנחס געלאמט גרויס צער, האם רבי שמעון גיזאגט צו רבי פנחס איז לא תחיתני גבד לא הייתי גבד ווען דו וואלסט מיה גיט אזוי גיוועהן. וואלסט איה גיט גיווען מיט אזוי פיל תורה וזעה אין ספקת שבת דף ל"ג צווייטע זייט דעם דער צוילונג פון רבי שמעון בן יוחאי מיט דעם קעלער:

מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלו עליהם כהפלה חובה: (ב) וכן תקנו הפלה אחר תפלת המנחה פסוק לשקיעה החמה יום התענית בלבר כדי להוסיף תחנה ובקשה מפני התענית וזו היא התפלה הנקראת הפלה נעילה בלומר נעלו שערי שמים בעד השמש ומתרה לפי שאין מתפלין אותה אלא שמוך לשקיעה החמה: (ג) ונמצאו התפלות בכל יום שלש ערבית ושחרית ומנחה ובשבתות ובמועדים ובראשי חרשים ארבעה שלש של כל יום ותפלת המוספין וכויום הבפורים חמש ארבעה אלו ותפלת נעילה :

הכפירים קפס יום כפור דאוויגט מען פינג תפלות ארבעה אלו תפלת נעילה די פיר תפלות וואס מען דאוויגט אלע יום טוב ומעריב שחרית מוסף מנחה אונ די תפלה נעילה:

הכפירים קפס יום כפור דאוויגט מען פינג תפלות ארבעה אלו תפלת נעילה די פיר תפלות וואס מען דאוויגט אלע יום טוב ומעריב שחרית מוסף מנחה אונ די תפלה נעילה:

ויקהל יום ב תורה

אונקלום

לחשוד מלח ד'א יהוה נפש י יה יהוה יהוה, רוח יוד הא ואו הא, גשמה יהוה היה יחידה ד' דמילו יוד' אל שם ב'ן שבועשה בניקור חולם :

ז ומשגי דדגרי מסמקי ז ועלת אילם מאדמים וערת

פירוש לתורת אלהים פארבמ וערות תחשים אונ פערל פון אזוי אחיה משלי חכמים

זאל מען נאנין אדרשה מן סופות, אונ שבת זאל מען נאנין אדרשה מן לוי פקדה מן רעם שבת, בארפין מיר גאר וויסן מען

תַּחֲשִׁים וְעֲצֵי שָׁטִים : ה וְשֶׁמֶן
 לַמָּאֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
 וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים : וּבְכֵי־שֶׁהֶם
 וְאֲבָנֵי מִלֵּאִים לְאִפּוֹד וְלַחֹשֶׁן :
 וְכָל־חֶכֶם־לֵב בְּכֶם יִבְאוּ
 וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה :

וּמִשְׁכֵּי דְסַסְנֹנָא
 וְאֲעֵי שִׁטִּין : ה וּמִשְׁחָה
 לְאִנְהִרְחָא וּבּוֹסְמֵי
 לְמִשַׁח רְבוּתָא וְקִטְרוֹת
 בּוֹסְמֵי : וּבְכֵי־שֶׁהֶם
 וְאֲבָנֵי אֲשֶׁלְמֹתָא
 לְשִׁקְעָא בְּאִפּוֹדָא
 וּבְכֹוֹשָׁנָא : י וְכָל חֲכִמֵי
 לְבָא דְכִבּוּן יִתּוּ וַיַּעֲבֹדוּ
 ית קר די פקוד יי :

רשבים

(ח) ולקטרת. לצורך קטורת תביאו הסמים :

ענין חכמי לב

אח כל אשר טוב ה' מדעתו אף שלא תפסדו לו תואר ואופן
 עשיתו וכו' וכן חכמתו. או יש לומר ויעשו את כל אשר טוב
 ה' שלא יהיה קללה אם זה עושה ארון זה עושה אדני החל
 לכך הולכנו כולם לסייע בלרון ובאדני החל וכדומה כדי
 שיהי' מלאכתם שיהי' כלה בלי קללה כלל והוא ויעשו את כל אשר
 טוב ה'. כל דייקא. כל אשר טוב ה' עשו כולם כשם כדי
 שלא יהיה קללה כדבר :

(י) וכל חכם לב בכם וגו'. ויש להבין מי יבחנו אם הוא חכם
 לב. וכל אדם לא יוכל לומר על עמו שהוא חכם לב שיקרב
 אל ענין קדוש כזה לעשות מלאכת ה'. ונראה דהכסיון היה
 שלא יחמדו לו לגמרי המצוי של ה' כיצד היה העשיה ותיקון
 הכלים והוא יכונן מדעת עמו להנחיל. זה מוכיח על הכתוב ה'
 אשר בקרבנו. ומה' הוא מוכן למלאכת הקדש. כי רוח ה' בקרבנו
 לידע כל זאת. כי מדוע לא ידע זאת איש אחר. והוא ויעשו

פירוש לתורת אלהים

שורהם ויבגו' אונ ד'יא שטייגער פליאיים פון דער
 פולונג פארד ו'חשן צום אפוד אונ צום חושן :
 (י) וכל חכם לב אונ אישליקער פון אייך (וואס האט
 אקלונג הארץ יבא ואלין ויי קומען ויגשו אונ זאלין
 קאן את כל אשר צוה יי אלץ ונס נאט האט גיבאטיין :

וואס זיא הייקט תחש ועצי שטים אונ מענען
 האלץ : (ח) ושמן למאור אונ בויםאיל צו לייקטען
 אין דער קנורה ויבשמים אונ בשמים צו דעם
 בויםאיל פון זאלבונג וקטורת חסמים אונ צו ד'יא
 קטורת פון גינורעץ : (ט) ויבגו' אונ ד'יא שטייגער

משלי חכמים

אגרויסער גביר וואס האט געהאט פיל גינרער, די קינדער
 זענען זעלע גינרען שטראבע אונ גראנעקע, האט דער פאטער

גען זאל הרגנו ביי בית דין, אדער גאט אלין שטראכט רעם
 פענקשער זאל שטארבן פאר די צייט, למשל עם איז גינרען

נביאים מלכים א ז

לחמשך מנה רוא צבאות נפש צ צב צבא צבא צבאות רוח יהוה נשמה נצח ארני נשמה רוחו יקוה ויהי
 יחירה דנצח יקוה היה יחירה רוחו אל שם ב'ן שבעשה :

א וכתרת אשר על־ראש העמודים מעשה שושן * א קרוקטון דער ריש
 באולם ארבע אמות : ב וכתרת על־שני העמודים * א עמודא עובר שושקא
 גס־ממעל מלעמת הפמן אשר לעבר * א שבעה * א לקוט באולקא ארבע אמיין :
 דהרמונים מאתים מרים סביב על הכתרת השנית : * א סלעלא סלעביל דקא
 ויקם את־העמודים לאלם ההיכל ויקם את * א דרי לעבר קרקא ורמוניא
 קחור קחור על קרוקא הנייהא : * א ויקם את עמודיא לאולקא דסיקלא ויקם ית
 מצורת דוד רשי

(ח) מעשה שושן באולם. כמו פרטי שושנים : (ג) לעבר
 השבכה. כסוף הסככה :

(ח) מעשה שושן באולם. כי לזכר ענת העניין פיו מקוים
 סביב את חק העליון מן כותרת אולם ממעל ר"ל השעם
 הרואה את הכיס הקרוי אולם מעשה השעם היות היה מעשה
 שושן. או ר"ל לאחר שהעמידו את העמודים כולנם עשו מנחת מעשה
 מעשה כסוף סביב כשעם ארבע אמות על הכותרת ממעל כי העמודים
 היו כותרת אמות כל מעשה היות רק כשעם ארבע אמות : (ג) וכתרת רכב'
 כל זה וכו' אס קן יותר מלכרע אמות כל מעשה היות כי אס סביבות העמוד
 ולא היו נעשים כפיס כובע לכמה גס חל כפיסד ממעל
 כיו וזמר אל תחזוב שכתרי העמודים כל זה כי אס סביבות העמוד
 ולא היו נעשים כפיס כובע לכמה גס חל כפיסד ממעל
 כי כותרת הים כמו גם ממעל מלעמת הכתן שזוא חל העמוד הסוכה
 לעבר השבכה לזכר מעלה אס קן עשה כל מעשה אשר סוף
 עליו מעשה השושן : והרמונים מאתים מורים. ר"ל מספר הרמונים
 היו מאתים חרושים כשני מקרים ונחומים סוף סביב על
 סוכרת סוף כלל עור : והשנית. כמו והשנית ר"ל וכן היו מספר
 הרמונים לטרת פשוטה : (ג) ואלם ההיכל. כולנם
 שלמי

א"ה לים לנחלים . כחלים נקוי כחלים נטע . אף אהלים . כתי מדרשות אהלים ל' נטועה נופלת כהם שגמרא יודע אהלו אפדנו : קמרינ ליה גננא . וקשרין לו קופה להשיאו אשה : יחזור לראש . כנון שהיה יודע שכתב זה עשה ודלג אבל אינו יודע בזהו מקום בו עשה : בין פרק לפרק . שידע שגמר הפרשה וירד להתחיל פ' אחרת ואינו יודע בזהו מקו : יחזור לפרק ראשון . להפסקו ראשון והיה אם שמוע : בין בתיבה בתיבה . שידע שרדך לומר וכתבתם ואינו יודע אם ראשון חס שי : ואר"י . לתנא

אל תקרי בצלמון אלא כצלמות ואמר רבי חמא רבבי חנינא למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב כנחלים נמיו וגו' כאהלים נמשע וגו' לומר דך מה נחלים מעלין את האדם משומאה למטהר אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לבק צבות . הקורא למפרע לא יצא . רבי אמר ורבי אסי הוה קא קמרינ ליה גננא לר"א אמר להו אדרכי והכי איזול ואשמע מלתא רבי מדרשא ואיתי ואימא לבו אול אשכחיה לתנא דרבי קמיה דרבי יוחנן קרא ומעה ואינו יודע להיכן מעה באמצע הפרק יחזור לראש בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשון בין בתיבה בתיבה יחזור לתיבה בתיבה . אמר ליה ר' יוחנן לא שנו אלא שלא פתח בלמען ירכו ימיכם אבל פתח בלמען ירכו ימיכם

א ה ל י מ ל נ ח ל י מ . כ ח ל י מ נ ק ו י כ ח ל י מ נ ט ע . א פ א ה ל י מ . כ ת י מ ד ר ש ו ת א ה ל י מ ל ' נ ט ו ע ה נ ו פ ל ת כ ה מ ש ג מ ר א י ו ד ע א ה ל ו א פ ד נ ו : ק מ ר י נ ל י ה ג נ נ א . ו ק ש ר י נ ל ו ל ו ק ו פ ה ל ה ש י א ו א ש ה : י ח ז ו ר ל ר א ש . כ נ ו נ ש ה י י ו ד ע ש כ ת ב ז ה ע ש ו ו ד ל ג א ב ל א י נ ו י ו ד ע ב ז ה ו מ ק ו מ ב ו ע ש ה : ב י נ פ ר ק ל פ ר ק . ש י ד ע ש ג מ ר ה פ ר ש ה ו י ר ד ל ה ת ח ל ל פ ' א ח ר ת ו א י נ ו י ו ד ע ב ז ה ו מ ק ו : י ח ז ו ר ל פ ר ק ר א ש ו נ . ל ה פ ס ק ו ר א ש ו נ ו ה י ה א מ ש מ ו ע : ב י נ ב ת י ב ה ב ת י ב ה . ש י ד ע ש ש ר ד כ ל מ ו ר ו כ ת כ ת מ א ו א י נ ו י ו ד ע א מ ח ס ש י : ו א ר " י . ל ת נ א

א ה ל י מ ל נ ח ל י מ . כ ח ל י מ נ ק ו י כ ח ל י מ נ ט ע . א פ א ה ל י מ . כ ת י מ ד ר ש ו ת א ה ל י מ ל ' נ ט ו ע ה נ ו פ ל ת כ ה מ ש ג מ ר א י ו ד ע א ה ל ו א פ ד נ ו : ק מ ר י נ ל י ה ג נ נ א . ו ק ש ר י נ ל ו ל ו ק ו פ ה ל ה ש י א ו א ש ה : י ח ז ו ר ל ר א ש . כ נ ו נ ש ה י י ו ד ע ש כ ת ב ז ה ע ש ו ו ד ל ג א ב ל א י נ ו י ו ד ע ב ז ה ו מ ק ו מ ב ו ע ש ה : ב י נ פ ר ק ל פ ר ק . ש י ד ע ש ג מ ר ה פ ר ש ה ו י ר ד ל ה ת ח ל ל פ ' א ח ר ת ו א י נ ו י ו ד ע ב ז ה ו מ ק ו : י ח ז ו ר ל פ ר ק ר א ש ו נ . ל ה פ ס ק ו ר א ש ו נ ו ה י ה א מ ש מ ו ע : ב י נ ב ת י ב ה ב ת י ב ה . ש י ד ע ש ש ר ד כ ל מ ו ר ו כ ת כ ת מ א ו א י נ ו י ו ד ע א מ ח ס ש י : ו א ר " י . ל ת נ א

יודע להיכן פעה איניער האט געלייגענט קריאת שמע אונ אין מיטען קריאת שמע איז ער גיבליגען שמיין אונ נויים גיט וואו ער האלט גאר ער נויים וועלכע פרשה ער האלט איז דער דין אזוי אויב דער פסות איז גינען באפעס הפרק אין א מיטען פרשה יחיד יראש זאל ער אנהייבען נאך אמהל פון אנהייב פרשה , אויב דער פסות איז גינען אין מיטען ערשטע פרשה זאל ער אנהייבן פון אהבת , אונ אויב דער פסות איז גינען אין מיטען דיא אנדערע פרשה זאל ער אנהייבן פון והיה אם שמוע , אונ אויב דער פסות איז גינען אין מיטען ניאמר , זאל ער אנהייבן פון אנהייב ניאמר ביו פרק אונ אויב דער פסות איז גינען צווישען איין פרשה אונ דיא אנדערע פרשה , ער נויים ער האט גיערנט א פרשה אונ דארף אנהייבן אפרשה , גאר ער נויים גיט צו ער האט גיענדרינג דיא ערשטע פרשה , אונ דארף אנהייבן והיה אם שמוע , אנדער ער האט גיענדרינג והיה אם שמוע אונ דארף אנהייבן ניאמר יחיד פרק ראשון זאל ער אנהייבן פון ערשטין פרק , פון והיה אם שמוע בין בתיבה בתיבה אויב ער האט גיזאנט וכתבתם אונ ער נויים גיט צו ער האלט ביי דעם ערשטין וכתבתם אדער ביי דעם אנדערין וכתבתם יחיד בתיבה ראשונה זאל ער אנהייבן פון ערשטין וכתבתם אפר זיי רבי יוחנן האט רבי יוחנן גיזאנט צום פקא יא שני אלא פתח גלפשו ורבי ימיכם ווען זאגן מיר אז ער געדיינג גיט ביי וועלכין וכתבתם ער האלט , זאל ער אנהייבן פון ערשטין וכתבתם , דאס איז גאר אז ער האט נאך גיט אנגעהויבן צו זאגן לטען ורבו ימיכם אכל פתח גלפשו ורבי ימיכם אפער אז ער האט שוין אנגעהויבן זאגן לטען ורבו ימיכם , האט ער זיך דערמאנט אז ער נויים גיט ביי וועלכין וכתבתם ער האלט , זאל ער זאגן ויטייער פון לטען ורבו בוני צום סוף קריאת שמע

מיט אשין וארוים רידיין אז תקרי בצלמון אלא בצלמות ואפקט גיט לייגענען בצלמון נאר זאלקט לייגענען בצלמות , דער גיהנם נאכר רבי חמא רבבי חנינא נאך האט רבי חמא רבבי חנינא גיזאנט פמה נפסכי אהלים לנחלים פאר וואס שמיים דער ווארט אהלים געבין דעם ווארט נחלים דהיינו נארום עכ שמיים אין פסוק נחלים נסוי פאהלים נפש ח' ער גיעהלעטין פון יודין גענייגט ווי טייבין ווי די גיעהלעטין וואס נאט האט געפלאנגט ויפר דך צו זאגן דיר מה נחלים פלגין את הקרם כסומאה לפרה אזוי ווי דיא טייבין מאכין דעם מעקנטש פון סמא ער זאל ווערין קהור אף אהלים מעלין את הקרם ככף חובב דף זבת אזוי די גיעהלעטין וריא שיהלען דיא פטי כדלשים מאכין זפאי דעם מעקנטש וואס איז גינען חייב , א מעקנטש גייט אריין אין שוהל פוהל מיט עבירות , אונ אין שוהל זאגט ער וידוי , גיט ער ארוים פון שוהל אצדיק הקורא מפרעג יא זאל דר מעקנטש וואס לייגענט קריאת שמע צוריק , ער לייגענט פריער דעם לעצטין פסוק נאכדעם לייגענט ער דעם פסוק וואס פאר דעם לעצטין אונ אזוי לייגענט ער יעדער פסוק ביו ער זאגט אויס דעם פסוק שמע ישראל , איז ער גיט יוצא , נאר ער מוז נאך אמהל לייגענען קריאת שמע פסוק רבי אפי נבפי אפי הוי מא קמרינ ליה גננא רבבי אלעזר רבי אמי אונ רבי אסי האבין געמאכט אחוזה פאר רבי אפי , ער האט גיזאנט חתונה האבין רבי יהי האט רבי אלעזר גיזאנט צו רבי אמי אונ רבי אסי אדחי והכי דער נוייר איידער איר וועט מאכין דיא חופה אייז וואפעס פילתא רבי פדקשא ואיתי ויאסיא רבי דער נוייר וועל איך גיין אין בית המדרש אונ איך וועל דארט עפעס הערין אביעס דין וועל איך קומען אייז זאגן אז איז רבי אלעזר גיזאנגען אין בית המדרש אשפתיה זמנא דקמני פמיה דרבי יוחנן אונ האט גיזאנפאין דער פנא האט גיערענט פאר רבי יוחנן קרא וקסיה ותי

וה' סרביה נקט. אין סרביה נקט ומתי, אתא ואמר להו אמרו ליה ואין נרדך למור אלף לאמת לעשות מכלן עד למת ויטיב אלו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו : שהפסוק עגורה כפיו :

שמוע סרביה נקט ויטיב דער צונג שלעקט שוין די ווערפער, דער צונג איז שוין געוואהנט גאך דעם ערשטן וכתבתם ואל ער זאגן ויהי אם שמוע, גאך דעם אנדערן וכתבתם נאר ער זאגן למען ירבו, דריבער אז ער האט שוין אן געוויינט זאגן למען ירבו איז דאס שוין געוויס גאך דעם אנדערן וכתבתם אחא ואמר יהו רבי אלעזר איז געקומען צו רבי אמי און רבי אסי

זודרר ויקהל דר ר ע"א תית ללילת יודר הא ואו הא

קחו מחסכם תרומה לה'. וחי תימא דקשיא מלה עליכו כל נדיב לכו יביאה מהו יביאה אלף מהכא חוליסא רוח ללולא דבר נש דלחיל למחריה ומכוון לביה ורעותיה כלולא אחתן תקונא דלעילא כמה דלוקימא בקדמיא כשרין ונשכחן דקדמין מלאכין עלאין לעילא וכההו דרורא דתושבחן דקא אמרי ישראל תחת איה קטיט' גרמיה וחתתקל בתקונא כחתת דחתקט' לבעלה וכסדורא דלולא כההו תקינא דלולא דמושב אחיקו עולמחא וכל אינון דילה ומתקטן כל אינון כההו. לכתר דחתקן כלל וחתמדו כד משו לאמת ויטיב כדן כלל מתתקנא איה ועולמחא עד דמשו לגאל ישראל כדן אלטריך למיקס כלל על קיומיהו. כגון דכד בר נש מטי לאמת ויטיב וכלל דחתקן עולמחא נעלי לה וזיהו נטילה גרמיה גבוי מלכא עלאה. וכיון דמשו לגאל ישראל כדן מלכא קדישא עלאה נעיל כדרגוי וסיקא לקבלא לה, ואזן מקמי מלכא עלאה כעין לקיימא על קיומא כתימא כדנהו רבי כדן קטיט' ימיעיה לגביה ולכתר שמחילה דשוי לה תחות ריבא ולכתר אחתקו תרווייהו כהדא כשקיו. והאן אינון תלת קדמייתא ובעי בר נש לשואה לביה ורעותיה ולכוונא כלל הוי תקינן וסדורין דלולא שומיה ולביה ורעותיה כחדא. שעתא דמלכא עלאה ומעווייתא אינון. תבורא כהדו כלל אינון נטיקין מחן דלעזריך למשאל שמלחין ישאל דהא כדן שעתא דרעותא איהו כיון דשחיל בר נש שחמיו מקמי מלכא ומעווייתא כדן יתקין גרמיה כרעותיה ולביה לתלתא אחרנין לאתערס הדוה דעמירי דהא מלאין תלת אתכרסא דכדקווא אחרא ויתקין בר נש גרמיה לניסק מקמייהו ולאחא לון כהדוה גניזא דלאין תלת. ועכ"ל דיהא רעותיה דיתכרכון תחתי מאינון כרכאן דהדוה עמירא. וכדן אלטריך למסל על אנפיו ולמסר כפשיה כשעתא דלחיה נקטא נפשו ורוחין כדן איהו שעתא נפשיה כגו אינון נפשו דלחיה נקטא דהא כדן לרורא דהוי איהו כדקא יאות :

הלכה פסוק

יוסף לחק

מוסר

הר"ם הלכות הפלה פ"א

משערי קדושה ח"ב שער ד'

(א) וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בלילה ששרי איברי תמיד של בין הערבים מתעבלין. והולכין בו הלילה שנאמר ביום העולה וגו' כענין שנאמר ערב ובוקר וצהרים אשיתא ואחמית ומנחה ואף על פי כן נהגו כל ישראל בכל מקומות

אם וכן משה רבינו ע"ה לקבל החורה עד שסתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא נלה ענה אליהו וז' למוסר עד שסתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא נלה וכן ר' אליעזר ורבי עקיבא ור' ישמעאל לכל אותה הפסוק והגבולה בעלייתן לפרנס וישמע קולי. ואין תפלת ערבית הובה כתפלת שחרית

(א) [ב] התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בגי' אונ אוי האבין דיא רבנן גי' זאנאט קען זאל דאוונען איין תפלה בייא נאכט שחרי אהיי תמיד של בין הערבים מתעבלין וחולכין בי הלילה יוארים די ג' דער פון דעם קרבן תמיד וואס קען האט גישאקטין פארן זאנאט נאכט וערין פארברענט אויף דעם מזבח אגאנצע נאכט שגאמר ווארום עם שטייט אין פסוק היא העולה על מזבחה על המזבח בי הלילה דיא עולה זאל זיין אויף דעם פייער וואס אויף דעם מזבח אגאנצע נאכט קעגן שגאמר וויא עם שטייט אין פסוק דוד הקלה האט גי' זאנאט ערב ובוקר וצהרים אשיתא ותקטא נישמע קולי אבינד אונ פריה אונ האלכין טאג וועל איה בעטין אונ וועל ברובען פאר גאט אונ ער וועט הערין מיין שמועמקע וזין תפלת ערבית חובה כתפלת שחרית ומנחה אונ מערוב דאוונען איז גי' און אישורדינגייט אויף דעם עקעמל ווי צו דאוונען שחרית אונ מנחה ואף על פי כן נהגו כל ישראל בגי' מקומות מושכותיהם

לא יבה משה רבינו ע"ה לקבל התורה עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה וז' למוסר עד שסתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא נלה ענה אליהו וז' למוסר עד שסתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא נלה וכן ר' אליעזר ורבי עקיבא ור' ישמעאל לכל אותה הפסוק והגבולה בעלייתן לפרנס וישמע קולי. ואין תפלת ערבית הובה כתפלת שחרית

מן משל ישראל על של עכו"ם. האי תנא סבר אין קניי לעכו"ם בא"י להפקיע מן המעשר ור"מ היא וחינה הכלה דקיי"ל ים קניין לעכו"ם בא"י להפקיע מן המעשר דכתיב (ויקהל כה) והארץ לא תמכר לגויימיהו הא אם נמכר למוחה (ו) היא: על של בותים. פירות הכותים ודאי עכל מוכרים (און) דלע"ס דלמאכלין סירומין עשירי מעשרין (ז) דלא חיישי על לפי עור לא תחן מכאול (ח): ור"א אומר משל בותים על של בותים. דומין

מ מעשרין משל ישראל על של עכו"ם. משל עכו"ם על של ישראל. משל ישראל על של בותים. משל בותים על של בותים ר' אליעזר אומר משל בותים על של בותים: ו' עציץ נקוב ה"ו כארץ. תרם מהארץ על עציץ נקוב מעציץ נקוב על הארץ הרומתו תרומה. משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום מן הנקוב על שאינו נקוב. תרומה ולא האכל. עד שיוצי' עליה תרומות ומעשרות:

על המעשרות: (ו) ור"מ קמ"ל קהל שזה חובל למכרה לתנוטין להפקיע מן המעשרות: (ז) דלרש"י ליה כפסטי' ומכוס גזל הכהן נמי לא חיישי דהוי ממון שאין לו חובותים ועוד דלא סוכרר הלקן ה"ש: (ח) ור"ס דמחלי עממא פליג כ"ג על משל ישראל על של בותים. חיי"ט: (ט) ואמר אף לכהניס דתנוט כמ"ג פ"ב דתרומות ור"ס ור"ס מסקון בן תרומה גס אהס

הרי זה כארץ. ופירוטו עכל גמור דלוריי': תרם מן הארץ. אפי' לכתחלה נמי מלי לתרום ומשום שיסא נקט ל' ליעבד: תרומה ויחזור ויתרום. למן הפסוק על החיוב הפרט ולא תרומה היא הלכך יחזור ויתרום ומ"מ כיון שקרא לה סס תרומה נמחה לכהן דלא לימי' עלולו' בתרומה ור"א הוליא עליה תרומה ומעשר כמו כסיסא משום דלמאורי' לוא עכל היא: אבל מן הנקוב על שאינו נקוב. למן החיוב על הפסוק הפרט התרומה היא עכל דלורייחא (ט) הלכך לא יאכל עד שיוליא עליה תרומה ומעשרות:

תקבל אינו פון דיא תקבל גיט עד מצשר אויף דיא צומיטשע תבואה. פון דעקסנוענין או אייגער האט פארקויפט תקבל גיט צו דעם וואס האט צו מיטשען הולין מיט תקבל. אזי אויף אגושע פארקויפונג און דער וואס האט געקויפט גיט פון ניי מצשר: מן מצשרו משל ישראל על של נכרי. משל נכרי על של ישראל משל ישראל על של בותים משל בותים על של בותים או אידור האט צונויערליי תבואה וואס ער האט געקויפט פון אידור און פון איין עובר פוקבים. אָדער ער האט געקויפט תבואה פון אידור און פון אבותי. אָדער ער האט געקויפט תבואה פון צוויי פותים. קענע געבין סאָדער פון איינע ערליי תבואה אויף דיא אַנדערע רבי אייגער אויפן משל בותים על של בותים רבי אליעזר זאגט אז אידור האט געקויפט תבואה פון צוויי בותים פאר קען גיט מצשרין פון איינע אויף רי אַנדערע. ווארום ופותים מצשרין גאר פאר זיך און גיט צו פארקויפן סאָדער האט איין פותי געמאָשרת די תבואה ווייל ער האט געוואלט די תבואה האלטן פאר זיך און דער נאך האט ער זיי פארקויפט אזי נאך איינעם תבואה פסוד פון מצשר און דער אַנדערער פותי האט דיא תבואה גיט געמאָשרת ווייל ער האט זיי געהאלטן צו פארקויפן פון די תבואה דארף קען געבין מצשר. אז נועם געבין מצשר פון איינע תבואה אויף דיא אַנדערע קען נאך זיין אז ער נועם געבין מצשר פון געמאָשרתע אויף גיט געמאָשרתע: ו' עציץ נקוב ה"ו כארץ. תרם מהארץ על עציץ נקוב מעציץ נקוב על הארץ הרומתו תרומה. משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום מן הנקוב על שאינו נקוב. תרומה ולא האכל. עד שיוצי' עליה תרומות ומעשרות:

יא מן הרמאי על הרמאי . דלמא הלי מעושר על הוראי . תרומה [יא] ויחזור ויתרום . מן הוראי על הרמאי . תרומה ולא תאכל [יב] ער שיוציא עליה תרומות ומעשרות :

נאמר תרומות תרומה לפי ששניהם כעקר אחד וחיתון מדיכין . חויט : [יג] ער שיוציא . כספטי"ב וחס"כ ויתנס לבסוף :

לכרות כהנים וליס : [ד] מן הרמאי . ת"מ כדמלי גודלי אף ת"ג ככלל להכי מן סתמא . [ה] ויחזור כ"ו . שהרי אשכר שחלד מהן עכל אכל א"ס פרס ממלץ שליט נקוב : ע' שליט

מעשרים הן : מן הוראי על הרמאי תרומה ולא תאכל . להכי דומה למעשר מן הקוב על שליט נקוב מן החיוב על הפסור שאם הדמלי מעושר נמלאת התרומה עכל דאורייתא הלכך לא תאכל :

ויקבעו וינייל מן התורה איו ראם קבל אזוי ווי עם איו גינוען פריער : יא תבא מן הדפאי על הדפאי ווען איינער האט אפ געשייךט תרוקה פון רמאי ופון תבואה וואס ער האט געקויפט בייא איין עם הארץ אויף קמאי אויף תבואה וואס ער האט געקויפט ביי איין אנרער עם הארץ איו ראם תרוקה וניייל קאמער האט מען פון בירע ערליי תבואה נאך גיט גינעבין תרוקה נאר ער נארף נאך אקאהל געבין תרוקה פון די אנרערע רמאי . קאמער די רמאי וואס ער האט פון איר גענוקען תרוקה האט שוין רער עם הארץ פון איר פריער גינעבין תרוקה אונ פון די אנרערע רמאי האט דער אנרערע עם הארץ גיט גינעבין תרוקה . איו דאס מן הפסור על החיוב . איו נאך דאס גיט תרוקה . ריבער נארף ער נאך אקאהל געבין תרוקה פון די אנרערע רמאי דפאי על הדפאי תריפס :

ויחזור ויתרום אונ אויב ער האט גינעבין תרוקה פון רמאי אויף נראי אויף תבואה וואס יא איו געוויס גיט געקעשערט גיווארין . איו דאס תרוקה וניייל קאמער איו רי רמאי אויף גיט געקעשערט גיווארין . אונ ער נארף געבין נאך אקאהל תרוקה ופון רי נראי קאמער האט מען פון דיא רמאי גינעבין תרוקה איו נאך דאס מן הפסור על החיוב מן הדפאי על הדפאי תרוקה ולא תאכל ער שיוציא עליה תרומות ומעשרות אויב ער גיט תרוקה פון תבואה וואס איו גיט געקעשערט גיווארין אויף רמאי . איו דאס תרוקה וקאמער איו די רמאי אויף גיט געקעשערט גיווארין איו רס נוקט תרוקה נאר קאמער איו די רמאי געקעשערט איו די תרוקה קיין תרוקה נאר קבל אזוי ווי יא איו גינוען פריער דריבער קמאי גיט דער פהן עסין די תרוקה סיידין ער נאל געבין אויף די תרוקה תרוקה אושער :

תוספות

גמרא ברכות דף ט"ו ע"ב

רש"י

בין הרבקים . רב חלפס מוסיף כגון וזרה חף דלס לא יתן ריוס חו נחלה כמו ותרף וכן מוסיף ורלוים אוחו וזכחה את ושעיס את שגריץ ליתן ריוס ביו מס שספוק מינה אלף שנתלת מינה שמת"ו וכן גריד להמוי ויין על חוכרו שלח שמת שיון למשן שיהיה לנו סכר מלוח וזין לנו לעשות ע"מ נקבל פרס :

הלכה ס' טלס כלי חיתון זחכד דמלכות דכריאה אלף למד תני רב עובריה קמיה רבא ולמרתה שיהא למורד תם שיתן ריוח בין הרבקים עני רבא כתידיה כגון על לבבך על לכבבם בכל לבבך ככל לבבכם עשב כשדך ואבדתם מדהרה הכנף פתיל אתכם מארץ א"ר חמא כרבי חנינא כל הקורא ק"ש ומרקק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנא' בפרש שרי מלכים בה השלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש

בין הרבקים . חיכות המדונקים זו כוז אס אינו מפרדין כשהתיבה השניה מתחלת בלוח השתיבה שלפניה נגמרת הוא קורא אוחס שני אותיות בלוח אחת אס אינו מתעסק ליתן ריוס כיויחס כדמפרס רכא : בפרש שרי . אס תפרס שדי ותכדיל חיכות אל תאכל

גמ' : מלכים בה תשלג בצלמון . התורה

אשר בה מלכים ימלוכו תשלג ותאנן לך את כל האות :

תני רב עובדיה גביה דרבא רב עובדיה האט גיערונגט פאר רבא עם שמיית אין פסוק וספרהם איר זאלט לערנען שיהא מסודר פס דיין לערנען זאל זיין נאנץ שיתן ריוח מן הדבקים ער זאל געבין ארערניישערונג צווישען די ווערסער נוס זענען בהעפט איינע צו די אנרערע עני דבא בתדיה האט רבא גיענשערט אויף רב עובדיה'ס רייר כגון על לבבך . על לבבכם . גבלי לבבך . גבלי לבבכם . עשב כשדך . ואבדתי מיתה . הגוף פהי . אתכם סאנן רי אלע צוויי ווערסער בארף קען רער ווישערין איין ווארט פון דעם אנרערע ווארט ווארונס איו מען וועט זאגן געשווינגט וועט מען זאגן צוויי ווערסער מיט איין אות על לבבכם מיט איין למיר . ואבדתם

בקהל מיט איין מים זמיר רבי חמא גרבי תיגי' רבי חמא גרבי חנינא האט גיזאגט כי הקריא קריאת שמע וסבדקת באותיותיה רער קענקש וואס לייגענט קריאת שמע אונ גוט אכטונג גוט ארויס צו ריידן יערער אות קעניין וי גיהנן קיהקט מען אפ רעם גיהנמ פון זיינט וועגין שגנאד ווארונ עם שמיית אין פסוק גפרש שרי מלכים בה תשלג בצלמון דער קענקש וואס רעם גוט ארויס די ווערסער פון נאט וואס זענען אין קריאת שמע אונ ער געמט אויף זיך די מלכה פון נאט . וועט ווערין קאלט ווי שגניא רער גיהנמ וואס מען רופט אים צלמון איל קמיר גפרש גיהנמ גפרש זאלקט גיט לייגענט בפרש מיט אשין ופארשפרייטן . נאר זאלקט לייגענט בפרש

אחש כשל היום והסילו משני דפיסוס לאי נמי מתרי גברי זכין לא חיישי' שהרי אלל הנחתום מחמיכת כחלה שהיא נכלל אלל הטיע והלכ' כר"ם: ד' פלמר. הוא הלוקח מן הנחתום ככרות הרבה בבת א' ומוכרן לח"כ בשוק א' א': מעשר מכל דפרום דבריו ר"מ. דס"ל לר' מאיר פלמר מחרי תלחח נחתומין זכין וחלו אמריס דפיס' זה קנה מנחתום א' והשני מנחתום אחר ור' יהודה סבר פלמר מחד נחתום זכין ואע"פ סהס משני דפיסוס כלן נחתום א' הן הלכך אס בולן משל אחש או משל היום מעשר מא' על הכל כדזין נחתום: מנפול. קניה מן פלמרין הרבה ומוכר לאחרים וכיון שהוא רניל ללקוח מאכאסיס הרבה הלוקח ממנו מעשר עכ"ל א' והלכה כר"י: ה הלוקח מן העני. המחזיר על הפתחים: פלחי

ד הלוקח מן הפלמר. מעשר מכל טפוס [ו] ושפוס. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר מאחת על הכל. מורה ר' יהודה בלוקח מן המנפול שהוא מעשר מכל אחד ואחד: ה הלוקח מן העני. וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או [ו] פלחי דבילה. מעשר מכל אחד ואחד. ובתמרים ובגרוגרות בולל ונוטל. אמר ר' יהודה אימתי בזמן שהמתנה מועטת מעשר מכל אחד ואחד:

פרכה מן הלחם דפיסוס משונים וס מזה כר"מ: [ו] ושפוס. כמו דפוס לפי ששני עושין הלחם בדפוס הר"מ: פלחי פלחי דבילה. כשנתיבשו ודרוסות כשיגול מחעבל לפלחיס שיש סתה כמה דכילות הר"ש ופלה מל' פולח וקובץ: (ג) והרמב"ם מפרש כד"ל. לפי שאמר שזה

דבילה. מחיכות של דכילה: בולל ונוטל. דורס התמרים או הגרוגרות ומטריכן יחד והן נכללים ומתערבים נמלא מפרים מן החיוב לקסבר יש כלילה בדבר יס אלל פרוסות של לחס ופלחי דכילה אין נכללין וחתי פריסין מן המסור על החיוב: בזמן שהמתנה מרובה. בזמן שהכל נוחסין מתנה מרובה. שכל המתנות שוות או מועלה כלילה: אבל בזמן שהמתנה מועטת. כלומר שמתנה א' מיעוטת מחברתה לא מהני כלילה דדלמח כל הד וחד מן מתמרי דלידה וחיישי' שחל מן הרוז מפרים על המיעוט כך נראה פי' משנה זו בירושלמי (ג):

פון דעס סוחר וואס האט גיט געמעשן קען זיין ער זאל אפ שיידין מעשער פון געמעשן קען אויף גיט געמעשן קען. ואזוי ווי אין יענע משנה אין געשטאנען: ד ה היתום מן העני וכו' העני שנתני לו פרוסות פת או פלחי דבילה מעשר פלי אחר ואחר וען איינער קויפט עסינארנג פון אארעם סאן וואס גייט אין די הייזער בעטין עסין) אונ רער ארעם סאן ופאר זיה אליין וואס קען האט אים גינעבין שטיקער ברויט אדער שטיקער צו זאקען גיטערעטענע פייגין. מוז ער געבין פון יעדער שטיק בונדערדע בפרסום ובגרוגרות פויר ונוטל די איינציגע מייסלען אונ דיא איינציגע פייגין געטריקונגע וואס דער ארעם סאן האט צו זאקען געקלבען קישט ער אום אלע אין איין פלי אונ גיט פון זייא מעשער. נוארום שטיקער ברויט אדער שטיקער גיטערעטענע פייגין קענען זיה גיט אום מישען. קען דאך זיין ער זאל געבין מעשער פון געמעשן קען אויף גיט געמעשן קען דריבער מוז ער געבין פון יעדער שטיקול בונדערדע. אבער איינציגע מייסלען אונ איינציגע פייגין געטריקונגע מישען זיה גיט אום מעשן קען ער דאך פון אונגעמעשן קען אויף אונגעמעשן קען אפס כזי יתירה אפס'י בופן שהמתנה מרובה זאלי בופן שהמתנה מועטת מעשר מכל אחר ואחר זאקען רבי יהודה ווען אין דער דין אז ער קישט אום אלע צו זאקען אונ גיט מעשער. נאר אז אלע האבין אים גינעבין גלייה. אבער אז איינער האט אים גינעבין קער אונ איינער האט אים גינעבין ווייניגער העלפט גיט וואס ער קישט אום. מאקער גיט ער דיא מעשער פון דעם וואס האט אים גינעבין קער ווייניג זיי זענען פיל וועלין זיי אים קויסען אין האקמו אונ דיא אין געמעשן קען.

ברויט קען דארף יא געבין פון אים חלה. נאר פון די אלע ברויט פון דעם בעקער דארף קען געבין חלה: ד היתוך מן הפלמר מעשר מכל פרוסוס רבי רבי מאיר ווען איינער קויפט ברויט פון אפלמר ונדאס איז אקרקער וואס קויפט צו זאקען אסאך ברויט געבאקטע אונ ער פארקויפט איינציג (ווייס). דער וואס קויפט ביי דעם פלמר דארף מעשן יעדן פארם ברויט בונדערדע. אזוי זאקט רבי מאיר נוארום הפלמר קויפט פון געקלבע בעקער אונ עס קען זיין דער בעקער קויפט געמעשן קען הבואה אונ דער אנדערער בעקער קויפט גיט געמעשן קען הבואה אונ יעדער פארעם ברויט פון איין אדער בעקער אונ אז ער וועט געבין מעשער פון איין פארעם ברויט אויף דעם אנדערין פארעם ברויט קען דאך זיין אז ער מעשן אזוי אברויט וואס איז געמעשן קען אויף אזוי אברויט וואס איז גיט געמעשן קען דאך דאס קיין מעשער רבי יהודה אומר פתחת עי הלל אונ רבי יהודה זאקט אפלמר קויפט נאר פון איין בעקער. דריבער אפילו זיי זענען פון געקלבע פארקעם אויב זיי זענען אלע פון די הבואה וואס איז געקויפט געקויפט גינארין אדער פון דיא הבואה וואס זענען היינט געקויפט גינארין קען מען מעשן פון איין קען פארקע און דער אנדערער. ואזוי ווי אין יענע משנה שטייט מורה רבי יהודה גלוקס מן הפנפול שהוא מעשר מכל אחר ואחר דאס איז רבי יהודה מורה ווען איינער קויפט פון המנפול ודער וואס קויפט פון פיל בעקערן מוז ער געבין מעשער פון יעדן פארעם בונדערדע. נוארום עס קען זיין אז דער בעקער האט געקויפט הבואה פון דעם סוחר וואס האט געמעשן קען אונ דער אנדערער בעקער האט געקויפט הבואה

שנתן מתנה גדולה איש נדיב הוא ועלם הוליא המשפחות. חס
 שנתן מתנה מיעוטא איש כילי הוא ולא עישר לכך לא יתעבר
 הכל שמה פירוש מדמתי על דודאי: [ח] ומבנות אחרות.
 אם לקח ממנו ומוזר ונתן ממנו פסם שניה. הר"מ: [ט] אין
 אדם רשאי. שאין רשאי ללקח ממנו מידו בלתי מתוקן דמח
 לא יוריש ללווקא אפי"כ אם עבר
 מעשר: (ד) דלי אכסא עבל
 מיעוט כחולין מרובין כחכיל
 כרוב מדלוייתא ולא כחתיב
 אלא מדרבנן. ואם יתקן כעבל
 ודלי מתקום אחר יהיה מן הסובב
 על הפסוק: (ה) ה"ה ללמנן

ו סימון. סוחר הלוקח תבואה מכעלי כתיס הרכה ביתך
 ומוכר לאחרים במדה גסה: לא יעשר מזה על זה.
 דמחא מה שלקח ממנו בשניה מחדס אחר קאלו וחתי
 להפרישי מן הפסוק על החיוב: ואפי' מאורתו הסוג.

א הלוקח מן הסימון וחור ולקח ממנו שניה.
 לא יעשר מזה על זה. אפי' מאורתו הסוג. אפי'
 מאורתו הפין. נאמן הסימון לומר קשל אחר
 הם: ז הלוקח מבעל הבית וחור ולקח ממנו
 שניה. מעשר מזה על זה. אפי' משתי קופות.
 אפי' משתי עיירות. בעל הבית שהיה מוכר
 ירק בשוק בומן שמביאין לו מנגהוין מעשר אחד על הכל. [ח] ומנגות
 אחרות מעשר ככל אחד ואחר: ח הלוקח מכל משני מקומות. מעשר מזה
 על זה. אף על פי שאמרו [ט] אין אדם רשאי למכור מכל אלא לצורך:

כלומר מאורתו קופה ודומה
 גו נחם' כלים הסוגים
 הולדים: ואפי' מאורתו
 הסימון. דשניה שמחת או
 שיהם לבנה ואם אחר הסימון
 דמחדס א' קנה נאמן:
 ז מעשר מזה על זה.
 דכולו מעשר או כולו אינו
 מעשר כלכד שיהיה ממין
 א'. ובתוך שנתו שאין תורמין
 משל שנה זו על שנה אחרת:
 עישר: ח ב' מקומות. עשני המוכרים הדיעוהו שהוה עבל:
 כעבל מרכה שאין לפסל זה תקנה עד שיעשר עליו ממקום אחר (ד) וזוקף לחכר (ה) מותר למכור עבל אבל
 לא לע"ה וע"ה שנתעבר לו חולין כעבל כיכד הוא עושה הולך אלל חכר והוא לוקח לו עבל ממקום אחר ומעשר לו:

הבית נאה אקאהל געקויפט תבואה קעג רער
 לזקח געבין מעשר פון איינע ערליי תבואה אויף
 די אנדערע. אפילו ער גיט אים די תבואה פון
 צוויי קערב אונ אפילו פון צוויי שטעט נער האמ
 אין נאה אשקאמ אויף פעלדערן נוייל זיי זענען
 פון איין בעל הבית. ארער דיא גאנצע תבואה
 איז געמעשערט אדער עס איז נאר גיט געמעשערט
 בעל הבית שיהיה מוכר ירק בשוק גיבן שגביאין לו מנגות:
 מעשר סאתה על הרי ומנגות אחרות מעשר מכל אחד ואחד
 אבעל הבית וואס פארקויפט ירק אין גאס.
 אויב דיא ירק איז פון זיינע גערקויפט אפילו
 איינער האט ביי אים געקויפט ירק געמליקע
 קאהל מעשערט ער פון איינע ערליי ירק אויף
 דיא אנדערע. אבער אז די ירק איז פון פערענדע
 גערקנער אונ קען האט ביי אים געקויפט ירק
 געמליקע קאהל מוז קען מעשערין פון יערין
 קאהל קויפין בוזגדער ותוירמו: ח הילקת פכלי משני
 מקומות מעשר פנה על זה ווען איינער קויפט מכל
 תבואה וואס געמעשערטן און צוויי גערקער וואס
 הייקט פון צוויי סוחרים אונ ביידע האבין אים
 גיזאנגט אז דיא תבואה איז גיט געמעשערטן מעג
 ער געבין מעשר פון איינע ערליי תבואה אויף
 די אנדערע אף על פי שאפרי אז אדם רשאי למכור פכל
 אלא לצורך אפילו דיא חכמים האבין גיזאנגט קען
 קאר גיט פארקויפין מכל טאמער וועט ער פאר-
 געסין צו זאגן אז זייא זענען גיט געמעשערט.
 סידין אז ער מוז פארקויפין מכל. קעג ער פאר-
 קויפין ודהיינו עם האם זיה צו מישם בייא זיין
 חקר אביסול חולין געקען געמעשערטת תבואהו אין
 מכל אום געמעשערטת קען ער דאך גיט געבין
 מעשר פון די צומישטע תבואה טאמער גיט ער
 פון די חולין וגעמעשערטע אויף דיא מכל אומ-
 געמעשערטע. דרייער מעג קען אים פארקויפין
 מכל

אונ די איבעריגע זענען גיט געמעשערט קען דאך
 זיין אז ער גיט מעשר פון געמעשערטע אויף גיט
 געמעשערטע. דרייער מוז ער געבין מעשר פון
 יערער שטיקל בוזגדער: ו הילקת פון הסימון והור
 זקח פסנו שניה לא יעשר מזה על זה אפילו מאורתו הסוג
 אפילו מאורתו הפין ווען איינער קויפט תבואה פון
 אסימון. אסימון איז אסוחר וואס קויפט תבואה
 פון די בעלי בתים וואס האבין פעלדער. אונ ער
 קויפט מים אנדריקע קאס. איז ער פטור פון
 צו געבין מעשר. נאר דער וואס קויפט מן רעם
 סימון דאך געבין מעשר. אזוי וויא עם שטייט
 ופרק ב משנה הו אויב דער קענטש האט נאה
 אקאהל געקויפט תבואה פון רעם זעלבניגען
 סימון. קאר קען גיט מעשערין פון דיא תבואה
 וואס ער האט איין קאהל געקויפט אויף די תבואה
 וואס ער האט נאה אקאהל געקויפט ומאמער
 איז איינע ערליי תבואה גיזען געמעשערט אונ
 די אנדערע ערליי תבואה איז גיט געמעשערט קען
 דאך זיין ער גיט מעשר פון געמעשערטת תבואה
 אויף גיט געמעשערטע אפילו ער האט אים פריידע
 קאהל פארקויפט פון איין קארב. אונ אפילו די
 ביידע תבואה זענען איין גאסונג רהיינו ביידע
 גייזען זענען רויט אדער ביידע נויסו האט קען
 אויף מורא טאמער איז דאס פון צוויי סוחרים.
 אונ איין סוחר האט געמעשערט אונ דער אנדערער
 סוחר האט גיט געמעשערט גאנץ הסימון ויטר פנה
 אחד הם אבער אז דער סימון זאנגט זייא זענען
 געקויפט גיזאגין פון איין בעל הבית איז ער
 בגלויבם: ז הילקת מבעל הבית והור זקח פסנו שניה
 מעשר פנה על זה אפילו משתי מקומות אפילו שתי
 ווען איינער קויפט תבואה פון אבעל הבית וואס
 ער פארקויפט דיא תבואה פון זיינע פעלדער
 אונ דער נאה האט ער ביי רעם זעלבניגען בעל

סאז לוקח והנחתום סקור והא דתנן לעיל פס"ב שהנחתומים חייבים להפריש כדי שיעור תרומת מעשר וזהו האם מיירי כמזכר במדה דקה שמפני שהוא משתכר הרבה הטילו עליו לעשר אי נמי מפני היתירות שנוקחים ממי שמזכר בדקה כדי שלא יאכלו עבדים הטילו עליו לתקן. מדה גסה ודקה. מטורפים לעיל פס"ב: נופל כרי תרומת מעשר עליו ממחה א' ממחה ב' ממחה ג' ולא שפירשם מן הככר שלקח מן הנחתום אלא קובע להם מקום :

[א] ה"ו. יורה דו פלוגת מהא ידיו כלל זה מעשר ויטו קביעת מקום: [ב] ה"ט. לפי שפירשהו הוא לחיי כלכל אכל מעשר א"ל הפריש דכיון שקרא עס ונטל תרומתו טוי טלו המתמ"ה הלכך סמיים עשור רק לאתר מק' עוב טריה א"כ וז"ל יומר תויט: [ג] מ"ג ורש"י. שנתקן המלה ג' חלקים ומכל חלק נטל פשיטת הכל. *ומאה חולין שיש כאן חרי זה בצד זה מצער. ושאר מעשר סמוך לו. זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו *ג' ידיו זה *ג' הכ"כ. המחולין

חלה. א' ממח' שהפירשתי חלה: ומעשר שני בצפוננו או בדרומו. קובע על מקום וא"כ מחללו וז"ל להוסיף חומה: ב' נופל א' משלשים ושלוש ושליש. היינו שלם ממחה וסאה שנטל יב כה"ל שלישים שנים המס לתרומה שהוא חרי ממחה וא' לתרומת מעשר שהיא א' ממחה וא' על אותה סאה שנטל א' ממחה שיש כאן כין הכל דהיינו שלם. אותה סאה: ה"ו בצד זה חולין. ט' ישאר חולין כמו שהוא עתה כעבולו כלל שני שלישים עמו: והשאר. דהיינו שני שלישים יהיו תרומה על הכל: ומחולין שיש כאן. דהיינו השלים שהפירשתי עליו שישאר חולין ה"ו כלל זה מעשר: ושאר מעשר. דהיינו עוד ט' סמוך לשלים זה אלוהם עשרה שלישים יהיו מעשר על המאה שלישים ולאו דוקא עשרה אלא מעט פחות כפי המגיע לשנים של תרומה: זה שעשיתי מעשר. היינו השלים שקרא עליו עס מעשר תחלה: עשוי תרומת מעשר. על תשעה השלישים ולא שלם עס אלא חסר דבר מיעוט ולה"ל המחולין שיש כאן דמשמע ולא כל החולין ומתנית' אחיה כאכא אלעזר כן גומל דלמר כמ"ס כל הפס

נאר דער וואס קויפט בייא אים דארף געבין מעשאר. זאגט דיא משנה וויא אזוי גיט ער דיא מעשאר נופל גרי תרומת מעשר ותה ער געקט דעם שיעור ווי פיל מען דארף געבין תרומת מעשאר נדאס איז איינס פון הונדערט און וויא פיל מען דארף געבין חלה נדאס איז איין אקט און פערציגקע טייט און ער טייט דאס נאה גיט אפ פון דעם ברויט וואר אחר ספאח ספח שיש כאן חרי בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשאר עשוי תרומת מעשר גיין נאר ער איין הונדערט חלק פון דעם ברויט זיין איין דעם זייט ברויט מעשאר. און נאה גיין טייט געבין דעם איינעם זאל אויך זיין מעשאר. דער נאה זאגט ער דעם טייל וואס איך האב גיזאגט ער זאל זיין מעשאר. זאל ער ווערין תרומת מעשאר אויך די איבעריגע גיין טייל והשאר תהא אונ דיא איבעריגע זאל זיין חלה ודעם אקט אונ פערציגקען טייט וואס איך האב אפ געשיידט אין דעם אונדערין זייט זאל זיין חלה. אונ דיא תרומת מעשאר מיט דיא חלה דארף ער געבין דעם פהון. דער נאה זאגט ער ופעשר שני בצפוננו או בדרומו והפאז על הפעות מעשאר שני וואס איך דארף אפ שיידין זאל זיין אין צפון זייט אדער ער זאגט עס זאל זיין אין דרום זייט. אונ דיא מעשאר שני טאהשט ער אויס אויך געלט: ב' הרוצה לתפיש תרומה ותרומת מעשר נופל אחר

כעס פון זיך זעלבן רשות לתרום תרומה גדולה כד יט לו רשות לתרום תרומ' מעשר ואיכו נמי טרי להפריש תרומת מעשר באומדן כעין יפה כפי' כל המנחות בלות מזה הלכך (ה) אותו שליש שהוא מפריש משלם אפי"ס שהיה ראו ליהות חסר משע כעין יפה

העשירית וכו' העשירית פון א' מליג שליש ועיין בתרי"ם : (ה) כלומר דכפחא חין חנו לריבין לפרש חסר דכר מיטע כיון דכלל"ה מתני' כזכר אלטור : [ד] והשאר חלה . כי"ו הכולל להפריש תרומה וח"מ ותכל כלחת כחם פון אחד חשפריס ופירש פריש אחד חשפריס היינו ס' וכל ממהא כ' חסן ת"ג וז' ח"ט וכו' למה שפירא א' מתי"א חלה

[ד] והשאר חלה ומעשר שני (ה) בצמנו או ברומנו ומחולל על המעות : ג' הלוקח מן הנחרתים מעשר מן החמה על הצוננת, ומן הצוננת על החמה אפי" מספוסין הרבבה דברי רבי מאיר, רבי יהודה אוסר, שאני אומר חמי של אמש היו משל אחד ושלו היום היו משל אחר. רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר

במזמורס הרבה. ולא חיישי' שזא חתול קנה הנחתום תבואה ממי שהוא מעשר והיוס ממי שאינו מעשר וממלא מפריש מן הספור על החיוב דנחתו' מחל גברא זכין אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרכה : רבי יהודה אוסר. כששניה' של אמש או שניהם של היום מודה ר' יהודה ל' מאיר דלפני' מלפוסים הרכה שרי ללא חייב לדפוסים (ב) חלה א' של אמש וא' של היום אפי' מדפוס א' אסור שאני אומר וכו' : ר' שמעון אוסר בתרומת מעשר. דלפי' שניהם של היום או של אמש כיון דכשני דפוסים היא אמרי' מתרי זכין זכין את התבואה ושאר חלה' עישר וכו' לא וממלא מפריש מן הספור על החיוב : ומתיר בחלה. דכמה כ"ע מדוד אפי' של

במזמורס הרבה. ולא חיישי' שזא חתול קנה הנחתום תבואה ממי שהוא מעשר והיוס ממי שאינו מעשר וממלא מפריש מן הספור על החיוב דנחתו' מחל גברא זכין אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרכה : רבי יהודה אוסר. כששניה' של אמש או שניהם של היום מודה ר' יהודה ל' מאיר דלפני' מלפוסים הרכה שרי ללא חייב לדפוסים (ב) חלה א' של אמש וא' של היום אפי' מדפוס א' אסור שאני אומר וכו' : ר' שמעון אוסר בתרומת מעשר. דלפי' שניהם של היום או של אמש כיון דכשני דפוסים היא אמרי' מתרי זכין זכין את התבואה ושאר חלה' עישר וכו' לא וממלא מפריש מן הספור על החיוב : ומתיר בחלה. דכמה כ"ע מדוד אפי' של

צווייא דרישול קסיה תרובה אונ איין דרישול תרומת מעשר, אונ אזוי קען ער טאכין דיא זאנצער תבואה וישאר חלה אונ איין אכט אונ פערציקטעס מייג זאני זיין חלה ויפשי' שני בצמנו או בדרומנו אונ מעשר שני ואל איין צפון זייט אדער אין דרום זייט ויחויג עי הפעות אונ זייא זאלין זיין אויס געטאקשט אויף געלט : ג' היתב פון תחתום מעשר פון חתכה על הצוננת ופן הצוננת גי תתב נוען זיינער קויפט ברויט פון אדעקער נוארעקע אונ קאלטע קעג ער אפ שיידין מעשר פון די קאלטע ברויט אויף דיא נוארעקע אדער פון דיא נוארעקע ברויט אויף דיא קאלטע אפי"ס פסוסין הרבה דברי רבי מאיר אפילו די ברויט זענען געטאקשט אין געטליכע פארקעס קען דאך זיין אז ער האט דיא תבואה געקויפט פון געטליכע קענקשין אונ דריבער האט ער געמאכט דיא ברויט אין געטליכע פארקעס בדי ער זאל וויסען פון נועמים תבואה יעדער ברויט איז. אונ עם קען דאך זיין אז דער ברויט וואס ער גיט אים מעשר אויף דעם אנדערין ברויט איז ער פון געמעשערקע תבואה אונ דער אנדערער ברויט איז פון גיט געמעשערקע תבואה, גיט ער דאך מעשר פון דעם ברויט וואס איז פסור פון מעשר אויף דעם ברויט וואס קען דארף פון אים געבין מעשר איז דאך דאס גיט מעשר, דער פאר האט קען גיט מורא, ווארום איה גיט נאך דאס קערקסע געקערס אונ דאס קערקסע געקערס קויפין תבואה פון איין סוחר, דריבער אדער די אלע ברויט זענען געמעשערקע אדער אלע זענען גיט געמעשערקע קעג ער טעשלין פון איינס אויף דאס אנדערע אונ דאס וואס ער האט געמאכט אין געטליכע פארקעס די ברויט איז נאר עם זאל אים זיין געקער צו פארקויפין, אזוי זאנט רבי

מאיר בדי יחידה, אופר שאני אופר חסים של אפש חיי פשר אחר ופשי היום חיי פשי אחר רבי יהודה זאנט אויב די אלע ברויט זענען פון דיא תבואה וואס ער האט געקויפט אין איין טאג קעג ער טעשלין פון אייגעס אויף דעם אנדערין אפילו זיי זענען פון געטליכע פארקעס, ווארום נוייל זייא זענען געקויפט גינוארין אין איין טאג זאגין מיר גענויס האט ער זיי געקויפט ביי איין סוחר, אדער דיא ברויט וואס איז פון דיא תבואה וואס, ער האט געקויפט געקשין טאר ער גיט געבין מעשר אויף די ברויט וואס איז פון דיא תבואה וואס ער האט היינט געקויפט, נוייל עם איז אין צווייא קעג געקויפט גינוארין קען זיין אז עם איז פון צווייא קענקשין, איינער האט געמעשערקע אונ איינער האט גיט געמעשערקע אונ מאקער גיט ער מעשר פון פסור אויף חייב איז דאך גיט מעשר רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה רבי שמעון זאנט אויב די ברויט איז געמאכט אין געטליכע פארקעס איז גענויס אז זייא זענען פון תבואה וואס איז געקויפט גינוארין אין איין טאג, דיא דעקמונענין קען זיין אז דער בעקער האט זיי געקויפט ביי געטליכע סוחרים. דריבער טאר קען גיט טעשלין פון איין פארקע אויף דער אנדערער, מאקער גיט ער מעשר פון אזוי אברויט וואס איז שוין געמעשערקע גינוארין אויף אזוי אברויט וואס איז נאך גיט געמעשערקע גינוארין אדער חלה קעג ער געבין פון חלה איז דאך נוען קען קעגם די מייג, איז דאך דער חיוב פון אלע מייג גינוארין ביי דעם בעקער איז דאך דיא ניקא נועלער ברויט קען דאך גיט געבין פון אים חלה אונ נועלער

צווייא דרישול קסיה תרובה אונ איין דרישול תרומת מעשר, אונ אזוי קען ער טאכין דיא זאנצער תבואה וישאר חלה אונ איין אכט אונ פערציקטעס מייג זאני זיין חלה ויפשי' שני בצמנו או בדרומנו אונ מעשר שני ואל איין צפון זייט אדער אין דרום זייט ויחויג עי הפעות אונ זייא זאלין זיין אויס געטאקשט אויף געלט : ג' היתב פון תחתום מעשר פון חתכה על הצוננת ופן הצוננת גי תתב נוען זיינער קויפט ברויט פון אדעקער נוארעקע אונ קאלטע קעג ער אפ שיידין מעשר פון די קאלטע ברויט אויף דיא נוארעקע אדער פון דיא נוארעקע ברויט אויף דיא קאלטע אפי"ס פסוסין הרבה דברי רבי מאיר אפילו די ברויט זענען געטאקשט אין געטליכע פארקעס קען דאך זיין אז ער האט דיא תבואה געקויפט פון געטליכע קענקשין אונ דריבער האט ער געמאכט דיא ברויט אין געטליכע פארקעס בדי ער זאל וויסען פון נועמים תבואה יעדער ברויט איז. אונ עם קען דאך זיין אז דער ברויט וואס ער גיט אים מעשר אויף דעם אנדערין ברויט איז ער פון געמעשערקע תבואה אונ דער אנדערער ברויט איז פון גיט געמעשערקע תבואה, גיט ער דאך מעשר פון דעם ברויט וואס איז פסור פון מעשר אויף דעם ברויט וואס קען דארף פון אים געבין מעשר איז דאך דאס גיט מעשר, דער פאר האט קען גיט מורא, ווארום איה גיט נאך דאס קערקסע געקערס אונ דאס קערקסע געקערס קויפין תבואה פון איין סוחר, דריבער אדער די אלע ברויט זענען געמעשערקע אדער אלע זענען גיט געמעשערקע קעג ער טעשלין פון איינס אויף דאס אנדערע אונ דאס וואס ער האט געמאכט אין געטליכע פארקעס די ברויט איז נאר עם זאל אים זיין געקער צו פארקויפין, אזוי זאנט רבי

לחשיך מל"ה היא צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהודה נשמה דנצח ארני נשמה דדוד יתקה יתח
יתחידה דנצח יתקה חיה יתחידה דדוד אל שם ב"ן שבעשית :

א וישלח המלך שלמה ויקח את-חירם מצר :
 ב בן-אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו
 איש-צרי חרש נחשת וימלא את-החכמה ואת-
 התבונה ואת-הדעת לעשות כל-מלאכה פנחשת
 ויבוא אל-המלך שלמה ויעש את-כל-מלאכתו :
 ג ויצר את-שני העמודים נחשת שמנה עשרה
 אמה קומת העמוד האחד וחוטם שתים-עשרה
 אמה יסב את-העמוד השני : ד ושתי כתרות
 עשה לתת על-ראשי העמודים מצק נחשת
 חמש אמות קומת הפתרת האחת וחמש אמות
 קומת הפתרת השנית : ה שכלים מעשה שבכה
 גדלים מעשה שרשרות לפתרת אשר על-ראש
 העמודים שבעה לפתרת האחת ושבעה לפתרת
 השנית : ו ויעש את-העמודים ושני מורים סביב
 ער-השבכה האחת לכפות את-הפתרת אשר
 על-ראש הרמנים וכן עשה לפתרת השנית :
 ז עמודי ארבעה קורן קחור על קרנא קרא לקסאה זת
 קרונתון דצל ריש רמוגיא וכן עבר לקרונא תנקא :

א וישלח מלכא שלמה ודבר
 ות חירם מצור : ב בר
 א ת ת א ארמקא הוא
 משכמא דבית נפתלי ואביו
 גבר צורי אומן בעוקרא
 נחשא ואתקלי ות חוכקא
 ות סובל-תנחא ות רעקא
 לקעבר קל עיבירא פנחשא
 ואתא לת סבוקא שלמה
 ועבר ות קל עיביריה : ג וצר
 ות קרין עמודי דנחשא
 סמני עברי אסין רומיה
 דעמודא חד וחוטם קשח
 סרמין עברי אסין מקף ליה
 וכן לעמודא תנקא : ד ותרפין
 קרונתון עבר לקסאה על ריש
 עמודי סמך נחשא חמש
 אסין רוקא דקרונא קרא
 נחשא אסין רוקא דקרונא
 תנקא : ה סרמין עבר קרנא
 קליעין עבר קרילן לקרונתון
 דצל ריש עמודי שבעא
 לקרונא קרא ושבעא
 לקרונא תנקא : ו ועבר ות עמודי ארבעה קורן קחור על קרנא קרא לקסאה זת
 קרונתון דצל ריש רמוגיא וכן עבר לקרונא תנקא :

מצורת רוד

דשי

(א) את חירם . כך שמו של האומן : (ב) מסטה נפתלי . אביו
 היה מבני נפתלי ואמו הייתה מנכוח דן כמ"ס כד"ה : איש
 צורי . התגורר וזך יב כזור : חורש . נחושט . על אביו הוא
 חורר : וימלא . ר"ל ולוה היה חירם בנו ממולא כהנחמת מלאכת
 הנחושה כי למד מלכיו : (ג) ויצר . לפי שלא עשה המלאכה
 בהעמודים רק עשה זורח העמודים בקרקע ושך עם הנחשת
 לאחר הכול לוה אמר יולר ר"ל עשה זורח עני העמודים אשר
 היו מנחושת וכו' : שמונה עשרה אמה . וכד"ה לאחר אמות
 שלשים וחמש אורך הכל עם נחמר מזה עני העמודים יחד וחלי
 קומת הגולה לא היה מלווירוח וכו' אם כן שות לתמונת העמוד ולוה לא חסס : (ד) שבכיה בעשה שבכה . לזרתי ענפיש
 מעשה שבכה הנקוב מעבר וקושיים זה כזה : בעשה שרשרות . היו עשו לכותרות ר"ל לתקן הפליון כמורסר בענין :
 שבעה . לזרתי שבעת ענפיש היו מקויים כל תורת : (ו) ויעש את העמודים . למעלה אמר עשהה זורח העמודים בקרקע
 וכלן אמר עשהה העמודים עמון ר"ל ששך הנחשת לאחר ההתכה אל . מקום הפירת הליזר ושני קורוס וגו' על כל שבס
 וכלן חלק הפליון מהכותרת סובב עני שזות רמוגיא : ז ועל-המה מזה וכו' עשויים מנחושת ומתוחים בעל-אולת רדאשם קסורים
 זה כזה ונתנם על השככה : לכסות את הכותרות . ר"ל לשכ"י השעויה לכסות אחת את אחת מהכותרת חלק החתון שכה כי
 תמונת הכותרת הייתה כעין עני אגנות כסוי זו על גבי זו החתוכות בית קיכולה למעלה ושזו לתמונת העמוד כי הייתה
 מכלי לזר וקרויה לנטים כענין גולת הכותרת והעליונה בית קיכולה לנטים כפוי' על החתוכות עשויה מעשה שככה ומש
 בענין והשככות עתים לכסות עמי גולת הכותרת והרמוגוס היו תלוים כחתמים שכל' אם כן סמוכים כמה לעליונות הגולה
 וכלן חותו ולוה אמר קסורים היו על השככה רעשויה לכסות גולת הכותרת את חלק הפליון וממה שהסוכה לראש הרמוגוס
 ששסם תלוים כחתמים השככה כי אז סמוכה להם עליונות הגולה ונכסת מהס כלמור וכן עשה כדרך עתהה רמוגוס
 נחשת כן תלה כעניה :

(כ) צורי . מזור . חורש . אומן : (ג) ויצר . כל"ל
 סורמט : שני העמודים . שהעמיד כחולס יכון
 וכונו : קומת העמוד האחד . וכן השני : יסוב את
 העמוד השני . וכן הראשון : (ה) שבכיה . השככים
 שה' להם דמות כמין קיפה : מעשה שבכ' . ומקופות
 כיו זרות של גולכי דקל :

דעם פירוש עברי מיימש נענינם מען ביא דער הפמורה פון דער וואך ז

למשקד סיפור ומלכות ד'א ש'ין דלת יוד נמש ש'ין ש'ין דלת ש'ין דלת יוד רוח יאהדוניה נשמה דיסור א אר
ארנ ארני נמש ארני רוח ארף דלת נון יוד נשמה דמלכות י' הו וו דו חיה חיה דיסור י'קה חיה יתחה
דמלכות אל שם ב'ן שבעיה

א תאות אדם חסדו ומוב לש מאיש כוב: ב ראת יתה
חיים ושבג יליו בדיפקד לע: ג פמן עצל ידו בצלחת
גם אף פיהו לא ישיבנה: ד לץ תכה ופתו יערם והוהים
לנבון יבין דעת: ה משהדד אב יבריה אם בן מביש
ומחפר: ו חדל יבני לשמע מוסר לשנות מאמר דעת:
לא פוסיה מקריב ליה:

ד לקמיקא קחית ושקרא מתערים ואכים לסוקלתו דנתפין ודיקתא: ה דקבו לאביו
ומעריק לאמיה ברא הוא סבהתנא ומחפרנא: ו פרש ברי ושמע ברותא וקא תשנא
מן מאמרי פוסיה:

רשי

(א) תאות אדם חסדו. הכריות מתאווים לאלם כעבור
חסדו: ב מאיש כוב. שמכיה וחיו עשה:
(ג) ושבג יליו. שלא יפקד כשום רעה: (ד) בצלחת.
כיונה חמה כלומר סומנה כחיו: (ה) לץ תכה וגו'.
ע"י מכות מרעה החכים יתרו וכתגיר: (ו) משרד.
מניע: ז בריח אם בן מביש. ישמעאל בן הגר:
(ח) חדל בני. מלגות וכו':

הכן סהוא מכיש ומחפר פני אביו גורם שאביו
כחוכמה והרי הכן סהוא גול את אביו דמי הכחוכמה ומכירת את
דעת ככחות כוזבות ופתת אמריו כמוסר השכל למען יאמרו בו
של סהוא לנסיה לגנות מאמריו דעת ולא תאמר את סהוא
כי תהיה נלכד כפסויו:

פירוש עיט

א) תאות אדם חסדו ונאם מענקשין ג'דוקמין צו
אקענקש איז גאר טייל זיי האפין ער
נועם מיט זיי טאהן חסד, אונ דער מענקש ונאם
זאגט צו טאהן חסד אונ ער טוהט נים ומוב רש
פאיש ג'ב איז ג'עקער דער מענקש ונאם איז אקעם
אונ טוהט גיין חסד וטיא דער בייקער ונאם האט
גיזאגט ער וועט טאהן חסד אונ איז גיטארין
אליינגער אונ טוהט גיין חסד: (ב) ראת ה' חיים
דער מענקש ונאם האט פאר הקביה וועט
ער וזהו ניי ער זאל לאנג לעבן ושגב יזו אונ
ער וועט שטיקנדיג ונאם זיין זי יפקד דע ער וועט
גיש געדיינקט ווערין צו שלעקטין: (ג) פמן עצי
ידו בצלחת אז דער פויקער מענקש האט געהאלטן
אריין גישמעקט זיין האנט אין שייסל גם אי פיהו
יא ישיבנה איז ער פויט צו געקען דיא האנט מיט
די עסן אונ אריין לייגין אין מויל: (ד) לץ תכה ופתו
יהים אז דו וועקט שלאגין דעם לץ ודעם מענקש
ונאם לאקט פון תורה אונ מצותו וועט דער נאר

ברטנורא

משנה דסאי פק ח

ברטנורא

פרק ה א הלוקח מן
הנחתום. פרק ה א הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר
כשיהתחום מוכר במדה גסה
הלוקח ממנו חייב לתקן מה
הנחתום. פרק ה א הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר
איינער קויפט פון אבעקער דער דין אז ער איז פשוט פון צו געבין מעשר
גאר

לַעֲשֹׂת אֹתָם: בַּשֵּׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה
 מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם
 קָדֹשׁ שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן לַיהוָה כָּל־
 הָעֲשֵׂה בּוֹ מְלֶאכֶה יוֹמַת: גַּלְא־
 תַּבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בַּיּוֹם

יְהוֹן: ב שְׁתֵּי יוֹמֵי
 תַּעֲבִיד עִבְדִּי
 וּבַיּוֹם שְׁבִיעִי יִהְיֶה
 לְכוֹן קוֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן
 קָדֹשׁ יוֹם קָדֹשׁ בְּיָה
 עִבְדִּי יִתְקַמֵּי:
 ג לֹא תַבְעֲרוּן אִישׁתָּא
 בְּכָל מוֹתְבִיכוֹן בַּיּוֹמָא

ה'יא י'יט ט ט שנת שמיני. שנת ט: לא תבערו. שנת כ ט י' ימות. סנהדרין ט: ג

בעל המורים

לכבוד ימי הרי ל'ט ואפי' לכבוד מקומות כתיב אלה הדברים ולא דרשין ליה שאני הכא דכתיב בנבלתה המטבן זה הדבר ושני הכל לכבוד אלה הדברים לדרשא: לעשה לחותים ל' השע וחסר וי' לומר ל'ט מלאכתם עשה אותם כו' ימים לא בשבת וכן אשר כרא אלהים לעשות הכבוד בויוכלו תמלא עשיית וכיאות ומלאכות וסויות והנאות והכלות כולם ל'ט לומר ל'ט מלאכות הן חוץ מחולדות וכן תמלא מויקטל עד לא תבערו וגו' ויום השבת הן עיבות חוץ ממלת השבת: הזכיר לא תבערו לפי שארין לעשות אש למלאכת המטבן בשבת ממחייב ולכבוד וללרף תבערו אש. אמר הקדוש כבוד הוא אור שלי מ' על גיהנם שבת כשכילם גם אור שלכם יפה שבת: השבת וימחר ל'ט וס' תורה ששיקר החורב בשבת כשאלם טעמי מתקטיו

רשבים
 (ג) לא תבערו אש. לפי שבמים טובים כתיב אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ושם הותרה הבערת אש לאפות ולבשל. אבל בשבת כתיב את אשר תאפו אפו מבעור יום ואת אשר תבשלו בשלו לכך מזהיר כי בשבת לא תבערו אש למלאכת אובל נפש וב'ש שאר מלאכות שאמורים אפילו כ'יט':

הכסף ונקמה זה: (כ) שבת. כני' ארבעים חסר אחת: (ג) ל' ס' על גיהנם שבת כשכילם גם אור שלכם יפה שבת: השבת וימחר ל'ט וס' תורה ששיקר החורב בשבת כשאלם טעמי מתקטיו

שפתי חכמים

שכתוב מן הכפר עד הערב למדת כל דיון שזן דין אחת לאמיתו וכו': ב סוכת רש"י הוא מונקוד הו"ד כפתח ולא כמדי"ק מורה שהוא ל' הפעיל כמו ויסע משה את העם וכמו אשר סמט מלנים שהוא ג' ל' הפעיל: ג כחכ הרא"ם לא הכינותי כוננת הכר כזה מה הוא (מח"ל) וי"ט שכתב כן לפי שאלה הכר עני גרסאות הכתובים לפיכך הוכיח סנהדרין הישרה הוא ואכניס ולא אבל כפרשת חק כפסוק ויקטלו אל פני הסלע ח"ל ויונתן לומר וכו'. וז"ל למה לזכרה לך? והפלה לומר לך אפי' ענין הקהלה

רש"י

ב אלה הן הלשונות ע"פ דבריו ותרומנו ג ואכנס: (ב) ששת ימים. הקדים להם אזהרה שבת ללוינו מלאכת המטבן ד לומר שאינו דוחה את השבת: (ג) לא תבערו אש. (סנהדרין לה. ימותו) יש מרבותיו וכנס וכו' כפרשת קרח ויקהל עליהם קרח שתרנגו שלו ואכניס וכנסו: ד דק"ל ל'ט לזהוירם עוד על שבת האו כבר הוסיפם אלה רעה זקנים מבעלי התוספות

עליונה הכהה לרומחם ותמלאוהו ובכלל הדבר הזה תגדל אשמת המשתעשעים כיום השבת לקרא כספר סיפורי מלכים ומתחתיים ומתחתיים לומר כי הוא עונג שבת ואין להם כי היו ככלל את והם כמנה המה להם כי כיון קדש לחול לא הכדילו ויהי להם **לפירוש על התורה**
 משפן. אפילו פון די ערב רב אויף. אַבער נאָקאַרעס וויא די ערב רב האבין געמאכט דעם עגל און האבין אַנגרעט רי וירין זיי ואלוין אויף רינען צום עגל. און דורך דעם עגל האט משה גישפּטעלט זיין וואנהענגט אויפער די מכה. האט שוין משה אויפ' געוואלט אָפּטוילן דעם ערב רב פון די יודין. ר' משפן זאל גיפאהט ווערן פון די גרבות וואס די יודין אַזיין וועלן געבן צום משפן. און דער ערב רב זאלן גיט האבין אַלעק אין משפן. און ווייל דער ערב רב איז דאך גינען מיט די יודין איין מכה. דריבער האט משה פאַרנאָממען דיא יודין צו זיך. אויפער דיא מכה. **משלי חכמים**
 אַרְיִיקֶס פאַרנאָקלונג פון זיין און זאָלס מיט זיי לערנען דיא רינים פון שבת. און זאָלס זיי זאָגן אַרְבֵּעה פון שבת. און

(ג) לא תבערו אש. הויהיה תורה על ההבערה מפי משאר מלאכות מפני שאינה נראית כל כך מלאכה ושמה קדש כשיחת חוליהן ואת קדש ישראל נאלו כפסוקם כהכליהם **פירוש לשמות אלהים**
 צו טאן אויהם זיי: (ב) ששת ימים יעקם טעג תעשה מלאכה זאל גיטאן ווערין אַמְלֶאכֶה וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי און אין דעם זיגעטען טאן יִהְיֶה לָכֶם קָדֹשׁ זאָל זיין צו אייך הייליג שבת שבתון נאָגן רוהונג זיי צו רינען נאָם קי אַיפֶליכער ווער עס וועט טאן אין אים אַמְלֶאכֶה יוֹמָת זאל ווערין גיטייט: (ג) לא תבערו איר זאָלם גיט אן צינדן אש פייער בכל מושבותיכם אין אלע אייער יוצונג אין דעם טאָג שַׁבַּת: **דקרטין האט ער זיי גיטאָט**
 ר' אַלְטֵן גריינען גרבות צום משפן: (ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם גיום השבת. דער אַלְטֵן פּאַרנאָקלונג פון זיין און זאָלס מיט זיי לערנען דיא רינים פון שבת. און זאָלס זיי זאָגן אַרְבֵּעה פון שבת. און

מצות השם

(קד) ולא סו' שלל לענוש מי שמיכ מלות או א' מארבת מיתות כשנת לא תבערו אש בכל מושבותיכם כיום השבת: (ג) לא תבערו אש וגו'. גיור רין פארין גיט משפן אום שבת אַמְעַנְטְשִׁין צום הרגנן. אפילו עם קובט אום קען זאל אים הרגנן. און אזוי מיינט דער פסוק איר זאָלם גיט משפן שבת קען זאל פאַררענען אַמְעַנְטְשִׁין אום גיט קען זאל אים הרגנן מיט אין אַרְבֵּעה מיתה. און קען

אונקלוס

לשבתא : ד ויאמר משה
 לדבר פני שתא דבני ישראל
 למימר דין פתקא די
 פקיד יי למימר :
 ה סבו מבון אפרשתא
 קדם יי כל דיתרעי
 לפיה ייתי ית אפרשתא
 קדם יי דהבא וכספא
 ונחשאי ותכלא וארנגא
 וצבע ודורי ובוך וקעני :

הַשֶּׁבֶת : פ ד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-
 כָּל-עַדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה
 הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר :
 ה קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כָּל
 נְדִיב לִבּוֹ יבִיאֶהָ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה
 זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשָׁת : ו וְתַבְלַת
 זָהָב וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁם וְעִזִּים :

תורת אהרן

בעל הטורים
 (ה) יביאה את תרומת ה'. הי' לומר יביא אלה כשכל שמדבר
 כנדבת המשכן שמחנכים חכמים והכ ונספ כלו הכנים אמר
 שפתי חכמים

יביאה פ"י שלא יביא משל חכמים אשה אלא מרנגוס : לנו יביאה .
 בנימטורא לכי הוא וסיא :
 רש"י
 אומרים הכערה ה ללאו יבאה ו ו"ח לתקן ז יבאה :
 (ד) זה הרבר אשר צוה ה' . לוי ולכח קרוי ח נדיב לכ .
 (ה) נדיב לבו . ע"ש שלכו נדבו לכח ירוי ח נדיב לכ .
 כבר פירשתי נדבת המשכן ולכחוכו במקום לוואחס :

למה לא אמר משה לישאל העניי כמו שפ"ס לו הקדוש כרוך הוא
 את השבת : ה דק"ל הא הכערה בכלל מלאכה היא : ו פ"י
 בעלמא הוא : ה דפ"א שם עשה לע" מלאכות כעלם אחד
 שמשע זה הכרח שכל ישרא' לאמר לאחרי לים ל"ט ט
 דק"ל למע כחוי דוקא נדיב לבו ומחר פ"ש עלטו נדטו :
 דעת וקנים כבעלי הרוספחות

שכחי לא חסע כל מלאכה מ"מ מלאכת המשכן דוזה שבת ויל'
 בין דכחי בתלה פ"י שבת וח"כ פ"י מלאכת המשכן ודלי אותו
 שבתו בתלה הוא עיקר והפני נדחית מפני ומדע לך שכן הוא
 דל"כ קשה למה הפך המשך רבינו עליו השלום בעיני דכפרשת
 השא בדבור הקדוש כרוך הוא לנפש היה אומרת שבת לאחר
 מלאכת המשכן ולהכי כתב ע"ס א"ך את שבתו ונ"י ופירש"י
 כל א"ין ור"ן מיעטין סך לטיעוטי שבת מלאכת המשכן ח"כ קשה
 אלא משום הכי הקדוש כדי להודיע שאין מלאכת המשכן דוזה
 פשוט אב מלאכה לפתחיב עליה כרה וסקילה אלא לאו
 פשוט חייב אלא חתול אחת לךך ויאה לתלך : ח דמקרא משמע
 שאומר לנס כהקפל לאסוקי שאר אמירות לא סיי כהקפל :

יאמרו לא נעשה סלאכה אבר נבעירי האש וגומין חכב
 כרי לעשות כוזה ובכסף סיר לאחר השבת לךך נאמר לא
 תבערו : ובסכת שבת נחלקי רבוחינו איכא ס"ר הבערה
 ללא יבאתו ואיכא ס"ר לחלק יבאתה :

ענין הקהלה
 שאמר שבת מחללו כפועל כטל על כלי על סכר כעמלו . כי חסן
 ה' כשמירה שבת לנתנו מחשבו אמתנו ידיו כששת ימי
 המעשה ליזנו לעשות את יום השבת כי בו יזונו ויזכו כח
 וזאת המעשה וזאת המרגשה אל החומר כפועל כל מלאכה ע"כ
 אמרו אמרו אין כספורי ספר סוכרות דכרי הימים וחכלו וטעו
 דען לדען ע"ס . ולא דעת ולא תכונה לאמר כי לא זאת המעשה ולא
 יזעז דמה ונתכונה ונתעש . כ"ח אל חלק ס' הוא כל נפש אדם כי
 יתכונ ונשמתה זו ויתכך כשמתה הנפשות המתעלות אהו עמו
 כעולם העליון אלא הוא כהתנדב כענין כל אומרי אמרי
 אור ויהיה כופים חמורם אלא כהמה שמו חלקי ותתענג בששן נפטי
 וקברותם נשבעתי ואקיימה מקרא שכתוב וקראת לשבת
 שונג ולא יזעזו ולא יבדו כי גם זה מילך סמוך ילא כי הוא
 ומתקבלים כשכתות ויזעז ע"כ ויתר מהמס יש כני חכם
 כלל כמות נשפס שא"פ רוח כמות נחית וחכרות כח לניס
 כח מסתרי לשון רעש וירא ה' וינצח כמות כח מור מי יתן
 ושם מלאכה על האנשים . כי אכני נתתי לנס את השבת לקדשו
 מפ"י ונ"ש וס"ר ולבשל פיסם בדברי כלה . ומורס מהס כיו"ט
 יום השבת הכל לזכרי בוט ולא לזוכרי נשמתו . וכלמת השבת
 נישמת החול מתמת ערדת הפרנסה .

פירוש לתורת אלהים

(ד) ויאמר אונ משה האם ג'אנג צו ריא ישראל :
 (ה) קחו מהתקבן לעקום פון איין תרופה זיי אפ שיירונג
 צו נאמס כל אלע ג'ריי וואס בוילינגט זיי ניין הארץ
 ג'ביאה ער נאר פ'רענגיין תרופה : ריא תרופה פון
 גאמס ותיב גלאך ובכסף אונ זיל'בער ונתתש אונ
 ק'פער : (ו) ותיבלי אונ בלאיה וואל ותיבלי אונ
 פ'רפ'ר : וואל ותיבלי אונ זיי אונ רוישען פארעם
 וישש אונ ליינען זענים אונ האר פון ציענע :

לקוטים על התורה
 איז ע'קדער ווי ער וואל'ט דיא ע'בדיה ג'טאדן אויסר'ערך
 וואקין . ווייל ש'בית האמט דער יוד א הייליקערע נ'שפה ויז
 אין מ'ישען וואך אונ ער איז ויז ס'קטאב מיט ד' ע'בדיה ,
 אונ זיינען ג'ש'בית ג'עקעט ג'יש דער פייער פון ג'יה'קם פאר
 די ע'קעןש'יין וואס האב'יין ש'בית ג'יש ג'ענידיגט , אונ דער
 וואס זינדיגט ש'בית צינדט ער זאן דעם פייער פון ג'יה'קם
 אונ ש'בית , ווען ער וועט ש'טארדין וועט זיין פייער ג'רענגען
 אין ג'יה'קם אפילו אונ ש'בית איז די ע'בדות וואס ער האמט
 ג'טאדן ש'בית , דריבער זאנג'ט דער פ'סוק איז זאל'ט ג'יש
 ג'רענגען פייער אונ ש'בית אין דעם ג'יה'קם וואס איז וועט
 דארט זיענע :
 מ'אלי חכמים
 ש'הקלען אונ אין די ב'תי ס'ר'כ'יש אונ פ'סח ואל פ'ען זינדין א'ר'כ'יש
 פון פ'סח , ש'כעדות זאל פ'ען זענדין א'ר'כ'יש פון ש'כעדות , סוכות
 וישלח

דארט זיענע :
 מ'אלי חכמים
 ש'הקלען אונ אין די ב'תי ס'ר'כ'יש אונ פ'סח ואל פ'ען זינדין א'ר'כ'יש
 פון פ'סח , ש'כעדות זאל פ'ען זענדין א'ר'כ'יש פון ש'כעדות , סוכות
 וישלח

עניני חכמת וצדקת בצלאל

וואסער, אָבער אז קען ניסט אריין וואסער אין
אנגערע משקה ווערט דיא וואסער איינגעוואשט
אין די משקה, אזוי אויב בייא רעם נומין נאָמען
אָפירט דער קענטש וויל אים בעהאלטן, פון
דעקטונגען קוקט ער ארויס פון הויבן,
קענטשין ווערן שוין בעוואקסט פון זיינע נויטע
מעשים, אָפירט ער ווייל גיט קען זאל פון זיין
וויסען, נוסער בויקאאיל שטעקט נאר ביי אַצייט,
נאָכדעם ווערט בייקלאַנטיין אויסגעוועפט דער
נוסער ריט, אָבער אנוסער נאָמען איז אויף
אייביג, נוסער בויקאאיל איז נאר בייא רייכע
קענטשין, אָבער אנוסער נאָמען איז ביי רייכע
און ביי אַרעמע, נוסער בויקאאיל איז נאר ביי
לעבעדיגע, און אנוסער נאָמען איז בייא
לעבעדיגע און ביי גישטארבענע, דער ריט פון
נומין בויקאאיל גייט נאר פון איין שטוב אין די
אָנערע שטוב, גיט ווייטער, אָבער אנוסער
נאָמען גייט פון איין עק וועלט ביי צום אַנדערין
עק וועלט, אז נוסער בויקאאיל פאָלט אויף
אנישטארבענעם קענטש, ווערט דיא בויקאאיל
פארשטינגען, אָבער אז אנוסער נאָמען פאלט
אויף אנישטארבענעם קענטש ווערט ער נאר
גיט פארשטונגען, אז נוסער בויקאאיל פאלט
אויף וואסער ווערט ער אָפגעשטויסן פון דעם
וואסער און ווערט קאלע, אָבער אז אנוסער
נאָמען איז גיפאלן אין וואסער איז ער גיט
קאלע גינארין, דער גביא יונה איז גיפאלן
אין וואסער און איז גיט גישטארבן, אז נוסער
בויקאאיל פאלט אויף פייגער ווערט ער פאר-
ברענגט, אָבער אז אנוסער נאָמען פאלט אין
פייגער ווערט ער גיט פארברענגט, אז הנגיה
מישאל געוהרע זענען אריין גינארפין גינארין
אין פייגער זענען זיין גיט פארברענגט גינארין,
דער טאן און דער טאן קענטש שטארבט איז
קעסער פון רעם טאן וואס ער ווערט אין אים
גיבארין, ווען מרים איז גיבארין גינארין האט
קען גיט געוואקסט וואס ניא וועט זיין, אָבער
ווען ניא איז גישטארבן האבן אלע געוואקסט
אז ניא איז אצדקה, ווייל די וואסער פון שפיין
האט אויפגיהערט צו גיין, ווען אהרן איז גיבארין
גינארין האט קען גיט געוואקסט וואס ער וועט
זיין, אָבער ווען ער איז גישטארבן האבן אלע
געוואקסט אז ער איז אצדיק, ווייל דיא וואַלקינס
זענען אַנעק גענאנגען פון די יורין, דער שפיין
האט גיגעבן וואסער אין דעם זכות פון מרים,
און דיא וואַלקינס האבן ברעקט דיא יורין אין
רעם זכות פון אהרן, ווען בצלאל איז גיבארין
גינארין האט קען גיט געוואקסט וואס ער וועט
זיין, און ווען הקב"ה האט גינאנט בצלאל
זאל מאכין רעם משכן האבן אלע געוואקסט
אז בצלאל איז אצדיק:

דער מדרש נחומא שרייבט רבי מאיר זאגט
פאר דער מצינה וואס אָפגעשט מוהמ
שיקט הקב"ה אפלאך פון הימל צו דעם קענטש
ער זאל אים היטען עס זאל אים מיו שלעקעס
פֿרעפין, אויב ער האט גיטאָהן איין מצינה שיקט
קען צו אים איין מצינה, און אויב ער האט
גיטאָהן פיל מצינה שיקט קען צו אים פיל
מצינה ווי זאלן אים היטען, ווי עס שטייט אין
פסוק ביי מלאכי וצנה לה לשמרה בכל דרכיה.
הקב"ה וועט געביטען זיינע מלאכים פון זיינעם-
ווענין זיי זאלן ריה היטען אין זיינע אלע ווענין,
וואס קער מצינה דער קענטש מוהמ געקומט
ער אָפגעקערן נאָמען אויף דער וועלט, דערער
קענטש האט רייזערליי זעסען, איין נאָמען
טאס זיין פאָסער און מוסער רופין אים, און
איין נאָמען טאס קענטשין רופין אים, און איין
נאָמען וואס ער קויפט אללין רוקה זיינע תורה און
מצינה, דער בעקסער נאָמען איז וואס דער
קענטש קויפט אים אללין פון זיין תורה און
מצינה, און ווייל בצלאל האט געקויפט פאר זיך
אנוסער נאָמען, האט ער זוכה גינען צו מאכין
דעם משכן, אָנה האט שלמה הרב"ה גינאנט
אנוסער נאָמען איז בעקער פון פיל רייכטייט,
צו געפונען חן ובייא הקב"ה איז בעקער פון
זילבער און גאלד, וויא מיר זעהן משה רבינו
האט גינאנט צו ריא יורין זעהט הקב"ה האט
גערופין מיט רעם נאָמען בצלאל זאל מאכין
דעם משכן, דאס איז וואס שלמה הקלף האט
גינאנט, אנוסער נאָמען איז בעקער וויא נוסער
בויקאאיל, און דעם טאן וואס דער קענטש
שטארבט איז בעקער פון דעם טאן וואס ער
איז אין אים גיבארין גינארין, קען האט גינערעם
בייא שלמה הקלף מיט וואס איז בעקער דער
טאן וואס דער קענטש שטארבט ווי דער טאן
וואס דער קענטש ווערט גיבארין, האט שלמה
הקלף גינאנט ווען דער קענטש ווערט גיבארין
ווייס קען גיט וואס מיט אים וועט זיין, אָבער
אז דער קענטש שטארבט מיט אנוסער נאָמען
קומען יורין און מוהמ מיט אים חסר און קען
דערציילט זיינע נויטע מעשים, קען זאגט אזוי
פיל צדקה האט ער גיגעבן, אזוי פיל הורה
האט ער גילערונט, אזוי פיל מצינה האט ער
גיטאָהן, ער זאל זיין צו וואסער מיט נשמות
פון דיא צדיקים אין גן עדן, פאר וואס האט
שלמה הקלף גינאנט אנוסער נאָמען איז בעקער
פון נומין בויקאאיל, פאר וואס האט ער גיט
גינאנט אנוסער נאָמען איז בעקער פון נומין
וויין, אָרער פון נומין האניק, אָדער פון אנגערע
משקה, פאר וואס נאר פון נומין בויקאאיל, נאר
אזוי ווי בויקאאיל אז קען ניסט אריין וואסער אין
בויקאאיל, שוויקט די בויקאאיל הויבן אויף רעם

למשיח מת דריא יהודה נפת"י ירה יהו יהודה רוח יוד הא ואו הא נשמה ירוה"ח היה יחיה"ו רסוליו יוד אל שם ב"ן שבעשיח בניקוד חולם :

זה א ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה יהוה

ת"א ויקהל משה ויאמר אליהם אלה הדברים שכתב ע לו :

בעל הטורים

(א) ויקהל לקחת מכל אחר לנגלות. וגם לחזויהם על סלאכת המשכן : וקבל כחיב לניל כי קרן עור פני וסמן לו פ' שכת לומר שאינו דומה קירון פנים של שכת לשאר ימים. ואמר ויקהל לפי שכת לומר פ' שכת רחמ שבחמות ימים עובד נקלים לשמוע הדרכים : אלה הדברים. דרשו מכלן ליע מלאכות אלה ודברים שמעת עינים ופ' הדברים

רש"י

שפתי חכמים

(א) ויקהל משה. ומתרתו יוה"כ א כשירד מן הכור והוא ל' השעול שאינו אוסיף לחשיב בו הדור

א רלע"ר כתיב בדרת משה מן הכור וגו' וזה היה כיוס"כ וזה קאי עליו דתא אחריז מיד כתוב ויקהל משה ע"מ ספיה למחרת יוה"כ רא"ש. ועוד י"ל כיון דעיקר ההקבל סיה כשכיל נדכת מלאכת המשכן ושכתל נדכת והכל למשכן לכפר על עון העגל. וכלשך חלוא כעגל היה ע"י הקבל כמ"ש הכתוב ויקהל הכס על אבריו כי ואלה יומיה כן היה גם כדברים שהוא חילול ה'. ע"כ גם כתיבן לרדך יתקן בן בהקבל לקדם ה' כמה שיעשו התיקון והתשובה והכו ויקהל משה. ועל הפעיל להרחיק הורס אמר אל כל עדת בני ישראל. ולא אמר א"ן הפעל רק כי ולדרש ר"ל כי בתיקון כספמטס ספר הוה"ח תשא דף קבלן כי ודרש ר"ל כי המה עשו כעטיסם שילא העגל הוה. ע"כ יתרחק מכי ישראל ואלה ימיה להם חלק המשכן י' ועל השלישית שלא יתעברו ליהוה לכוון עון כעטסם התיקון אמר אלה הדברים וגו' שעת ימים וגו' והוא כל יתלנו עם כעטסם המשכן בלחת המלאכות שהיו כעטסן. ושמה התמרי הלא ק"ו הדברים אם סקרו כסם וכיוס"א גם על ספק שמה ע"י קי עיבוד את ה' ויתקרב אליו נדחה שכת וזו כרית מילא סוף קי מצוה אחת בגורמת התקבוצת כלל מדה אליו ית' ידועה שכת. משכן שכניול את הקב"ה ע"כ לוקחיס שיבור כינינו עט"כ"כ שידחה שכת ממני. ע"כ אמר אלה הדברים וגו'. לומר הכינו ורלו כי אין רלו לחלל שכת על מלאכת המשכן. כי סלל המשכן וכל כליו כעטסם אין כהם קדושה ויקס טעמין על מכוט ותשרה עליו שכניה. נמאל טעמטס המשכן ליהנה רק ככנה אל דבר שאחר טעמטו יסיה קדש. אמנס השבא אין ל"ל שווא עלונו קדש כ"א שנס יריק וספיטע בנו סקדושה. סוף טעם היתרה הכספעת בנו מלחו. ועוד סקדושה שכת קדושה כמחמרו ית'. אל מנס חמדה גנוסה יס לי ככות גנוי ושבט שום. אל מחמר הכתוב אלה הדברים שסם על מלאכת המשכן סס דברים אמר לזו ה' לעשות אוהם. ע"כ עדיין אל נעשו ואלהם מתעמדיס לעשות. נמאל שאריו רק ככנה אל דבר שמתורה קדושה לחול בו. ע"כ שעת ימים תעשה מלאכס וגו'. כי אלה השבא אין לרדך לומר שיהו קודש. אלה

ענין הקהלה

שנס ממנס סוס השכניס יהוה לכס קדש סיה נפש יתרה שפתיס אכס כמד פכנס. ועוד כי הלא קדושה שכת קדושה מערס יתן לכס כי היא שכת שכתון ל"ס חמדה גנוסה אללו ית'. ואל"כ איסה לרד תדקה מה שולת היתו קודש ויחן ככ קדושה אל קדושו קדוה מפני דבר שעדיין אין לו כעטס רק ככנה אל מה שיחול בו קדושה אחרי השבוט. אבל כרית מילא וקחו נפש נדחה מעפיה שכת. כי כל איס ישראל קדוש יאמר לו כי קדש ישראל ליה. ועדיין הוה נשאר לכעול לרין מקוס לחלוט ולומר הלאס נרשם מלאכת המשכן להשלת שכניה מכל וזות אחד מהקרבות הכעטס בו ככל שכת. ע"כ אמר אל תעברו אלס ככל מוסבוכיסיס וגו'. לומר הנה המשכן כעת אינו מושב לשכון אלהיס כי עדיין איס נשאר ויתקן קדושתו וזותה אחר היתו מושב ללהיס אלה שערדין אל הוה ית' כ"א עתיד להעשות. וזה אומרנו אל תעברו אלס ככל מוסבוכיסיס. משאל"כ מקוס שווא מושב ללהיס כי סס תעברו. ומה יכינו כי מה שכתת אין שכת נדחה הוה על ס עדיין אינו מושב אלה"ר רק ככנה אליו. והנה רדך רמו יתכן רמו לנו הוה ית' כו"ס ית' לפניו יתכרך עכירה אחת אשר יעשה אחת הולדס כו"ס השכת מוסר יעשה כחול. ואלס כהם שיעשו כי עני עלמו אשר יעשה סוף כח עומאה המעודל לדונו כנייהנס הווא כהשוטו מתייחס למכשיר כי חלק אשר לו כנייהנס כי אשמוה ואל שכתו אלס שחלטהו סמיכ ע"כ חספול רעת אשר עושה עכירה כו"ס שכת אשר אל כנייהנס אל ומלעטן רעוא יעיעירו. ומה סס שפוסה את הכפס יתרה סבו לעשות על ידה כח עומאה לטרף בו. וזה מחמרו ית' כמחורו אל תעברו שם וגו' והוה כי כל איס יס לו מדור מיוחד כנייהנס כאלס לו ככ"ס במחמרת"ל לכל ארס יס לו חלק כביע וחקל כנייהנס זכה בו. וע"י אומר הוה ית' על המחלל שכת לו עובר עכירה אחת כשכת שיתו לכנס ואל תעברו אלס שחלטהו סמיכ אשר לכס כיחוד לכל אחד כנייהנס כו"ס השכת כי קדוש הווס ואלס מעבריו בו אל עומאה כו"ס שאלדכה אור ית"כ מלעטן ויתעס כח עומאה כנייהנס בו ומה נס כהיחמס כנפס יתרה

(א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. ולבאר למה סיהה הקבלה הולח סה מכיתר מלוה ה' אשר דבר משה אל בני ישראל. וכמה סרמ"ל הירדחה כי ידוע שהתיקון לרדך סיהה מנין סקלוקול. ומחמת שהמשכן כל הכפר על עון העגל. וכלשך חלוא כעגל היה ע"י הקבל כמ"ש הכתוב ויקהל הכס על אבריו כי ואלה יומיה כן היה גם כדברים שהוא חילול ה'. ע"כ גם כתיבן לרדך יתקן בן בהקבל לקדם ה' כמה שיעשו התיקון והתשובה והכו ויקהל משה. ועל הפעיל להרחיק הורס אמר אל כל עדת בני ישראל. ולא אמר א"ן הפעל רק כי ולדרש ר"ל כי בתיקון כספמטס ספר הוה"ח תשא דף קבלן כי ודרש ר"ל כי המה עשו כעטיסם שילא העגל הוה. ע"כ יתרחק מכי ישראל ואלה ימיה להם חלק המשכן י' ועל השלישית שלא יתעברו ליהוה לכוון עון כעטסם התיקון אמר אלה הדברים וגו' שעת ימים וגו' והוא כל יתלנו עם כעטסם המשכן בלחת המלאכות שהיו כעטסן. ושמה התמרי הלא ק"ו הדברים אם סקרו כסם וכיוס"א גם על ספק שמה ע"י קי עיבוד את ה' ויתקרב אליו נדחה שכת וזו כרית מילא סוף קי מצוה אחת בגורמת התקבוצת כלל מדה אליו ית' ידועה שכת. משכן שכניול את הקב"ה ע"כ לוקחיס שיבור כינינו עט"כ"כ שידחה שכת ממני. ע"כ אמר אלה הדברים וגו'. לומר הכינו ורלו כי אין רלו לחלל שכת על מלאכת המשכן. כי סלל המשכן וכל כליו כעטסם אין כהם קדושה ויקס טעמין על מכוט ותשרה עליו שכניה. נמאל טעמטס המשכן ליהנה רק ככנה אל דבר שאחר טעמטו יסיה קדש. אמנס השבא אין ל"ל שווא עלונו קדש כ"א שנס יריק וספיטע בנו סקדושה. סוף טעם היתרה הכספעת בנו מלחו. ועוד סקדושה שכת קדושה כמחמרו ית'. אל מנס חמדה גנוסה יס לי ככות גנוי ושבט שום. אל מחמר הכתוב אלה הדברים שסם על מלאכת המשכן סס דברים אמר לזו ה' לעשות אוהם. ע"כ עדיין אל נעשו ואלהם מתעמדיס לעשות. נמאל שאריו רק ככנה אל דבר שמתורה קדושה לחול בו. ע"כ שעת ימים תעשה מלאכס וגו'. כי אלה השבא אין לרדך לומר שיהו קודש. אלה

לקוטים על התורה

(א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. דרש אר"שך פקענוט צו ונאם האם משה לעבדאנתם סארנאמלען די יודין. אונ ווא און האם צר וי פארנאמל"ט גאר נוי"ח משה האם גענואלט זאגן די יודין זייא זאלי"ן דרייגען גרבות אויף דעם פלעקן, אונ רישן פלעקן קומט דאך צו כפאר זיין ר' עבדיה פון עגל, אזוי ווי גייא דעם עגל סאכין האבין זיך פארנאמל"ט דגנדי"ן צו אהרן, וויא עס שטייט אין פסוק ויקהל הקים על אהרן, דאס סאלק האם זיך פארנאמל"ט אויף אהרן, אזוי צום סאכין דעם פלעקן צו כפאר זיין אויף דעם עגל, האם אויף משה פארנאמל"ט זאגן זיין, נאך אפגעס אין, ווען משה איז גינענן אויף דעם בארג סיני אונ גאט האם זינגען צו משה מען זאל יאמער גרבות צו מאכין אפגען, האם גאט גינאנט דריי דורות זאל סען געקען פון יעדער גענעש ונאם זיין הארץ ונעט אים געווייליגען צו לעבן אנדער אויף דעם פלעקן